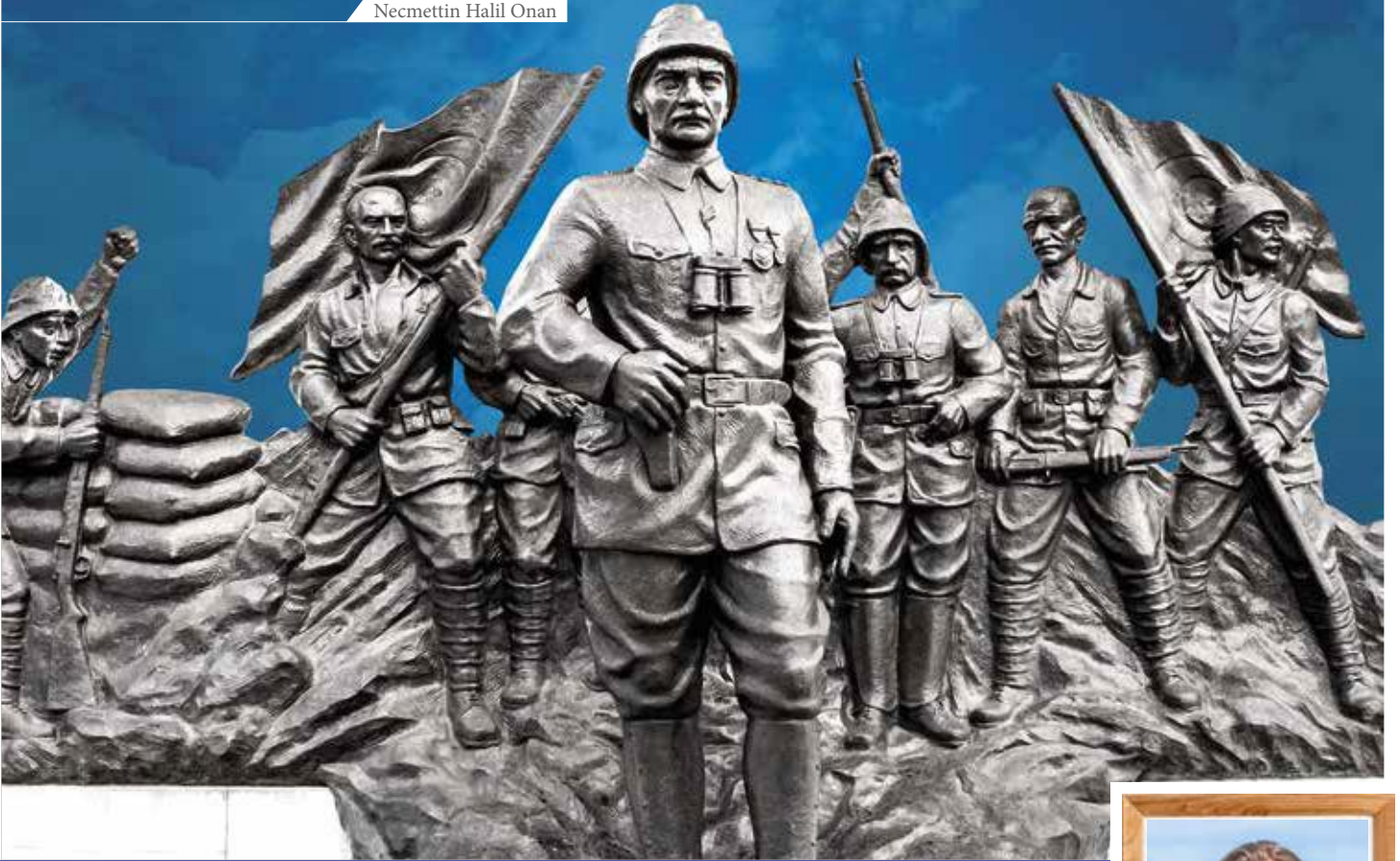

DEĞER

**“Dur yolcu!
Bilmeden gelip bastığın,
bu toprak, bir devrin
battığı yerdir.
Eğil de kulak ver,
bu sessiz yağın, bir vatan
kalbinin attığı yerdir.”**

Necmettin Halil Onan

06 DEĞER

Çanakkale ve İdlib
Asırlık Kardeşlik

36 MANEVİYAT

Tarihe Gömülemeyen
Aslanların Mücadelesi

40 HASBİHÂL

Bahar
Penceresi

20 RÖPORTAJ

ENGİN ALTAN
DÜZYATAN

“EY BU
TOPRAKLAR İÇİN
TOPRAĞA DÜŞMÜŞ ASKER
GÖKTEN ECDÂD İNEREK
ÖPSE O PAK ALNI DEĞER”

18 MART - ÇANAKKALE ZAFERİ

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Çanakkale Nedir?

1 915 yılının 18 Mart sabahında din, devlet, vatan, millet, bayrak aşkıyla; inancı, azmi, umudu elden bırakmayan kahramanların mücadelesinin adıdır Çanakkale. Çanakkale Savaşı, tarihe unutulmaz bir damga vurmuş; inancın nasıl güçlü bir kale olduğunu gösteren, az rastlanır bir mücadelenin zaferidir.

ÇANAKKALE

ZAFERİN 105. YILI

Anadan, yârdan, evlattan geçip vatan diye diye can verenlerin kanıyla yazdığı bir destandır Çanakkale.

Hakk'ın batılı, birliğin ayrılığı yendiği zor bir imtihandır Çanakkale.

Kimi Erzurumlu, kimi Konyalı, kimi Ardahanlı, kimi Urfalı sayısız kaç yiğidin omuz omuza savaşıarak yazdığı tarihtir Çanakkale.

Türk milletini kolay lokma sanıp Fatih'in kır atını sürdüğü bu kutsal toprakları ele geçirmek isteyen Haçlı zihniyetine atılmış son tokattır Çanakkale.

Niye geldiklerini bilmeyen Anzak erlerine bile yardım elini uzatmaktan çekinmeyen ve onları da bağrına basan kardeşliğin zaferidir Çanakkale.

Bir gözünü kaybettiği hâlde diğer gözüyle savaşan, bir bacağını kaybedince diğer bacağıyla koşan, mermileri üzüm taneleri gibi toplayan, göğsüyle siper olan, kanıyla toprağa can katan yiğitlerin arşa yükseldiği yerdir Çanakkale.

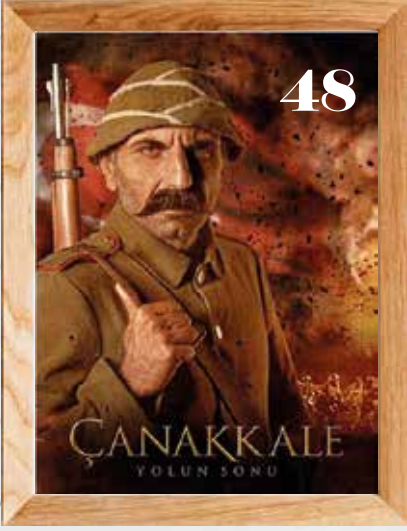
Atalarımızın bin bir yoklukla verdiği mücadelenin adı olan Çanakkale Zaferinin 105. yıl dönümünde, Değer dergimiz her mart sayısında olduğu gibi bu sayıda da Çanakkale Savaşı ile ilgili makaleleri, röportajları ve şiirleri sizlerle buluşturuyor. Çanakkale Ruhu adını verdiğimiz mart değerimizde sizlere Çanakkale'nin bilinmeyenleri ve önemi üzerine birçok makale hazırladık. Çanakkale başta olmak üzere, İdlib'te hayatını kaybeden bütün şehitlerimize Allah'tan rahmet yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

İnsanlarımız birbirine, inancına ve değerlerine sahip çıktığında, Çanakkale ruhu ve şehitlerinin emaneti korunacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle bizlere bu vatani ve değerleri emanet bırakan aziz şehitlerimizi ve kahramanlarımızı rahmetle, minnetle, dualarla yâd ediyor, ruhları şad olsun diyoruz.

Ayın Değeri

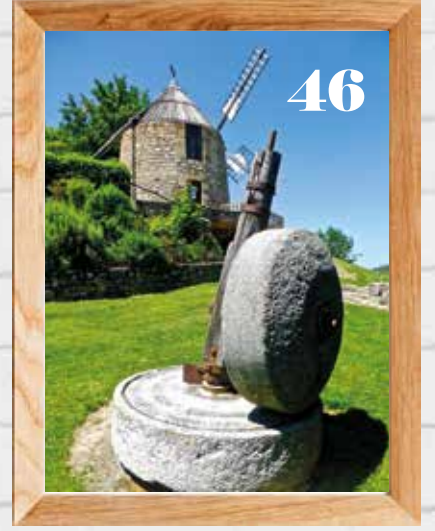
Çanakkale Ruhu

Sinema: Çanakkale Yolun Sonu

Kadın: Esaret ve Cesarette
Bir Minik Kelebek ve Koskocaman Bir Dev

Kültür ve Gelenekler: Tarih Hazinemiz
Deęirmerlerimiz ve Deęirmer Kültürü

Araştırma: Çanakkale Boęazi
Savunma Sistemi

Spor: Türk Sporunda Kadın

DEGER

AYLIK KÜLTÜR VE YAŞAM DERGİSİ

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

MART 2020

Yıl: 6 • Sayı: 75

www.cte.adalet.gov.tr

SAHİBİ

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Adına
Yılmaz ÇİFTÇİ (Genel Müdür)

YAYIN KURULU

Yılmaz ÇİFTÇİ (Yayın Kurulu Başkanı)

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü

Hasan AKCEVİZ (Genel Müdür Yardımcısı)

Barış ÖNER (Daire Başkanı)

Dilek ŞİRİN (Tetkik Hâkimi)

Hakan ERDEM (Yazı İşleri Müdürü ve Editör)

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

YAZARLAR

A. Gül AŞIK • Abdullah KAYA
Bahadır Ahmet ATİLA • Celal CEYLAN
Deniz ÖZYÖRÜK • Ejder TOPAL
Ferhat ÇELİKER • İpek ALAZ
Hatice KELEŞ • Murat NAMDAR
Murtaza AYDIN • Muhsin KURT
Mehmet GÖKCE • Meltem YAMAKOĞLU
M. Recep KOLCU • Ramazan SAĞIR
Sibel KARAGÜL • Suna ÖĞÜR
Şirin Ceren ÇAKIR • Yasin YILMAZ
Yaşar İNCİ

FOTOĞRAFLAR

Cesim ŞEKER • Hüseyin ÖZTÜRK
Hayri TURHAL • Gökhan SARI

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın 10/04/2020

BASIM TARİHİ

10/04/2020

ISSN

2687-3656

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:70/1 Altındağ/ ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67

Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91

e-posta: ctedeger@gmail.com

BASKI

Ankara Açık ÇİK Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10

Faks: (0312) 278 25 68

MATBAA-BASKI ŞEFİ

Zafer KARAKAYA

Ayn Değeri

Çanakkale Ruhu

Tarihin Arka Sokağı: Yıl 1915 - Çanakkale

Gezi: Çanakkale

**Siz neredesiniz
Derginiz orada!**

www.cte.adalet.gov.tr
adresinden dergimizin arşivine
ücretsiz ulaşabilir, indirebilir,
okuyabilirsiniz.

İçindekiler

Editörün Notu	01
Başyazı	05
Değer	06
Aile	08
Çocuk	10
İnsan	11
Araştırma	12
Sağlık	14
Yaşam Boyu Gelişim	16
Canlılar Alemi	18
Röportaj	20
Gezi	26
Değer Fotoğraf	32
Fotoğrafçılık	34
Maneviyat	36
Psikoloji	38
Hasbihal	40
Kitap Önerileri	41
Tarihin Arka Sokağı	42
Değerli Şahsiyetler	44
Kültür ve Gelenekler	46
Sinema	48
Müzik	50
Aynın Önemi	51
Kadın	52
Hayatın İçinden	54
Bilim	55
Spor	56
Hikâye	58
Tarihte Kadın	60
Değer Bulmaca	63

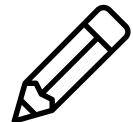

Siz de Değer dergisi yazarı olmak ister misiniz

Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı gibi birçok farklı konuda makale içeren tek dergi olarak 6. yılında yazar kadrosunu güçlendiriyor.

Turkcell Dergilik uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her sene insanlığın önemli değerlerini konu edinerek topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor.

Eğer siz de bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmişinizle birlikte, bir fotoğrafınızı ve makalenizi ctedeger@gmail.com e-posta adresimize göndermeniz yeterli.

Çanakkale Ruhu

Çanakkale Savaşı tarihin kaydettiği en büyük savaşlardan biridir. Çanakkale, Türk milletinin sayısız şan, şeref ve zafer dolu tarihinin en parlak sayfasıdır. Çanakkale'de çehreleri, renkleri, dilleri ve ırkları değişik, farklı milletlerden oluşan, insan selini andıran ordular milletimizin üstüne yürümüş, Mehmetçiğin göğsüne bomba ve mermi yağdırmıştır.

Dünya savaş tarihi, metrekareye altı bin merminin düştüğü böyle bir savaşı ne görmüş ne de yazmıştır. Kahraman ecdadımız, teknolojik açıdan üstün ve öldürücü silahların tehdidine karşı iman dolu göğsünü siper etmiş, kadını erkeği, genci yaşlısıyla din ve vatan uğruna şehit olmayı şeref bilmiştir.

18 Mart tarihi sadece bir anma günü değil, bir yaşama günüdür. İşgalci devletlere ve onların oluşturduğu haçlı zihniyetine karşı verilmiş inanılmaz bir savaşı anlama ve bilme günüdür. “Çanakkale Şehitlerini Anma Günü” olarak değeri çok yüksek olan bir günü iyi anlamak için tarihi gerçekleri iyi anlamakta fayda vardır.

Çanakkale Savaşı ile ilgili **Mustafa Kemal Atatürk** şöyle der: “Siz **“Bomba Sırtı Vakasını”** anlatmadan geçemeyeceğim. Karşılıklı siperler arasındaki mesafe sekiz metre, yani ölüm muhakkak. Birinci siperdekiler, hiçbiri kurtulamamacasına kâmilen düşüyor, ikincidekiler onların yerine gidiyor. Fakat ne kadar gıpta ve hayrete layık bir itidal ve tevekkülle, biliyor musunuz? Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor. Hiç ufak bir fütür bile göstermiyor. Sarsılmak yok. Okuma bilenler, ellerinde Kur'an-ı Kerim, cennete gir-

meye hazırlanıyorlar. Bilmeyenler kelime-i şehadet getirerek yürüyorlar. Bu, Türk askerlerindeki ruh kuvvetini gösteren şayan-ı hayran ve tebrik bir misaldir. Emin olmalıyız ki, Çanakkale Savaşını kazandıran bu yüksek ruhtur. Çanakkale budur.”

Çanakkale Savaşı, bir milletin yeniden dirilişi ve var olma mücadelesiydi. Bu savaş; kadını erkeği, yaşlısı genci ile topyekün yapılan bir milli mücadeleydi. Bu savaş; bayrağın inmemesi, ezanın dinmemesi için yapılan hakla batılın savaşıydı. Bu savaş; yapılan ve kazanılan en büyük savaş ve unutulmaz bir destandı. Öyle ki; cepheye her an ölebileceğini bilerek şehadete koşmak, kurşunların havada çarpıştığı bir ortamda korkusuzca vatan savunması yapmak herkesin harcı değildi.

Aziz Mehmetçiğimiz, dün Çanakkale'de olduğu gibi bugün de İdlib'te mazlumun yanında ve zalimin karşısında olmaya devam etmektedir. İdlib'te vatanını ve mazlumları, düşmanlardan korumak için canıyla ve kaniyle mücadele eden Mehmetçiğimizin Allah yardımcısı olsun.

Merhum şair **Mehmet Akif Ersoy'un** söylediği gibi:

“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,

Toprak, eğer uğruna ölen varsa vatandır.”

İşte biz de bu anlayışla bu vatani bizlere armağan eden atalarımızı, bu yurt uğruna canlarını feda eden tüm şehitlerimizi unutmayacağız, unutturmayacağız. Onların aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyoruz ve Allah'tan rahmet diliyorum.

Oktay FERİK

Bandırma T Tipi Kapalı Çık,
İnfaz ve Koruma Memuru

Değer

Çanakkale ve İdlib Asırlık Kardeşlik

Çanakkale; adı anıldığında bu topraklarda yaşayan her vatan evladının gözlerinin dolduğu, yüreğinin yandığı emsalsiz bir kahramanlık destanının adıdır.

Çanakkale; yeryüzünün en cihangir ordusunun, yeryüzünün en cesur askerinin, vatanın harim-i ismetine musallat olmuş salibe karşı göğsünü siper ettiği mücadelenin adıdır.

Çanakkale; bin yıllık Türk vatanının adını değiştirmek, tarihi seyrini tebdil ettirmek isteyenlere, akıllarıncıca "Hasta Adam" dedikleri Osmanlı Cihan Devletini yıkmak isteyenlere

karşı, "Çanakkale Geçilmez" parolasıyla, "Allah, Vatan, Namus, İttihat" ruhuyla "Dur" denilen direnişin adıdır.

Çanakkale; mermilerin havada çarpıştığı, Akif'in: "Kimi Hindu, kimi Yamyam, kimi bilmem ne bela" diye ifade ettiği her milletten işgal ordularının Mehmetçiği boğmak üzere saldırdığı kanlı cephenin adıdır.

Çanakkale; bir tarafı ile yıkılması hesaplanan koskoca cihan devletinin küllerinden parlaması diğer taraftan daha sonra topyekün girişilecek milli mücadele ruhunun ilham kaynağıdır.

Çanakkale; yüksek bir ruh, sarsılmaz bir kararlılık, sönmeyecek bir iman, abidevi bir şahsiyet, ölümü öldüren cesaret, kılıçtan keskin şecaat, inceler incesi merhamet, kara toprağı vatanlaştıran al kan, devletin ebed müddet olduğunu haykıran ses, Mehmetçikle özdeşleşen kahramanlıktır.

Çanakkale; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün: "Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum." emrinde saklı olan asaletin adıdır.

Ve Çanakkale;
haça çarpan hilalin adıdır.

Aziz okurlar; her mart ayı girdiğinde gönlümüzü yakan, göğsümüzü kabartan, yarınlarımıza ışık tutan, geçmişimizi hatırlatan, Türk'ün şanlı destanlarından birini, Çanakkale Zaferini idrak ediyor, kanlarıyla bu toprakları vatan kılmış aziz şehitlerimizi rahmetle yad ediyor, gazilerimizi anıyoruz. Elbette tarihimizin bu şanlı sayfasının içinde birbirinden hazin hikayeler, acı tecrübeler, fevkalade hadiseler, insanüstü fedakarlıklar gizlidir. Seyit Onbaşı'nın insan gücünün çok üstündeki topu namluya sürmesi, henüz on beş yaşındaki mekteplilerin cephede vatan müdaafasına koşması, koskoca 57. alayın bütün asker ve komutanıyla birlikte şahadet şerbetini içmesi, Mustafa Kemal Paşa'nın yaralanarak, "Gazi" unvanı alması, havada mermilerin çarpışması gibi savaş meydanlarında görülmesi nadir olan birçok olay bir arada yaşanmış ve ortaya Türk evladına ilelebet şükran ve minnetle yad edeceği bir destan kalmıştır.

**Türkiye; Bayır-Bucak
Türkmenlerinin,
Halepli gözüyaşlı
anaların, İdlibli
çocukların, Afrinli
ak sakallı ihtiyar
dedelerin nezdinde
hâlâ aidiyetini
hissettiği tek devlettir.
Tıpkı bundan 105 yıl
önce Çanakkale'de
olduğu gibi.**

Koskoca Osmanlı coğrafyası işgal güçleri tarafından kuşatılmıştır. Osmanlı Devleti vatandaşları, devletin bu zor durumunda onun asker gücüne katılmak için askerlik şubelerine koşmuş ve silah altına alınmışlardır. Bu seferberliğe koşarak icabet eden şehirlerden biri de **İdlib'dir**. O gün **Halep** eyaletine bağlı bir şehir olan İdlib, bugün her ne kadar sınırlarımızın dışında Suriye toprakları içinde yer alsada, aslında Hatay kadar, Maraş kadar, Bursa kadar vatan toprağıdır. Bunun en güzel örneği bundan yüzyıl önce İdlibli kardeşlerimizin Çanakkale cephesine koşarak vatan müdaafasına katılmalarıdır. Bu durumla alakalı olarak **Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Tarih Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Mithat Atabay** şu ifadelerle yer vermektedir:

"Osmanlı coğrafyasında bulunan yerlerde erkekler askere alınıyor. O sırada, Suriye bölgesinde yer alan Halep'te, bir askere alma bölgesi oluşturulmaktaydı ve Halep'e bağlı olan İdlib'de de bu askerler; Halep Askere Alma Dairesine müracaat ederek, 6'ncı Kolordu bünyesinde askere alındılar. 1915 yılında Çanakkale cephesinin açılmasıyla birlikte burada şiddetli savaşlar başladı. Bu şiddetli savaşlar karşısında İdlibli askerlerin özellikle 26'ncı Tümen'e dahil olarak, Çanakkale bölgesinde görev aldıklarını biliyoruz. Burada İdlibli askerler savaştılar ve bu sırada onların komutanlığını, Atatürk döneminde de Milli Eğitim Bakanlığı yapacak olan Atatürk'ün, 'hocam' diye hitap ettiği Esat Sagay üstlenmiş bulunuyordu. Çanakkale Savaşları sırasında İdlib'den gelen askerler ağırlıklı olarak Arıburnu bölgesinde, bir kısmı ise Seddülbahir bölgesindeki savaşlarda görev aldılar ve hayatlarını kaybettiler."

Bundan tam 102 yıl önce Çanakkale'de vatan topraklarını beraber omuz omuza savunduğumuz İdlibli kardeşlerimiz 102 yıl sonra tarihin çok az gördüğü bir zulme maruz kalmış, üzerlerine bombalar yağmış, bir avuç yavrularını beton yığınlarının altına gömmüş, gözü dönmüş soytarıların kurşunlarına hedef olmuşlardı. Onlar da yüzünü her mazlumun yüreğindeki yegane adres olan Türkiye'ye dönmüş, bir umut, bir kurtarıcı olarak ülkemizi görmüşlerdi. Evet, **İdlibli kardeşlerimiz 102 yıl evvel Çanakkale'de ebedi olarak tescillenmiş kardeşliğimizin neticesi olarak Türkiye Cumhuriyetine ümit bağlamışlardı.**

Aziz okurlar; malumunuzdur ki, bugün sınırlarımız dışında kalmış lakin gönül coğrafyamızın en müstesna köşesinde yer alan nice vatan toprakları vardır. Türk Devleti bu açıdan üzerine düşen tarihi ve vicdani mesuliyetin farkında ve bilincinde olarak, kendisinden yardım istenildiği zaman çağırıyor yapanın; ırkına, mezhebine, rengine bakmaksızın, mazlumların yanına koşmakta onların yaralarını sarmaktadır. **İşte İdlib'te bugün yaşadığımız tam anlamıyla budur.**

Yüzyıl önce bedenlerimiz gözyaşları içinde ayrılacak da, bugün ellerimiz yeniden birbirine kavuşmaktadır. İdlibli çocukların, Halepli anaların, Afrinli ihtiyar dedenin Mehmetçliğimize "Gözlerimiz yollarda kaldı? Nerede kaldınız evladım?" serzenişinin altında yatan derin hikmet budur. Bu durum, bölge halkının Türkiye'ye olan bağlarının ne denli kavi olduğunu göstermektedir. **Halkın Mehmetçiğe gösterdiği sevgi seli**

ve güçlü kardeşlik bağı, Türk Devletinden cetvelle çizilmiş sınırlarla zorla kopartılan ve birtakım suni ve kukla devletler kurulması marifetiyle yok edilebilecek bir bağ olmadığını alametidir.

Evet bugün Türkiye, Kerküklü Türkmen'in gözünde, onun ait olduğu tek devlettir. Türkiye, bayır bucak Türkmenlerinin, Halepli gözyaşlı anaların, İdlibli çocukların, Afrinli ak sakallı ihtiyar dedelerin nezdinde hâlâ aidiyetini hissettiği tek devlettir. Tıpkı bundan 102 yıl önce olduğu gibi, Çanakkale'de, Sarıkamış'ta, Galiçya'da, kızgın Hicaz çöllerinde, türkülerimize mevzu olan Yemen topraklarında olduğu gibi... O gün vatan darda denildiğinde Batumlu Hasan, Selanikli Mustafa, Balıkesirli Seyit, Diyarbakır'lı Abdullah, Halepli Abdurrahman, Erzurumlu Ahmet, İdlibli Kasım her bir eri bambaşka diyarlardan tek bir gaye için, İslam'ın son kalesi olan ülkemizi düşman ayakları çiğnemesin, hürriyet ve istiklalın sembolü al sancak namert eller tarafından indirilmesin, bin yıldır şehit kanları ile sulanarak vatanlaşan bu topraklar müstevlilerin eline geçmesin diye; ana, baba, eş ve evlatlarından helallik alarak cephelere koştu. Bugün benim vatanımın sınırları Kars'tan başlayıp Edirne'de bitmez diyen Türk milleti de ta Adriyatik'ten Çin Seddine kadar Kafkaslardan Ortadoğu'ya kadar geniş bir coğrafyayı gönül eliyle kucaklamayı, müşfik ellerini mazlumların üzerinden eksik etmemeyi ülkü edinmiştir. Türk ordusunun İdlib hareketi ile yaptığı işin hikmetini Osman Gazi'nin şu sözlerinde bulabiliriz. Osmanlı'nın bânisi Osman Gazi'nin, oğlu Orhan Gazi'ye ve onun şahsında istikbâlin bütün devlet adamlarına yaptığı nasihatler de adeta varlık gayemizi, yaşama sebebimizi, yaratılış hikmetimizi, ülkü edindiğimiz insanlık mücadelemizi özetlemektedir.

Osman Gazi oğlu Orhan Bey'e nasihatında;

"Oğul! Bil ki bizim mesleğimiz, Allah yoludur ve maksadımız da O'nun dinini yaymak (hidâyetlere vesile olmak)tır. Bizim dâvâımız, kuru bir kavga ve cihangirlik dâvâsı değil, 'îlâ-yı kelimetullah'tır yani Allâh'ın dinini yüceltmektir, (kalplerin fethidir)."

Türk ordusu, İdlib de dahil elini uzattığı her yerde huzurun ve sükunun güvencesi, barışın teminatçısı olmuş, geçmişten bugüne gelen bir ruh ile kuru bir cihangirlik davasının değil, kalplerin, gönüllerin fatihi unvanına mazhar olmayı şiar edinmiştir.

İdlibli kardeşlerimizin şahsında bütün dünya mazlumları bilsinler ki, yüzyıl önce Çanakkale cephesinde omuz omuza nasıl bir ve berabersek bugün de öyleyiz. Yarın da öyle olacağız. Çanakkale ruhunu yaşatacağız. Sınırların kardeşliğimize set olamayacağını bütün cihana haykıracağız.

Başta Çanakkale şehitlerimiz ve Bahar Kalkanı Harekatındaki, İdlib şehitlerimiz olmak üzere canlarını aziz vatanın birlik ve beraberliği için feda eden bütün şehitlerimize rahmetle...

Kaynakça:

1. Giddens, A. (2008), Sosyoloji, Cemal Güzel (haz.), Kırmızı Yayınları, İstanbul.
 2. Aile Araştırma Kurumu (1991), Türk Aile Ansiklopedisi, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara
 3. Ali Efendi, K., (2010), Devlet ve Aile Ahlakı. İlgî Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.
- Türk Ülküsü, Hüseyin Nihal ATSLZ, Sayfa.57

Suna ÖĞÜR

Turgutlu Denetim Serbestlik Müdürlüğü,
Psikolog

Aile

DEĞER

DIŞA DÖNÜK BİR DÜNYADA

İçe Dönük Çocuk

Son yıllarda çocukların gelişimleri ile ilgili pek çok kurs, atölye, materyal, kitap ve yayın olduğunu görmekteyiz. Ve pek çoğunun ideal çocuğu yaratma çabası içinde olduğunu gözlemleyebilirsiniz.

Mükemmel ya-
kın hayal edilen
bu çocukların,
kendisini net bir şekilde
ortaya koyabilen, iyi iletişim
becerilerine sahip, dış dünya
ile sürekli etkileşim halinde
bulunabilen bireyler olmaları
istenir hale gelmiştir. Doğal
olarak çocuk olma hali ikinci
planda kalarak çocuğun temel
ihtiyaçları önemsenmemekte
ve çocuğun nasıl bir mizaca
sahip olduğu ikinci plana
atılabilmektedir. Oysaki doğuştan
getirdiğimiz bazı özelliklerimiz
var ve bu doğrultuda yönlendirilerek
eğitim alabilmeliyiz.

Bazı kaynaklar tarafından
doğuştan getirdiğimiz miza-
cın aileden, zekâdan, genetik
yapı, yaş gibi bizim kontrol
edemediğimiz etkenlerden
almamızın yanı sıra eğitim,
sosyal çevre, kültür gibi
kontrol edebileceğimiz et-
kenler ile birleşerek oluştuğu,
kişiliğin ise daha sonradan
oluşan ve deneyimlere göre
değişebildiği açıklanmıştır.

Tüm bunları düşündüğümüzde,
"çevremizde sakin,
uyumlu ve sesini yükselt-
meden var olmaya çalışan

**Diğerleri gibi
olmadığı için
kendini kötü
hisseden,
kendisini
değersizleştiren
çocuklar
görebiliyoruz.**

çocuklar için acaba bir sorunu mu var?" diye düşünmeye başlayabiliyoruz. Oysaki bu hızlı akışın içerisinde kendisini ifade etme biçimi olarak yavaşlığı tercih etmiş olan bu çocuklarımızın sesini biraz daha yüksek ifade eden çocuklarımızdan hiçbir farkı yoktur. Anne babalar dışa dönük bir dünyada içe dönük bir çocuğa nasıl yaklaşacaklarını tam olarak bilemedikleri için kaygılanabiliyorlar. Çocuklarımız ile ilgili bu tanımlamalar tam olarak bilinmediği için ise içe dönük çocuklara yaklaşımlar farklı olabiliyor. Böylece diğerleri gibi olmadığı için kendini kötü hisseden, kendisini değersizleştiren çocuklar görebiliyoruz. Öncelikle şunu söylemek mümkün; çoğu bireye ne dışa dönük diyebiliriz ne de içe dönük diyebiliriz. Kişi ikisinin tam ortasında da olabilir.

1 İçe dönüklük ya da dışa dönüklük siyah veya beyaz gibi bir renk değildir. Çoğu insan her iki yöne de eğilim gösterebilmektedir.

2 İçe dönüklük utangaçlık demek değildir. Utangaç bir kişi sosyal ortamlarda kendisini rahatsız hissedebilir oysaki içe dönük bir birey her ortamda kendisini utangaç hissetmeyebilir.

3 İçe dönük çocukların da dışa dönükler gibi güçlü yönleri vardır ve bunların açığa çıkarılması gerekmektedir.

4 İçe dönük çocuklar var olan enerjilerini kendi iç dünyalarından almakta ve bunu ifade ederken farklı yollar denemektedirler.

İçe Dönük Olma Hali İle İlgili Bilinmeyenler

5 İçe dönük çocukların yeteneklerinin keşfedilmeye ve kendilerini ifade edebilecekleri bu alanların desteklenmesine ihtiyaçları vardır.

6 İçe dönük çocukların iç dünyasının çok zengin olduğu, birçok bireye göre kendi duygu farkındalıklarının yüksek olduğu ve böylece kolayca empati kurabildikleri bilinmektedir.

7 İçe dönük çocuklar olaylara geç tepki verebilirler, bu durum onlarda herhangi bir eksikliğe işaret etmez.

8 İçe dönük çocuklar sanatta, arkadaşlıkta ve pek çok alanda başarılı olabilirler.

İçe dönük çocukların yeteneklerinin keşfedilmeye ve kendilerini ifade edebilecekleri bu alanların desteklenmesine ihtiyaçları vardır.

Çocuğunuz diğer çocuklara göre yavaş konuşuyor ve olaylara karşı ilgisiz, bunalmış gibi dışarıdan görünüyör olabilir. Çocuğunuzun sosyal bir ortamda vücudunun kasıldığını, sözü kesildikten sonra konuşmaya devam etmek istemediğini fark edebilirsiniz. Ve günümüzde tüm bunlar istendik davranışlar olmayabilir. Ancak şunu unutmamamız gerekiyor bu içe dönük olma hali bir problem değildir, her çocuğun bir mizacı ve kendisini doğru bir şekilde ifade edebileceği bir alan mutlaka vardır. Bizlerin doğru yönlendirmesi ile birlikte sağlıklı ve kendine güvenen yetişkinler haline gelebilirler.

Kaynakça:

Saban, A. ve Sarıçelik, S. (2018). İçe dönük bir çocuğu anlamak: Bir anlatı araştırması. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education, 6(1), 225-252.

Laney, M.O. (2015). İçedönük Çocuklar (Çev. D. Dalgakıran) Doğan Kitap

Ipek ALAZ

Seydişehir T Tipi Kapalı/Açık ÇİK,
Psikolog

Çocuk

DEĞER

Psikolog **Robert Rosenthal**, bir okula gider ve burada 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin zihinsel becerilerini değerlendirmek amacıyla çocuklara bir test uygular. Uyguladığı testin sonucunda başarılı çıkan çocukların isimlerini değil, kendisinin seçmiş olduğu bazı öğrencilerin isimlerini verir ve bu çocukların senenin sonunda çok başarılı olacağını söyler. Robert Rosenthal'ın düşündüğü şey *'başarı düzeyi yüksek olacak'* diyerek vermiş olduğu isimlerin, öğretmenlerin beklentisine bağlı olarak gerçek bir başarı oluşturup oluşturmayacağıdır. Ve senenin sonunda Rosenthal'ın düşündüğü gibi isimlerini verdiği çocuklar sınıfın en başarılı öğrencileri olarak ortaya çıkar. Rosenthal'ın yaptığı deney ve gözlemleri şunları ortaya koymaktadır: *"Başarı beklentisi olan çocuklara karşı öğretmenlerin yaklaşımları daha ilgili olmuştur. Herhangi bir başarısızlıkla karşılaştıklarında daha açıklayıcı olunmuş daha kapsamlı geri bildirimler verilmiştir. Aslında beklentiler farklı bir gerçeklik yaratmıştır."*

Çocuğumuzun olumsuz bir davranışı olsa dahi yüreklendirilmesi çok önemlidir.

Eğitim sistemi açısından baktığımızda birçok önemli mesajı içerisinde bulunduran bu deneysel çalışmayı **ebeveyn-çocuk** ilişkisine genellemek yanlış olmayacaktır. Deney, öğretmenlerin yaklaşımlarının, çocuğun başarabileceğine olan inançlarının çocukların davranışları üzerinde olağanüstü bir etkisinin olduğunu açıklamıştır. Anne-baba tutumlarına bakıldığında ise çocuğun kapasitesine bağlı olarak **'gerçekçi'** beklentilerin olması, herhangi bir konuda olan ilgisinin desteklenmesi, çocuğun olumsuz bir davranışı olsa dahi destekleyici geri bildirimlerle yüreklendirilmesi çok önemlidir.

Unutmayın! Her çocuk keşfedilmeyi bekler ve açığa çıkmış ya da çıkmamış birtakım yeteneği barındırır. Çocuğun yeteneğini keşfetmek ve hangi alana yeteneği var ise çocuğu o alan üzerine yoğunlaştırmak önemlidir. Siz eğer çocuğunuza inanırsanız ve baskılayıcı değil destekleyici bir tutum sergiliyorsanız başarı kendiliğinden gelecektir.

Desteklemek, İnanmak ve Başarmak

Sevgili Okurlar, çoğu zaman savunduğumuz birtakım olguyu somut bir gerçekliğe dayandırmak isteriz. Bunu desteklediğimiz düşünceleri, inandığımız değerleri güçlendirmek amacıyla yaparız. Psikoloji alanında yapılmış olan deneysel çalışmalar da uygulanma amacına göre birçok somut gerçekliği gözler önüne serer. Bu ayki yazımızda yapılmış olan psikolojik bir deneyden yola çıkarak; **çevremizdeki insanların, okul hayatında öğretmenlerin, ailenin yaklaşımlarının ve beklentilerinin önemine daha yakından bakacağız.**

Sibel KARAGÜL

Samsun T Tipi Kapalı ve Açık Cık,
Öğretmen

BARİKAT

Cennet varsa sebebi sensin,
çiçekler açıyorsa da sen.
Bebeksen bereketsin bir eve
ama ya büyüdükçe...

"Kızın mı var derdin var." demişler bir kere. Hangi ağızdan çıktı bilinmez. Bilinen ise önüne kurulan, hayat boyu da kurulacak barikatlar. Gençsen göz alıcısın, bütün gözler sende. Bunun nesi kötüdür ki? Ama huzursuzdur ahali. Başlar mı baskılar, ısrarlar? Bulmuşsan gönlüne göre ya da emir öyleyse "evet" dersin birine. Senden beklenen o çünkü: "Önce eş sonra anne olman." E hani insanlık nerede?

Anneysen, kız ya da erkek fark etmez önce insan olmayı öğret evlatlarına. Gerisi gelir nasılsa. Geçen yıllarına yanarsın elbet ama layığıyla bir evlat yetiştirmek çekilen her çileye değiyor mutlaka.

Kimse anlamamış hayatın boyunca seni. Anlaşılacak istersin hayat arkadaşın tarafından. Bir dudak büküşünden, bir omuz silkişinden... Anlaşın istersin göz kaçırışından. Ama çok zor değil mi? Şiddet uygulamasa yine iyi de... İşte onu yetiştiren de bir anne, bir eksiklik var elbet bir yerlerde.

Bir işin yoksa, evdeysen beklentiler farklıdır. Yemek yaparsın, neden lezzetsiz; yemek yapmazsın, neden yapmadın? O gün canın yemek yapmak istemiş olamaz mı? Ama evdesin ya elin mahkum. Evi dağınık bırakmayı tercih edemezsin mesela. Oysa kurulu robot değilsin ki? Ama pardon, "elalem ne der sonra" değil mi?

Yok eğer bir mesleğin var ve de çalışıyorsan... Ona hiç değinmesem mi acaba? Ev yetmezmiş gibi bir de iş yerinde uğradığın haksızlıklar, şiddetler, vesaire... Sanıyor musun ki şiddet sadece fiziksel olur? Sözle olur, üstelik herkes duyar ama duymazdan gelir. Bakışla olur en sessizinden, sen hissedersin ispatlayamazsın. İspatlasan da başkalarına göre kesin sen hatalısın. Davranışla, baskıyla, haksızlıkla... Ezmeye çalışırlar seni, hele biraz da asiysen.

Diğer yandan anne olsan dert olmasan tasa. Ama sana değil; çevreye, kendine, başkasını iş edinene. Diyelim bir annesin; insanlığın, evlatlığın, kadınlığın silinir bir kalemde. Duyarsın sık sık: "sen annesin artık, dikkat et giydiğine, gittiğin yere..." Kimsenin aklına gelmez senin de etten kemikten olduğun.

Bir filiz gibi büyütürken yavrunu, su yerine damla damla ömrünü akırtırken köklerine, tahtını belki yaparsın da kalır bahtı. Hele de kızsız çocuğun... Bu filmi izlemiştin değil mi daha önce? Üstelik sendin baş rolünde.

O halde kaldır barikatlarını, sana biçilen rollere boyun eğme. İnsansın her şeyden önce. Başkası istiyor diye evlenme. Hazır hissetmedikçe anne olmaya heveslenme. Çok istedin de çocuğun olmadı mı? O zaman da kendini, sakın ama sakın eksik hissetme. Anneysen de, kız ya da erkek fark etmez, önce insan olmayı öğret evlatlarına. Gerisi gelir nasılsa. Geçen yıllarına yanarsın elbet ama layığıyla bir evlat yetiştirmek çekilen her çileye değiyor mutlaka.

Dünyanın en zor şeyi kadın olmak. Kimsecikler anlamaz seni. Ama şunu sakın unutma; asla yalnız değilsin şu dünyada.

Yazan: Bir kadın...

Derleyen: Murat NAMDAR
Eskişehir H Tipi Kapalı Çık,
Öğretmen

Hem asker sayısı olarak hem de teknoloji bakımından kendilerinden iyi durumda olan bir orduya karşı ancak bu şuurla savaşılabildi.

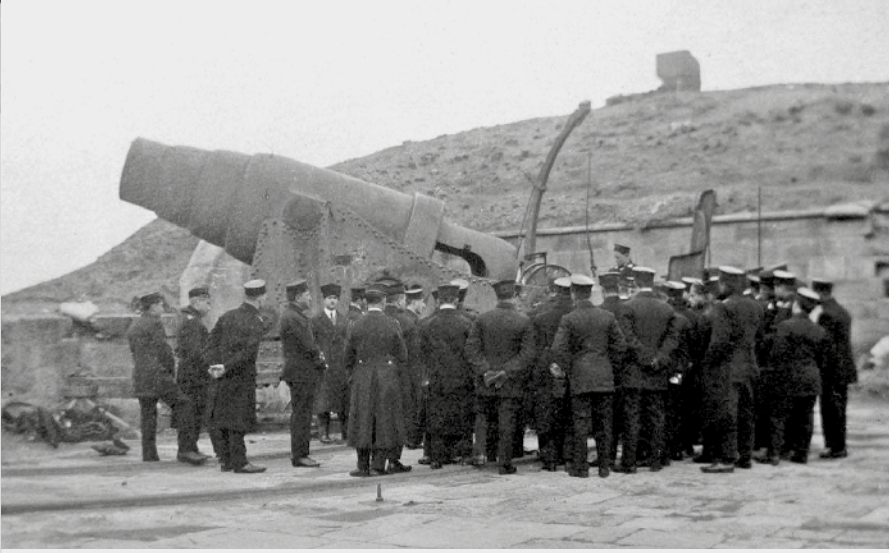
ÇANAKKALE BOĞAZI SAVUNMA SİSTEMİ

Çanakkale Zaferi'nden gençlerimiz daima fedakarlık dersi alacak, o dersin ruhlarına aşılacağı coşku ve gayretle, gerektiği zaman düşman karşısında siperler yapmasını bilecek, her zaman milletin medeniyeti için gelişme aşkını kalbinde duyacaktır. Çanakkale'de gösterilen bu yüksek kahramanlığın ruhu incelenirse, onları her dakika yeniden faaliyete sevk eden mutlak bir idealin, bütün iradelerine hâkim olduğu görülür. Gizli bir kuvvet onları önemli bir emele doğru koşmaya, insanlığın dayanağı olan kutsal değerleri hâkim kılmaya sevk etmiştir.

O smanlı, Anadolu topraklarında var olmanın, Rumeli ve Akdeniz'e açılmanın yolunu, jeostratejik olarak Çanakkale Boğazı'nda bulunmaya dayandırmıştır. 1770'ten itibaren boğaz savunması artık karaya dayalı tabya sistemi ile yapılmaya geçilmiştir. Sultan II. Abdülhamid döneminde Çanakkale Boğazı'nın etkili savunma sistemi kuruldu ve bu dönem Çanakkale savunması için ikinci dönüm noktası oldu. Padişah II. Abdülhamid, o dönemdeki mali dar boğaza rağmen boğazı savunmak için hiçbir fedakarlıktan kaçınmamıştır. İnşa edilen tabyalar ve satın alınan toplar 1914-1915 yıllarındaki Çanakkale direnişinin baş unsurları olmuştur.

Çin'de gösteri amacıyla kullanılan bir bileşim olan barutun, ilk olarak bambu ağacından yapılmış masum bir silaha dö-

nüşmesinden birkaç asır sonra en tehlikeli silahlardan biri konumuna yükselen top, devletlerin kendilerini savunmada ve karşı saldırıya geçmede kullandıkları en önemli materyal hâline gelmiştir. Osmanlıların ilk kez **1. İstanbul Muharasası** (1369), daha sonra **1. Kosova Savaşı** (1389) sırasında top kullandıkları aktarılmaktadır. Yapılan çalışmalarla topçuluk yıldan yıla daha gelişmiş bir düzeye getirilmiştir. Örneğin; İstanbul'un fethinde **300 kantar** (16.935 kg) bakırdan imal edilmiş olan toplar **11 kantar** (620,972 kg) ağırlığında gülle atarken, 1470'lerde **15 kantarlık** gülle atabilen toplar üretilmiştir. Kendisi de bir balistik uzmanı olan Fatih Sultan Mehmed, ağırlığı 20 tona ulaşan toplar döktürerek, İstanbul'u fethetmeyi başarmış ve dünya tarihinde yeni bir dönem, hatta bütün tarihçilerin ittifakla kabul ettikleri üzere yeni bir çağ açmıştır.

ve metanetle savaşmışlardır. Çanakkale Savaşları sırasında 276 kg'lık top meremisini tek başına kaldıran ve İngiliz zırhlısı *Ocean*'ın batmasını sağlayan **Seyit Onbaşı** (*Seyit Ali Çabuk*), vatan ve millet sevgisiyle ortaya koyduğu bu hareketiyle tarihin seyrini değiştiren kahramanlar arasında yer almıştır.

1908 yılına gelindiğinde Osmanlı ordusunda kullanılan top sayısı adı ve seri ateşli sahra topları ile kıyı ve muhasara topları olmak üzere toplam 3081 adetti. Bu toplardan 2.353'ü Avrupadan alınmış adı ve seri ateşli sahra topları ile kıyı ve muhasara toplarıydı. Geriye kalan 728 adet top ise çeşitli çap ve cinsten olup Tophane-i Âmire'de imal edilmiş silahlardır.

Çanakkale Boğazı savunma sistemi büyük sınavını 1915 yılında dünyanın en güçlü ve modern birleşik donanmasına karşı verdi. Harp yüzey, sualtı ve hava olmak üzere 3 boyutta gerçekleşti. Denizaltı ve uçak gibi yeni harp vasıtalarının kullanılmasının yanı sıra, muhabere sahnesinde mayın, torpido gibi yeni silahlarda kullanıldı. Çanakkale Cephesi'nde topçu kuvveti, tabyalarda bulunan ağır toplar, obüsler ve havanlardan oluşturulmuştur. Çanakkale Boğazı'ndaki tahkimat yalnız denize karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiştir. Çanakkale savunmasında, 37 milimetrelikten 355 milimetrelige kadar değişik çap ve modelde 230 top, obüs ve havan silahları kullanılmıştır. Bu savunmanın en güçlü silahlarını 355/35'lik ve 240/35'lik toplar oluşturmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın önemli cephelerinden biri olan Çanakkale'de Türk askerini savaşa hazırlayan unsurların başında iman gücü gelmiştir. Dini değerlerin başında gelen şehitlik, gazilik, vatan ve millet sevgisi Çanakkale Savaşları'nda da askerimizi motive etmiştir. Hem asker sayısı olarak hem de teknoloji bakımından kendilerinden iyi durumda olan bir orduya karşı ancak bu şuurla savaşılabilirdi. Çanakkale Cephesine yurdun dört bir yanından gelen kınalı kuzular aynı iman ve millî duygularla bir bütün olarak cesaretle

Çanakkale'de Türk askerinin inandığı din ve temsil ettiği milletin değerlerinde yer alan şehitlik mertebesinin önemini vurgulayan hocalar, Kur'an-ı Kerim'den örnekler vererek askerleri cesaretlendirmişlerdir. *"Allah yolunda öldürülenlere öldüler demeyin, zira onlar diridirler."* ayeti bu hususta başta gelen örneklerdendir. Tüm milleti bu çerçevede Çanakkale'de millî değerlere sahip çıkmış ve imanının gücünü bütün dünyaya kanıtlamıştır.

Çanakkale savunması yapılmış, kazanılmıştır. Ancak görev yalnız askerler ve kumandanlar için bitmiştir, bizim için bitmemiştir. Başlamamıştır bile... **Herkes bilsin ki bu uğurda kanlarını dökenler ölmek için ölmедiler. O yiğitler vatan, millet, bayrak için canlarını feda ettiler.** Bizlere düşen öncelikli görev bu büyük zaferi unutmamak ve unutturmamaktır. Aziz şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anıyoruz.

Kaynakça:

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Çanakkale Savaşlarının Osmanlı İçtimai Hayatındaki Akisleri, Büşra Keser, Yüksek Lisans Tezi, Sinop,

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Çanakkale Boğazı (Bahr-i Sefid Boğazı) Savunma Sistemi 1770-1918, Salih Murad Hatip, Doktora Tezi, Ankara, 2013

T.C. Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Topçusu: Çanakkale Boğazı Muharebeleri Örneği Strateji ve Stratejik Araştırmalar Ana Bilim Dalı Harp Tarihi ve Strateji Programı Yüksek Lisans Tezi, Bülent Avcı, İstanbul, 2014

Osmanlı'nın Son Kilidi Çanakkale 2, 2012

Antibiyotik Direnci Yaşamı Tehdit Ediyor Mu?

Antibiyotığın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Antibiyotik sözcüğünü ilk kez 1940'larda **Waksman** kullanmıştır. Sözlüklere göre Yunanca anti (*karşıt*) ve bios (*canlı*) sözcüklerinden türetilen antibiyotik sözcüğü, yine sözlüklerdeki tanımlamasıyla; bitkilerde, özellikle küf mantarlarında bulunan ya da yapay olarak üretilen, bakteri ve diğer mikroorganizmaların gelişimini durduran veya onları yok eden maddelerin ortak ismidir. Sağlık bilimlerinin gözleminden eski dönemlerden beri doğada da antibiyotikler doğal olarak bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında **doğal antibiyotikler** dünyada ekosistemin bir parçasıdır.

Sir A. Fleming'in 1928 yılında *Penicillium notatum* kolonilerinin bakterilerin üremesini engellediğini göstermesi ve bunun sonrasında penisilin ilaç olarak 1941 yılında kullanıma girmesiyle yeni bir dönem, "**antibiyotik çağı**" başlamıştır.

Günümüzde, sağlıkta yaygın olarak kullanılan; doğal, yarı sentetik ve sentetik antibiyotikler mevcuttur.

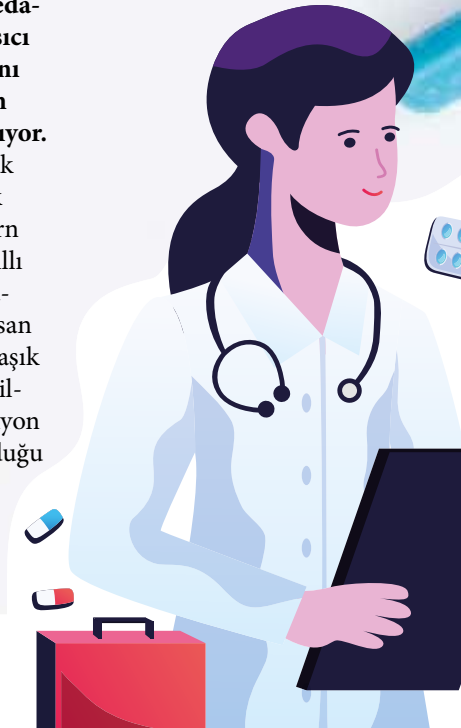
İnsan Hayatında Antibiyotiklerin Önemi Nedir?

Ülkemizde antibiyotikler, en çok kullanılan ilaçlar içerisinde ve bunların önemli bir kısmı gereksiz ya da yanlış kullanılmaktadır.

Antibiyotikler, bakterilerin sebep olduğu ölümcül ve bulaşıcı hastalıkların tedavisi ile birlikte bu bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek için kullanılan ilaçlar olarak tanımlanıyor.

Bu ilaçlar, yaklaşık olarak 70 senedir yaygın olarak kullanılmaktadır. Modern tıpta antibiyotiklerin akıllı ve rasyonel şekilde kullanılması ile çağımızda insan ömrünün ortalama yaklaşık 15-20 sene uzadığı ve milyonlarca insanın enfeksiyon hastalıklarından kurtulduğu bilinmektedir.

Antibiyotikler kullanılması ile çağımızda insan ömrünün ortalama yaklaşık 15-20 sene uzadığı ve milyonlarca insanın enfeksiyon hastalıklarından kurtulduğu bilinmektedir.

Antibiyotik Direnci Nedir?

Antibiyotiğin bilinçsiz kullanılmasının sebep olduğu en temel ve önemli sorunlardan biri; o bakterinin antibiyotiğe karşı “direnc” kazanmasıdır. Şöyle ki, bir antibiyotiğin bilinen bir bakteriyi öldürme veya çoğalmasını durdurma özelliğinin yok olması, o bakterinin o antibiyotiğe direnc geliştirdiği anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle bir bakterinin antibiyotiğe karşı dirençli hale gelmesi, o antibiyotiğin yol açtığı enfeksiyonların tedavisinde kullanılamayacağı anlamına geliyor.

Antibiyotiğin bir bakteriyi öldürme veya çoğalmasını durdurma özelliğini yitirmesi, o bakterinin o antibiyotiğe direnc geliştirdiği anlamına gelmektedir.

Antibiyotik direnci, son yıllarda global sağlık gündeminin en önemli meselelerinin başında gelmektedir. Gerek halk sağlığı üzerine gerekse ekonomik yük sebebiyle yalnızca dünya çapında sağlık gündeminin değil, genel anlamda global gündemin de en önemli başlıkları arasında yer almıştır. **Özellikle son zamanlar dünyada hızla artan antibiyotik direnc oranları, global sağlık, sürdürülebilir kalkınma, global ekonomi, ticaret ve ülkelerin istikrarı üzerinde etkili olup önümüzdeki yıllarda çok önemli etkiler yaratacağına ilişkin tahminler her geçen gün artmaktadır.**

Birleşik Devletler Hastalık Kontrol Merkezi'ne (*Center for Disease Control, CDC*) göre, her yıl yaklaşık olarak 2 milyon kişi antibiyotikler ile tedavi edilemeyen bakterilerle enfekte olmakta ve bunların 23 bin kadarı yaşamını yitirmektedir. **Avrupa'da, antibiyotik dirençli bakteriyel enfeksiyonlar her yıl yaklaşık 25 bin bireyin ölümüne sebep olmaktadır.** Ekonomik maliyet, yaklaşık 1,5 milyar Euro'dan fazladır. Görüldüğü gibi antibiyotik direnci ciddi ekonomik kayıplara da neden oluyor. Ama gelişmekte olan ülkelerde durum net ortaya konulmamıştır. Küresel halk sağlığı yönünden dikkate alındığında, antibiyotik direncine bağlı olarak her yıl ortalama yaklaşık 700 bin bireyin hayatını kaybettiği görülmektedir. Buna ek olarak direnc oranının bu hızla artmaya devam etmesi durumunda, **2050 yılında antibiyotik direncine bağlı olarak her yıl 10 milyon bireyin hayatını kaybedeceği öngörülmektedir.**

Antibiyotik Direnci Sadece Direnc Gelişen Hastalar İle Sınırlı mıdır?

Şöyle bir örnek verelim. Bir **tansiyon hastası** düşünün, bu hasta eğer tansiyon ilaçlarını doktorun önerdiği ve eczacının bilgilendirdiği şekilde kullanmıyor ise hasta kullandığı ilaçların faydasından yeterli yararlanamaz, birtakım sağlık sorunları ile karşılaşır ve nihayetinde hasta hayatını kaybedebilir. **Sonuç olarak, sağlık yönünden başka bir birey bu hastalıktan etkilenmez. Şöyle ki, iki taraf var “hastalık” ve “hasta.”**

Fakat hasta **eğer enfeksiyon hastası** ise ve aldığı antibiyotiği doktorun önerdiği ve eczacının bilgilendirdiği şekilde kullanmıyor ise, hasta kullandığı antibiyotiğin faydasından yeterli yararlanamaz, birtakım sağlık sorunları ile karşılaşır ve nihayetinde hasta hayatını kayıp edebilir. Ama tansiyon ilacı örneğinden farklı olarak sağlık yönünden başka bir birey bu hastalık tablosundan etkilenir. **Enfeksiyon hastasında üç taraf vardır; “hastalık”, “hasta” ve “bakteri.”**

Bu hasta antibiyotiğini doğru kullanmadığından dolayı, hastada var olan bakteri hızlı bir şekilde direnc geliştirebilir ve dirençli bu bakteri başka kişilere (*örn. çocukları, arkadaşları*) bulaşabilir.

Sonuç olarak, antibiyotik direncinin sadece direnc gelişen hasta ile sınırlı olmadığını ve diğer insanlar için de önemli tehdit oluşturduğunu görüyoruz. Hatta bir kıtada gelişen dirençli bakteri hızla başka kıtalardaki ülkelere de yayılmaktadır (*uçak vb. araçlarla*).

Kaynakça

- <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antibiotic-resistance>
- <https://www.health.govt.nz/your-health/conditions-and-treatments/treatments-and-surgery/medications/antibiotic-resistance>
- <https://www.klimik.org.tr/wp-content/uploads/2016/10/D%03%BCnyada-Antibiyotik-Direnci-F%03%9CSUN-CAN.pdf>

Sevgi

Sevgi, bir insanın yaşayabileceği ve yaşatabileceği en güzel duygulardan biridir. Günlük yaşamda da bol bol duyduğumuz, cümle içinde kullandığımız ancak çokça da yokluğunu fark ettiğimiz bir duygu. “Hiç sevilmediği için böyle biri”, “Her işin başı sevgi”, “İnsanlar birbirini sevmeli” gibi cümleler hepimize tanıdık gelmiştir. Kapsamlı olarak baktığımızda sevginin birçok yönleri olduğunu da görürüz. Bir annenin çocuğuna olan sevgisi, bir kişinin karşı cinse ve/veya hemcinsine olan sevgisi, bir çocuğun öğretmenine olan sevgisi... Bir de **patolojik** olduğu düşünülen ve zarar görmesine rağmen o kişiye sevgi duyduğunu belirten kişiler vardır. Para vermediği için oğlu tarafından zarar verilen annenin, sedye ile hastaneye girerken oğlunu affettiğini söylemesi ve ona bir şey yapılmamasını istemesi; fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet görmesine rağmen eşini ya da sevgilisini terk edemeyen kişiler ve niceleleri... Peki sevgi, sevilen kişiden gelen zararlara rağmen sevmeye devam etmek midir?

Sevgi sözcüğünü tanımlayan bazı sözlükler:

- **İnsanı yüksek özverilere götüren ilgi duygusu.** (TDK Türkçe Sözlük)
- **Gönülden bağlı olma.** (Hayat Büyük Türkçe Sözlük)
- **İlgi duygusu.** (Felsefe Sözlüğü, O. Hançerlioğlu)
- **Derin dostluk ve sevecenlik duygusu. Bir şeye karşı duyulan bağlılık.** (Le Petit Littré)
- **Bireyler arasındaki derin dostluk ve yürekten bağlılık.** (Mac Millan Contemporary Dictionary)
- **Başka bir kişi ya da varlığa karşı duyulan ve cinsel yönü olan ya da olmayan güçlü bir yakınlık ve bağlılık duygusu.** (TDK Ruhsal Bilimleri Terimleri Sözlüğü)

**Sevgi,
koşulsuz bir
ihtiyacımızdır.
Aksi halde
ruhumuzu
karamsarlık
sarar.**

Balzac için sevgi, sevdiğin kişilerin mutlu olduğunu gördükçe onların mutluluğu ile mutlu olabilme sanatıdır.

Erich Fromm ise “**Sevgi bir sanat mıdır?**” sorusundan yola çıkarak, *Sevme Sanatı* kitabını yazar ve kitabında kişinin belli bir olgunluk düzeyine erişmeden sevgiye erişemeyeceğini anlatır. Kişiliğin yaratıcı yönde geliştirilmedikçe sevgi elde etmek için harcanan çabanın boşa olduğunu; komşunu sevmeye yeteneği, alçak gönüllülük, cesaret, inanç ve disiplin kazanmadan kişinin sevgi konusunda doyuma ulaşamayacağını savunur.

Sartre'ye göre ise insanlar aşırı bireycilik içinde oldukları içindir ki, birbirlerini sevmeyebilirler, birbirlerinin tasarımlarını ve acılarını anlayamazlar. Aşk bir sevilme ihtiyacıdır. Aşkta, kişi bir nesneye sahip olmayı değil, bir özneyi amaçlar. Sartre'nin aşk (ya da sevgi) anlayışına göre eğer biz seviyorsak bunun anlamı şudur: “*Sevdiğim kişi tarafından sevilmeyi istiyorum; sevmek sevilme ihtiyacının bir aracı oluyor. Seven kişi, bütün argümanlarını karşı tarafın eline bırakıyor; o artık sevdiği kişinin dünyasında yaşamak zorundadır, tutsak edilmiş bir özgürlüktür.*”

Bütün bu tanımlamaların yanında birçok kişi de sevginin iyileştirici gücünden, kurtarıcı yönünden bahseder. Özellikle ailenin yeterli ilgi ve sevgiyi vermediği çocukların mutsuz birer yetişkine dönüştüğü devamlı anlatılır. Öyle ki, sırf geri bildirim almak ve dikkati kendi üzerine çekerek sevgi talep eden, “*yaramaz*” olarak şikayet edilen çocuklardan tanırız bu duyguyu. Ya da hoşgörüsüz ve diktatörce davranışa da onun için gece gündüz çalışarak patronundan sevgi koparmaya çalışan bir işçi bize hatırlatır sevgiyi. Neden yaparız kendimize bu zulmü? Cevap açıktır aslında. Çünkü sevgi olursa da olurumuz değil, koşulsuz bir ihtiyacıdır.

Çocukluğumuzda yeterince alamadığımızda ve bu ihtiyacımızın herhangi bir yolla karşılanmadığı durumlarda bir şekilde bunu telafi etme yolunu seçeriz. Bir şekilde almak zorundayız. Aksi halde karamsarlık ruhumuzu sarar.

Her ne kadar fiziksel imkanlar ve ihtiyaçlar ağır geliyor olsa da yaşamımızda göz ardı edemeyeceğimiz bir gerçek sevilme ihtiyacı. **Dünya Sağlık Örgütü (WHO)** sağlığı şöyle tanımlıyor: “*Sağlık, hastalık taşıma ya da sakat olma halinden çok beden, ruhen ve sosyal olarak tam iyi olma halidir.*” **Yani bir insanın sağlıklı olması için psikolojik sağlamlılığa da ihtiyacı var.** Sevgi alanında ihtiyacı karşılanmayan kişiler sağlıklı

ya da sağlıksız savunmalar geliştirerek bu durumla baş etmeye çalışırlar. Örneğin; **inkar** adı verilen sağlıksız savunmayı kullanan bir kişi kendisini hırpalayan, ileri düzeyde kısıtlayarak kendisini kıskanan kişinin kendisine zarar vermesini sevgisinin bir göstergesi olarak görebilir. Ya da anne ve babası tarafından koşulsuz sevgiyi alamayan kişinin daha çok sevilleceği ve sayılacağı beklentisi ile aşırı düzeyde çalışıp çok para kazanmayla birlikte statü elde ederek ailesinden ve insanlardan sevgi kazanmaya çalışması bu savunmalara örnek olarak verilebilir.

Unutulmamalıdır ki çocuklara söylenen, “*Uslu olmazsan seni sevmem.*”, “*Dersini yap-*

mazsan baban seni sevmez.” cümleleri koşullara bağlı sevidiğini hissettirdiğinden çocuklarda yara bırakabilir. Bu sebeple beklenti ve talepler sevgisizlik ve ilgisizlik tehdidi ile ifade edilmemelidir.

Koşullara takılı kalmadan sevmek ve sevilebilmek umuduyla...

Kaynakça:

1. www.onedio.com
2. www.bilimveutopya.com.tr
3. Fromm, E. (2000). Sevmek Sanatı. İlyaz Yayınları.

Ramazan SAĞIR
Devrek Açık ÇIK,
Öğretmen

Matkap Gibi Kuş

AĞAÇKAKAN

Ağaçkakan, ağaçkakangiller familyasında bulunan bir kuş türüdür. Bu kuşlar, yüksek ağaç dallarında yaşayan ve buralarda yuva yapan cinsler arasında yer alır. Ağaçkakanlar, kutup bölgeleri haricinde dünyanın her yerinde görülebilmektedir. Bu hayvanlar ılıman iklimlerde yaşar.

Ağaçkakanların boyun kasları oldukça gelişmiştir. Gagaları ve kafatasları oldukça kalın bir kemik yapısından oluşur ve ağaçların oyulması durumunda ağaçkakanın hasar almasını engeller.

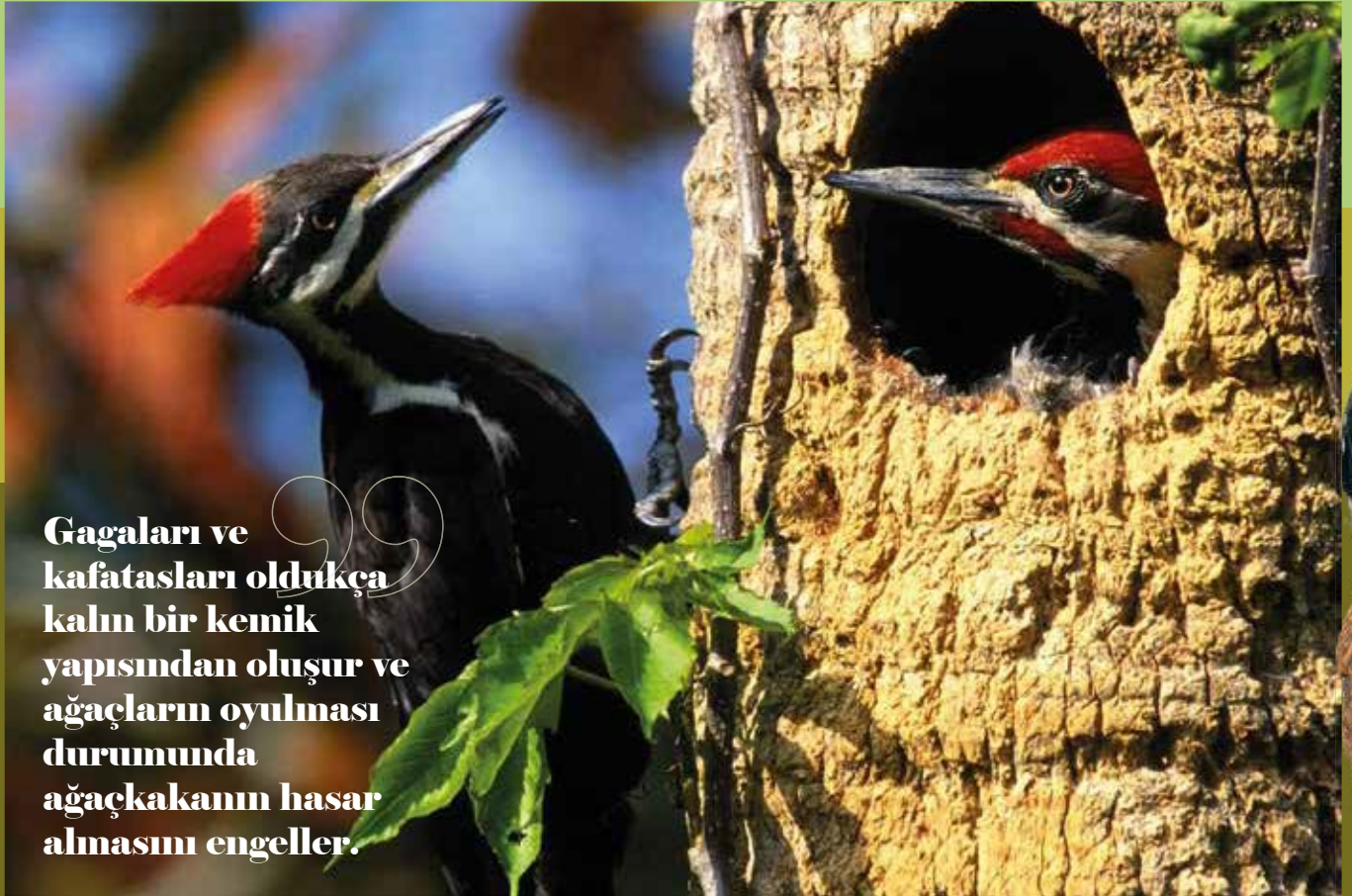
Genellikle Avustralya kıtası çevresinde bulunan ağaçkakanlar; yeşil, kırmızı ve sarı renk tonlarında tüylere sahiptir. Gagaları oldukça sivridir. Ayaklarında dört adet parmak bulunur ve her parmakta

birbirinden keskin tırnaklar vardır. Bu tırnaklar içe dönüktür ve ağaç dalına sıkı sıkı tutunmasını sağlar. Gagaları sivri olmasının yanı sıra, ağaç gövdesini birkaç darbe sonrasında delebilecek dayanıklılıktadır.

Ağaçkakan türleri arasında Çizgili Ağaçkakan, Küçük Sarı Boyunlu Ağaçkakan, Kızıl Kanatlı Ağaçkakan, Büyük Sarı Boyunlu Ağaçkakan, Kareli Göğüslü Ağaçkakan, Çizgili Göğüslü Ağaçka-

kan, Örgülü Ağaçkakan, Çizgili Boğazlı Ağaçkakan, Pul Karınlı Ağaçkakan, Japon Ağaçkakanı, Yeşil Ağaçkakan, Kızıl Taçlı Ağaçkakan, Kara Başlı Ağaçkakan ve Yeşil Küçük Ağaçkakan bulunmaktadır.

Ağaçkakanlarda avlanma alışkanlığı mevcuttur. Besinlerinin arasında tırtıllar ve böcekler bulunmaktadır. Ağaç köklerini gagaları ile delerek, tırtılları yuvalarından çıkarır ve bunlarla beslenir.

Gagaları ve kafatasları oldukça kalın bir kemik yapısından oluşur ve ağaçların oyulması durumunda ağaçkakanın hasar almasını engeller.

Ağaçkakanlar ayrıca zeminde bulunan böcekler ile de beslenir. Bunların haricinde bitki yaprakları, küçük meyveler ve sebzeler ile de beslenebilir.

Ağaçkakanlarda üreme, ilkbaharın geldiği dönemde başlar. Yuvalarını yüksek ağaçların dallarına yapar ve daire şeklinde bir yuva hazırlar. Tek bir döllenme sürecinde 8 adet yumurta bırakabilir. Yavrular oldukça savunmasız olduğundan anne-baba gözetimi altında kalır. Yumurtalar 3 hafta içerisinde çatlar ve yavrular dünyaya gelir. Yavrular doğduktan 5 hafta sonra tüylenir. Yaşadıkları coğrafyalarda gündüz avcıları oldukça fazla olduğundan, ağaçkakanlar saldırıya sıkça maruz kalır. Ağaçkakanların ömrü ortalama 4 yıldır.

Ağaçkakanlar, yuva yapmak ve yiyecek bulmak için ağaç kabuklarına seri vuruşlar yapar. Bazı ağaçkakanlar bir saniyede 15-20 vuruş yapar. Kuşun iki vuruşu arasındaki zaman farkı, bir saniyeden çok daha azdır.

Kuşun eşsizliği, gagasının saniyede 10 vuruş frekansı olan bir matkap işlevi görmesidir.

Kuşun gagası her ağaca çarptığında kafası büyük bir sarsıntıya uğrar. Fakat kiraz büyüklüğündeki beyni bu sarsıntılardan etkilenmez. Ağaçkakanın sırrı, boyun kaslarındadır. Vurmaya başlayınca, baş ve gaga tam bir doğru üzerine gelir.

Bu denli hızlı bir vuruşun betona kafa atmaktan bir farkı yoktur. Kuşun beyninin hiçbir hasara uğramaması ise ancak olağanüstü bir sistemle mümkündür. Bu üstün yaratılışın sahibi ise alemlerin Rabbi Yüce Allah'tır. Rabbimiz, ağaçkakanları hayret uyandırıcı özelliklere sahip olarak yaratmış ve evrenin her noktasında olduğu gibi bu kuşlarda da kusursuz yaratma sanatının örneklerini göstermiştir.

Kuşların büyük çoğunluğunda kafatası kemikleri birbirine yapışıktır. Gaga ise

çenenin hareketiyle açılır. Oysa ağaçkakanlarda gaga ve kafatası, vuruş sırasında oluşan şoku emen, süngerimsi bir madde ile birbirinden ayrılmıştır. Bu esnek madde, otomobil amortisörlerinden çok daha iyidir. Bu üstünlüğü, çok kısa aralıklarla oluşan şokları da emebilmesinden ileri gelir.

Bu madde her vuruşta oluşan şoku emip bir sonraki şoku karşılayacak duruma gelebilir. Üstelik bunu saniyede 10'u aşan vuruşun yapıldığı şartlarda başarır. Bu madde modern teknolojinin geliştirdiği tüm benzerlerinden üstündür.

Ağaçkakanın kafatası ve üst gagasının olağandışı bir yöntemle bağlanmış olması, her vuruşta beyninin

bulunduğu bölümün gagadan uzaklaşmasını, böylece şok emici ikinci bir mekanizma oluşmasını sağlar. Tüm bu bilgiler, iman edenlerin imanlarının daha da güçlenmesine, pek çok insanın da iman etmesine aracı olan çok önemli yaratılış delilleridir. Ağaçkakanın yapısındaki mükemmel sistem, evrenin ve canlıların kör tesadüflerin eseri olamayacağını bir kez daha gözler önüne sermektedir. Tüm canlıları mükemmel özellikleriyle birlikte yoktan var eden Rabbimiz, ağaçkakanın sahip olduğu üstün yaratılış delillerini de insanların üzerinde düşünmeleri, imanda derinleşmeleri, Allah'a yönelmeleri için var etmiştir. Sonsuz kudret sahibi eşi ve benzeri olmayan Allah'tır.

Ağaçkakanlarda gaga ve kafatası, vuruş sırasında oluşan şoku emen, süngerimsi bir madde ile birbirinden ayrılmıştır. Bu esnek madde, otomobil amortisörlerinden çok daha iyidir.

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

ENGİN ALTAN DÜZYATAN

“Beni Zorlayacak
İşlerin İçinde
Olmak İstiyorum”

Değer dergisinin mart sayısı konuğu **Engin Altan Düzyatan** oldu. Engin Altan Düzyatan, hayatından oyunculuğuna, ailesinden projelerine, kendisi hakkında merak edilenlerden bilmediklerinize kadar birçok konuda açıklamalarda bulundu. “Vatan, bayrak ve aile bir Türk’ün en büyük değerleridir.” diyen Düzyatan’ın değer dolu röportajı sizlerle...

Röportaj

Engin Altan Düzyatan kimdir?

1979 İzmir doğumluyum. 9 Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro-Oyunculuk mezunuyum. Üniversite hayatımı İzmir'de tamamladım. 21 yaşından itibaren İstanbul'a geldim ve oyunculuk hayatıma başladım. Çeşitli televizyon dizileri, sinema filmleri ve tiyatro oyunlarında rol aldım.

Oyunculuğa nasıl başladınız?

Lise dönemimde tanıştım oyunculukla... Ortaokuldayken spor kolundaydım. Diğer arkadaşlarımla seçtikleri kol saatleri boş geçiyordu. Ben de lisede daha boş geçecek bir kol seçtim kendime, o da tiyatroydu. O yıl okulda tiyatro kolu dışında hiçbir kol toplanmadı. Tiyatro kolunu okulun spor salonunda topladılar. O gün bir metin verdiler ve okuma kurallarına uygun olarak okudum. Seçmelerde de başarılı olunca, 15 yaşında kendimi tiyatronun içinde buldum.

Lise hayatım boyunca birkaç oyun sergiledim. O dönemde bizim oyunları yönetenler, 9 Eylül Üniversitesinde öğrenciydi aslında. Onlar benim yetenekli olduğumu, tiyatroyu düşünüp düşünmediğimi sordular. Açıkçası çok da keyif almaya başlamıştım. Hatta birkaç oyunda başrol oynamıştım. O seyirciyi bir kez hissedince de oradan kopmak gerçekten zor oluyor. Sonrasında da 9 Eylül Üniversitesinin oyunculuk sınavlarına girdim. Lisedeyken oyunlarımızı sahneye koyan yönetmenimiz çalıştırdı beni sınavlara. Okul ikincisi olarak 9 Eylül Üniversitesine girdim. Okul hayatım bittikten sonra İstanbul'a geldim. Yani 15 yaşından beri oyunculuk mesleğiyle uğraşıyorum.

Oyunculuk mesleği için ailenizden destek aldınız mı?

Bu tarz meslekleri icra eden insanların ailelerinden destek almaları çok önemli. Çünkü ne olursa olsun genel akıl bir şekilde garantinin peşinde koşmaya çalışır. Garanti meslekler, daha önünüzü görebileceğiniz işleri tercih eder. Anneler ve babalar da buna dahildir, çünkü sizi korumak isterler. Geleceğinizin daha garanti altında olduğunu görmek isterler. Bir avukat, bir doktor gibi... Ancak ben hiç o taraflarda değildim. Oyunculuk sınavlarına girmek istediğimde de notlarım kötü değildi.

Herhangi bir okul kazanabilecek durumdaydım. Ama şu anda "Ne olmak isterdin?" desen hiç aklıma gelmiyor, o zaman da farklı bir okul aklıma gelmiyordu. Sadece oyunculuk geliyordu aklıma. Tabii ki sınavlara girerken ailenizin desteği yoksa böyle bir şey yapamıyorsunuz. Ailem, benim oyunculuk hayallerime çok destek oldu. Onların sayesinde oyunculuk okudum.

İstanbul'a geldiğimde de çok destek oldular. Her zaman arkamdalar. Ailemden hiç kimse: "Neden oyunculuk yapacaksın, daha düzgün bir meslek yok mu?" demedi.

Oyunculuk; o anki ruh halinizle, yaşınızla, geçmişten biriktirdiklerinizle, okuduklarınızla alakalı bir meslek.

Oyunculukta hayal ettiğiniz yerde misiniz?

Oyunculüğün sonu yok. Hayal ettiğim bir yer de yok. Oyunculuk; o anki ruh halinizle, yaşınızla, geçmişten biriktirdiklerinizle, okuduklarınızla, öğrendiklerinizle, gözlemlerinizle ve oyuncunun her türlü; kültürel, etik, sosyolojik yönleriyle alakalı bir meslek bence. Biriktirdiklerinizi her yaşta farklı yorumluyorsunuz. Bu nedenle bir hayalim de yok. Hep daha iyisini yapmaya çalışıyorum. Tabii ki daha büyük roller, tabii ki beni daha zorlayacak işlerin içinde olmak istiyorum. Hep daha iyi yönetmenlerle, yapımcılarla çalışmak istiyorum. "Buraya geldiğimde bitecek benim için." dediğim bir yer yok.

Diriliş Ertuğrul Türkiye'de yepyeni görseller sunan, teknolojik anlamda sektörde birçok yenilik getiren bir dizi oldu.

Diriliş Ertuğrul dizisine başlama hikayeniz nasıl oldu anlatır mısınız?

Diriliş Ertuğrul geldiği sezon birçok iş okumuştum aslında. O sezon başlayacak hangi işe karar verelim diye düşünürken, Dirilişin senaryosu geldi. Senaryo açıkçası, o sezon girecek işler arasında okuduğum en iyi senaryoydu. Köşeleri çok doğru çizilmiş, çok güzel bir matematikle kurulmuş ve gerçekten etkileyici bir senaryoydu. Kanalın TRT olması bu büyüklükte bir işi yapabileceğini gösteriyordu fakat en büyük faktör **Metin Günay**'dı. Ben Metin Hocaya güvendim ve böylece işin içine girdim. İyi ki de girmişim. Gerçekten Türkiye'de oyunu değiştiren, yepyeni görseller sunan, teknolojik anlamda da sektörde birçok yenilik getiren bir dizi oldu. Aslında eskiden de yapılırdı böyle işler. Biz Malkoçoğluyla, Cüneyt Arkın'ın işleriyle büyüdük. Onların günümüze yeni teknolojilerle, yeni görsellerle uyarlanmış hali. Çok sağlam ve güzel bir hikaye çıktı ortaya. Türk halkı da özlemiş böyle bir şeyi. Yapıldığında herkes karşılığını verdi. Gerçekten fenomen oldu.

Diziden önce tarih merakınız var mıydı?

Genel anlamda dünya tarihine merakım vardır. Tabii Türk tarihini de okumuştum, Cumhuriyet tarihini de... Köşe taşlarını, genel hatlarını bilecek şekilde hâkimdim. Ama elbette dönemle ilgili yeni birçok kitap okudum.

Diriliş Ertuğrul dizisinin başarısının sırrı nedir sizce?

Tek bir sırrı olduğunu düşünmüyorum. Birçok parametrenin birleşmesinden oluşuyor böyle şeyler. Burada gerçekten yönetmenin kurduğu dünyaya da inanmamız gerekiyor. Orada oyuncular da günlük hayata dair birşeyler görsek inandırıcılığını kaybeder iş. O yüzden dünyayı çok doğru kurmak gerekiyor. Bizim şöyle bir durumumuz vardı; gerçekten orada hepimiz kardeş gibiydik. Herkes birbirini çok kabullenmişti, seviyordu, kolluyordu. Açıkçası profesyonel bir işten öte, orada bir dostluk, bir kardeşlik ve bir sinerji oluşmuştu. Doğru yazılmıştı, doğru zamanda girdi. Birçok parametre var açıkçası başarısının arkasında.

Dünyada oyunculuk eğitimi dediğiniz şey aslında hiç bitmiyor. Her yaşta oyunculuk eğitimi almaya devam ediyorlar.

Son günlerde Kuruluş Osman dizisiyle döneceğiniz yönünde haberler var. Siz buna net bir şekilde cevap verir misiniz?

Açıkçası benim şu an planlarım arasında öyle bir tasarrufum yok. Diriliş Ertuğrul bitti. Diriliş Ertuğrul başka bir diziydi, Kuruluş Osman başka bir dizi ve başka bir kanalda. Hikaye devam ediyor olabilir ama tarihsel olarak baktığımızda Ertuğrul Gazi şu an yaklaşık 90'lı yaşlarında, ben 40 yaşındayım. 90'lı yaşlarda birini oynamak için gencim. Oyunculüğümün ya da hayatımın bu döneminde 40'lı yaşlarında bir aktörken, 90'lı yaşlarımda birini oynamayı değil, daha kendi yaşlarımda birilerini oynamayı, daha bu yaşların duygularını çıkaracak roller oynamayı tercih ederim.

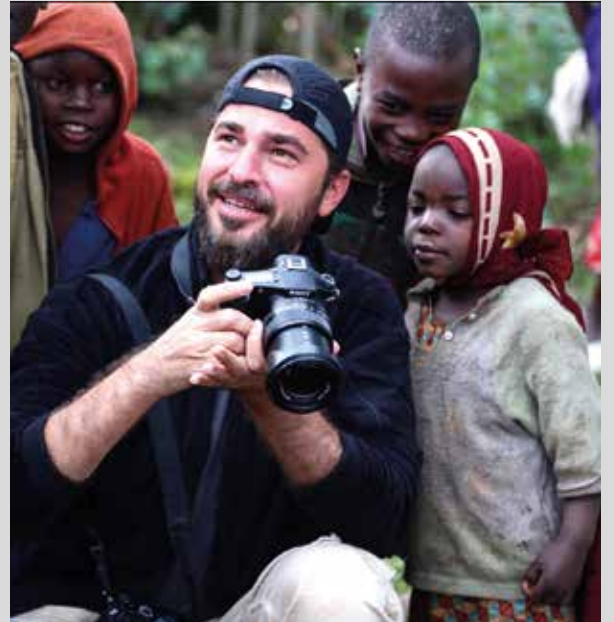
Yurtdışında size çok ilgi gösteriliyor, yurtdışına çıktığınızda hiç ilginç bir olay yaşadınız mı?

Çok ilginç olay yaşadım aslında ama bir tanesi Londra'dayken yaşandı. Çok meşhur bir alışveriş merkezinden çıkmıştık. Orada Ortadoğu'dan çok insan olur. Eşimle birlikte bir taksiye bindik, Emir de vardı. Alara henüz yoktu. Evin önünde taksiden indik, Emir de ana kucağındaydı. Arkamızda iki taksi durdu, bir anda kapılar açıldı ve içinden 8 tane adam bize doğru koşmaya başladı. Ne olduğunu anlamaya çalışırken Emir'i Neslişah'a verdim. Meğerse fotoğraf çekirtmeye geliyorlarmış. O alışveriş merkezinde görmüşler bizi, taksiyle takip etmişler bizi 20-25 dakikalık mesafe boyunca. Biraz ürkütücü aslında ama mutlu son.

"Sen de Fark Et" adlı belgeselimizde dünyamızın yaşadığı plastik sorununu anlatıyoruz. Bu soruna çözüm getirmezsek, çok kısa sürede bütün sularımızın ne hale geleceğini gösteriyoruz.

Bir dönem fotoğrafçılığa ve belgesel çekimlerine yöneldiniz. Bu merakınız devam ediyor mu?

Fotoğraf çekmeye devam ediyorum. Benim hobilerimden bir tanesi. Günlük hayatta fotoğraf çekmiyorum ama sadece fotoğraf çekmek için bir yerlere gidip, orada fotoğraf çekip dönüyorum. Belgesel konusunda ise yeni bir projemiz var. Yeni bir belgeselin sonuna geldik. "Sen de Fark Et" adında plastikle ilgili bir belgesel. Dünyamızın yaşadığı plastik sorununu anlatıyoruz. Bu soruna çözüm getirmezsek, çok kısa sürede bütün sularımızın ne hale geleceğini, sadece plastikle beslenen canlılar olacağımızı, bu sürenin aslında çok da uzakta olmadığını gösteren bir belgeseli tamamlamak üzereyim. Şu anda onunla uğraşıyorum. Çekimlerini neredeyse tamamladık. Bir süredir de montajıyla ilgileniyoruz. Çok yakında göreceğiz.

Yeni projeniz var mı?

Sürekli senaryo okuyorum. Aslında iş yapmadığınız dönemde hep senaryo okuyor oluyorsunuz oyunculukta. Etraftan da kendinizi besleyebilecek vaktiniz oluyor. Yeni projeler var, hepsini değerlendiriyorum.

Genç meslektaşlarınıza önerileniz ne olur?

Sadece kendileriyle uğraşmalarını önerebilirim. Diğer insanların duygularıyla ya da etrafındakilerin hayatlarıyla değil sadece kendi duygularıyla uğraşmalarını, work-shoplara gitmelerini tavsiye edebilirim. Dünyada oyunculuk eğitimi dediğiniz şey aslında hiç bitmiyor. Her yaşta oyunculuk eğitimi almaya devam ediyorlar. "Biz olduk." duygusuna kapılmalarını, içlerindeki amatör ruhu kaybetmeyip sürekli bir şekilde kendilerini besleyecek bir yol aramalarını tavsiye edebilirim.

Sizin hayatınızdaki en önemli değerler nelerdir?

Hepimiz vatan sevgisiyle büyütüldük. Bu topraklarda doğan herkes, bu toprakların nasıl kazanıldığını, aslında geçmişimizin ne kadar köklü olduğunu, bu toprakların ne kadar değerli olduğunu bilecek büyüdü. Tabii ki değerlerimiz arasında ilk önce bunu saymak lazım. Vatan, bayrak ve aile bir Türk'ün en büyük değerleridir.

Biraz da ailenizden bahsedelim. Engin Altan Düzyatan nasıl bir babadır?

İlgili bir babayım sanırım. Çocuklarımla vakit geçirmeye çalışan, gerçekten onların güzel zamanlarında yanında olmaya çalışan, en kaliteli zamanı geçirmek için çaba sarf eden bir babayım.

Sorumluluklarınız gün geçtikçe artıyor. Hayata bakışınız, gelecek planlarınız değişti mi bu sebepten dolayı?

İster istemez çocuklarınız olunca hayata bakışınız değişiyor. Çünkü çok daha benmerkezci yaşayabileceksen, hayatı paylaştığınız biri olduktan sonra eşinizle birlikte hayatınız başka bir sorumluluk noktasına geliyor. O noktada hala aslında özgür olduğumuzu ben çocuklar olduktan sonra fark ettim. Çünkü ne olursa olsun eşinizle birlikte istediklerinizi yapabilecek ve kendi planlarınızı kurabilecek bir durumunuz olabiliyor. Fakat çocuklarınız olduktan sonra hayatı iyi planlamanız gerekiyor. Ben daha önce çok planlı yaşayan bir insan değildim. Artık çok daha planlı yaşıyorum. Her şeyden önce benim için en büyük değişim bu.

Dergimizde her ay insanlığa özgü değerlere göre makaleler hazırlanıyor. Mart ayında da Çanakkale ruhu, Çanakkale Zaferimizle ilgili bölüm olacak. Bununla ilgili neler söylemek istersiniz?

Çanakkale Zaferi, tarihimize altın harflerle yazılan bir destan. Kurtuluş Savaşımızın dönüm noktası. Çoluk çocuk herkesin vatan için koştuğu, kanının son damlasına kadar vatani savunduğu şanlı bir zafer. Bu topraklardaki herkes, o cephede savaşları, canını verenleri rahmet ve saygıyla anıyor. Mustafa Kemal Atatürk'ün en büyük zaferlerinden biri... Çanakkale Ruhu, sadece bizim tarihimizde değil, dünya literatüründe de geçen çok çok önemli, saygı duyulan bir ruh... Ben de bu vesileyle, bir kez daha Çanakkale Zaferi şehitlerimizi saygıyla anıyorum. Onlara çok şey borçluyuz. Ruhları şad olsun.

Dergimiz, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevfikevleri Genel Müdürlüğü'nün aylık yayını. Birçok kamu kurumundan, ceza infaz kurumundaki hükümlü tutuklulara kadar gönderilmektedir. Sizi de çok seviyorlar. Personelimize ve hükümlü tutuklulara neler söylemek istersiniz?

Bize yer verdiğiniz için çok teşekkür ederiz. Adalet Bakanlığı bir ülkenin en önemli kurumlarından biridir. Bu kurumun içinde görev alan tüm çalışanlara ve bu röportajı okuyan herkese selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Çanakkale Ruhu, sadece bizim tarihimizde değil, dünya literatüründe de geçen çok çok önemli, saygı duyulan bir ruhdur.

— TARİHİN RUHU —
Çanakkale

*Çanakkale içinde Aynalı Çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı,
Of gençliğim eyvah.
Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of gençliğim eyvah
Çanakkale içinde bir uzun selvi,
Kimimiz nişanlı kimimiz evli,
Of gençliğim eyvah.
Çanakkale üstünü duman bürüdü,
On üçüncü fırka harbe yürüdü,
Of gençliğim eyvah.
Çanakkale içinde bir dolu testi,
Analar babalar umudu kesti,
Of gençliğim eyvah.*

İhsan Ozanoğlu

Çanakkale, Türkiye'nin kuzeybatısında Avrupa ve Asya kıtalarını birbirinden ayıran ve kendi adını taşıyan Boğaz'ın iki yakasında kurulmuştur.

Çanakkale, Balkan Yarımadası'nın Doğu Trakya topraklarına bir kıstakla bağlanmış Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun batı uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde toprakları bulunan bir ilimizdir.

Avrupa ve Asya'da toprakları bulunan Çanakkale, Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir il sınırları ile çevrilidir. İl sınırlarına; Ege Denizinde Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada ile Bozcaada ve Tavşan Adaları da girer. Anadolu Yarımadası'nın en batı noktası Baba Burnu ile Türkiye'nin en batı noktası olan Gökçeada'daki Avlaka Burnu il sınırları içerisinde-dir. İlin toplam kıyı uzunluğu 671 kilometredir.

Çanakkale'nin Tarihi

Eski Çağlarda Hellespontos ve Dardanel olarak anılan Çanakkale MÖ 3000 yılından beri yerleşim alanı niteliğini korumuştur. Erken Bronz Dönemi'nden bu yana önemli bir yerleşim merkezi olan Çanakkale; Çanakkale Boğazı sayesinde Anadolu ile Avrupa ve Akdeniz ile Karadeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan iki geçit bölgesinden biridir. Bu özelliği nedeniyle oldukça zengin bir tarihi vardır.

Yörede yaşayan topluluklara ekonomik ve askeri üstünlük sağlamış, onlar da uygarlık alanında çağdaşlarını geçmişlerdir. Ancak bu durum, yöreyi çeşitli göç ve istila hareketlerinin hedefi yapmıştır. Değişik tarihlerde yerleşmek ya da yağmalamak amacıyla

bölgeye gelenler olmuş, her iki durumda belirli kültür alışverişini yoğunlaştırmıştır. Bu kültürel yoğunlaşma, yüzyıllar boyu kesintilerle sürmüş, bunun sonucu oldukça renkli bir kültür mozaiği ortaya çıkmıştır. Boğazın en dar yerinde Fatih Sultan Mehmet döneminde Rumeli yakasında Sestos dolaylarında **Kilitbahir**, Anadolu yakasında Abydos dolaylarında Sultaniye (Kale-i Sultaniye) ya da **Çanak Kalesi** adı ile anılan kaleler yapılmıştır. Bugünkü Çanakkale ilinin adı Anadolu yakasındaki Çanak Kalesinden gelmektedir.

Yörenin en eski halkı Beşik-tepe ve Kumtepe yerleşmelerinden bilinen Kalkolitik Dönemin yerli halkıdır. Bunları, İÖ 3000'lerden 1200'lere kadar herhangi bir dış etki altında kalmadan yaşamlarını sürdüren Troya halkı izler. Bundan sonra sırasıyla Troya Savaşları ile Akalar, Ege göçleri ile çeşitli kavimler gelmiştir. En son olarak Sicilyalı Komutan Roger De Flor'un ölümüyle buyruğundaki Katalonyalılar bir süre etkinliklerini sürdürseler de daha sonra Türklerle yaptıkları bir anlaşma gereği Çanakkale ve yöresini Türk Beylerine bırakmışlardır.

Çanakkale Antik Tarihi

Dardanelles ve Hellespontos Çanakkale'nin bilinen en eski adlarıdır. Dardanelles Troya'nın mitolojik atalarından Dardanos'tan türetilmiştir. Antik Çağ'daki adı Hellespontos ise mitolojiye dayanıyor. Antik Çağ yazarlarının çok işlediği *Altın Post* mitolojik öyküsünde Karadeniz'e, *Kolkhis* ülkesine altın postlu koça binip gitmek için boğazı geçerken koçtan düşen Helle'den geliyor ve anlamı **Helle'nin Denizi**.

Kimi zaman gemileri birbirine bağlayıp bir köprü kurarak, bazen de dubalardan köprü oluşturarak ordular kıtadan kıtaya geçtiler. Dardanos'la ilgili buluntular yok ama tarihinin **Troya**'dan önceye dayandığı düşünülüyor.

İÖ 3000 yılında kurulan **Troya** 500 yıl sonra bir depremle yıkılmıştı. Sonra defalarca yeniden kurulup yeniden yıkılacak **Troya** büyük bir uygarlık kurmuştu. Bölge birçok uygarlığa ev sahipliği yaptı, birçok uygarlık dönem dönem bölgeye egemen oldu. İÖ V. yüzyılda bütün Anadolu'da sel gibi yayılan **Persler** egemen oldular. İÖ 386'da Persler ile Spartalıları arasında yapılan "**Kral Barışı**" ile bölgede Pers egemenliği iyice pekişti. Pers Kralı Kserkes Yunanistan ve Makedonya'ya geçmek için boğazda dubalar ve gemilerle köprü kurdurdu. Abydos'dan Sestos'a ordusunu geçirdi. Pers egemenliği Makedonya Kralı Büyük İskender'in İÖ 334'de Gronikas'da (Biga Çayı) Pers ordusunu yenmesiyle gerilemeye başladı. Bir süre Pers komutanları arasındaki iktidar kavgalarına tanık oldu. Roma ve Bizans dönemlerinde limanları ile önem kazandı. Osmanlı'nın bölgede ilk ele geçirdiği yer Gelibolu oldu. Sonra bölgede tamamen hâkimiyet kurdu.

Korunan Alanlar-Anıtlar

Gelibolu Yarımadası Tarihi Mili Parkı: 1973 yılında kurulmuş ve Birleşmiş Milletler Milli Parklar ve Koruma Alanları listesinde olan park, Çanakkale ili sınırları içerisinde, Gelibolu Yarımadası'nın güney ucunda Çanakkale Boğazının Avrupa yakasında 33.000 hektarlık alanı kapsamaktadır.

Birinci Dünya Savaşında Çanakkale deniz ve kara savaşlarının yapıldığı yerler parkın içerisinde. Ayrıca batık gemiler, toplar, siperler, kaleler, burçlar ve savaşla ilgili yüzlerce başka kalıntıdan oluşan geniş bir yelpazenin yanı sıra 250.000'i aşan Türk şehidimizin ve yine 250.000'i aşan Avustralya, Yeni Zelanda, İngiliz ve Fransız askerlerinin mezarları ve anıtları bu parkta bulunmaktadır. Savaş alanları, savaş mezarları, anıtlar ve savaşla ilgili kalıntılar '**Tarihi Sit Alanı**' ve '**Kültürel Varlık**' olarak tescil edilmiştir. Ayrıca MÖ 4000'li yıllara dek uzanan birçok 'Arkeolojik Sit Alanı' bulunmaktadır.

Çok çeşitli Doğal Sit Alanları içerisinde ise kumsallar, koylar, Akdeniz çalıları (maki) ile karışık koru parçaları, çarpıcı görümlü jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar, bir tuz gölü ve

15. yüzyıl askeri mimarisinin eşsiz örneklerini içeren ilginç bir kültürel miras koleksiyonu vardır.

Milli parkta, Kilitbahir taş yaylası, Seddülbahir Savaş alanı, Tekke köyü, Ertuğrul Koyu, İkizler Koyu, Hisarlık Tepe, Alçı Tepe, Zığındere, Kereviz Dere görülecek yerler arasındadır. Ayrıca Arıburnu, Anafartalar Savaş alanlarında Kabatepe, Kanlısırt, Conkbayırı, Suvla ovası, Kakma Dağı ayrıca Türk Şehitlik ve anıtları, yabancı mezarlık ve anıtları, savaş kalıntıları (Tabyalar, silahlar, siperler, batıklar) arkeolojik ve tarihi sitler, müzeler ve yerleşmeler de bu bölgede görülmesi gereken yerlerin başında gelir. Doğal çevrenin zengin güzellikleri ve savaş alanları dışında, Kabatepe'deki müze, piknik ve kamp alanlarından yararlanılabilir.

Mecidiye Bataryası-Koca

Seyit Anıtı: Edremit Havran Çamlık Köyünde doğan ve Rumeli Mecidiyesi Bataryasında destan yazan Koca Seyit'in ziyaret noktasıdır. Deniz savaşı tüm şiddetiyle devam ettiği bir anda batarya isabet almış ve Seyit Onbaşının arkadaşları şehit olmuştur. Bu arada düşman donanması ilerlemektedir. Koca Seyit, vinci bozulan topun 275 kilogramlık mermisini kaldırarak topa yerleştirmiş ve sağ kalan arkadaşıyla birlikte ateş ederek Ocean zırhlısının dümen tertibatına isabet kaydetmiştir. Bu zırhlı daha sonra mayına çarparak batmıştır.

Çanakkale Şehitler Abidesi: Gelibolu Yarımadasının uç kısmında, Morto Koyu gerisinde yükselen Hisarlık Tepe üzerindedir. Çanakkale Savaşlarında şehit olanların hatırasına inşa edilmiştir. Temeli 19 Nisan 1954 tarihinde

atılmış ve 21 Ağustos 1960 tarihinde ziyarete açılmıştır. Yüksekliği 41.70 cm olan abide, 625 metre karelik bir alanda dört ayak üzerinde yükselmektedir. Uzaktan bakıldığında Mehmetçiğin "M" harfi şeklinde gözükmektedir. Abidenin tavanına mozaikten bir Türk Bayrağı işlenmiştir.

Abidenin girişinin sol tarafında ise 1992 yılında yaptırılan sembolik şehitlik, yurdumuzun her köşesinden Çanakkale'ye koşarak en kıymetli varlıkları olan canlarını veren şehitlerimiz için yaptırılmıştır.

Sargıyeri Şehitliği Anıtı:

Kara savaşları sırasında yaralılarımıza ilk müdahalenin yapıldığı açık hava hastanesinin 28 Nisan 1915'te yaralılar ve tüm sağlık personeliyle birlikte şehit edildiği yerde kurulmuştur.

Yahya Çavuş Anıtı: Ertuğrul Koyuna hâkim tepededir. 25 Nisan 1915 günü, düşmanın üç alaya çıkarma yaptığı V koyudur. Burada Yahya Çavuş ve arkadaşlarının insanüstü gayretle verdiği mücadelenin bir sembolüdür. Yahya Çavuş'un 63 kişilik takımı, düşmanı bir gün boyunca şehit olma pahasına durdurmuştur.

Helles Anıtı: Çanakkale Savaşları sırasında hayatlarını kaybeden İngiliz, Avustralya ve Hindistan kuvvetlerinden oluşan toplam 20.761 kişi anısına dikilmiştir.

Mehmetçiğe Saygı Anıtı:

Çanakkale Savaşları esnasında Türk askerinin cesareti, kahramanlığı, vatanseverliği ve insan sevgisinin savaştığı düşmanlar tarafından dahi takdirle ve saygıyla dile getirildiğini gözler önüne seren anıttır.

57. Piyade Alayı Şehitliği: Çanakkale Savaşları sırasında kahramanlıklarıyla destanlaşan ve tümüne yakını şehit olan ve Mustafa Kemal Atatürk'ün: "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum. Biz ölüncüye kadar geçecek zaman zarfında mutlaka yerimizi başka birlik ve komutanlar alacaktır." emrini yerine getiren 57. Piyade Alayı Şehitleri anısına T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca 1994 yılında yaptırılmıştır.

Arıburnu Yarları: 19 Mayıs 1915 günü dört tümen kuvvetle yapılan Arıburnu taarruzları neticesi binlerce şehit verdiğimiz bu yarlar bize

sessiz fakat görkemli duruşu ile o günleri yansıtmaktadır. Yine Arıburnu yarlarının devamındaki Cesaret Tepe bu destanın ismini taşımakta ve bu tepedeki Mehmet Çavuş, bu kahramanlığın sembolü olarak Cesaret Tepe nöbetine devam etmektedir.

Conkbayırı Mehmetçik Anıtı: Conkbayırı'nda şehit düşenler için Allah'a dua eden insanın 5 parmağını sembolize eden 5 büyük panel halindedir. Ayrıca tepenin üzerinde Mustafa Kemal Atatürk'ün saatinin parçalandığı yerde büyük kurtarıcının bir de anıtı vardır.

Conkbayırı Yeni Zelanda Anıtı: Conkbayırı, Çanakkale Savaşlarında en önemli hedeflerden birisidir. 6-10 Ağustos tarihleri arasında yapılan Sarı bayır savaşlarında Yeni Zelandalılar Conkbayırı'nın en uç noktasını ele geçirmeye çalıştılar ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün başında bulunduğu güçlü savunma karşısında başarısızlığa uğradılar. Bu anıt, Conkbayırı'nda hayatlarını kaybeden Yeni Zelandalı askerlerin anısına yaptırılmıştır.

Gezilecek Yerler

Kaz Dağı Milli Parkı: Muhteşem manzaraları, dinlendirici yeşil alanları ve birçok kaplıcasıyla Kaz Dağı Milli Parkında, doğanın estetiğini mitolojik hikâyelerle hissedebilirsiniz. Mitolojide Afrodit, Hera ve Athena arasındaki dünyanın ilk güzellik yarışmasının burada yapıldığını görürüz.

Kaz Dağları üzerinde en güzel yerleşimlerden biri de Kalkım'dır. Son dönemde turizmde de atığa kalkmıştır. Eko turizm, atıcılık, trekking tutkunları bu güzel beldeyi keşfettiler. Kalkım'a dileyenler Edremit üzerinden, dileyenler Çan ya da Yenice üzerinden gidebilir.

Bozcaada: Bugün Çanakkale'nin bir ilçesi olup, kuzeyinde Semadirek, kuzey-batısında Limni, güneyinde Midilli, kuzey-doğusunda Gökçeada bulunmaktadır. Çevresindeki küçük adacık ve kayalıklarla 40 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahiptir.

Gökçeada (İmroz): Antik dönem yazarlarından Plinius, Imbros veya Imbros olarak bahsettiği Gökçeada'nın ismi Osmanlı döneminde İmbros'tan İmroz'a dönüştürülür. Ada'nın adı Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye'sinde İmroz şeklinde geçmektedir. Ege'nin bu şirin adası, Gökçeada ismini 29 Temmuz 1970 yılında almıştır.

Güney kıyıları Aydıncık (Kefalos) plajıyla adaya doğal bir güzellik kazandırmaktadır. Adanın kuzeydoğu yönündeki Kuzu Limanı, genişçe bir koy oluşturmaktadır ve büyük bir bölümü günümüzde plaj olarak kullanılmaktadır. Kuzey sahilinde, Büyük derenin denize kavuştuğu kesimde Kale köyü plajı çekiçliliğini korumaktadır. Yüksek bir tepedeki eski kale kalıntılarıyla iç içe geçen Kale köyü doğu yönündeki Yıldız Koy, Deniz Parkı, Yelken Kaya ve Peynir Kayalıkları hırçın dalgalarla dövülen adanın kuzey kıyılarını cazip kılmaktadır.

Ekolojik ürünleriyle fuarlarda adından söz ettiren Gökçeada, doğal güzelliklerini koruyan ve tarihi değerlerini kuşaktan kuşağa aktarmasını bilen ender adalarımızdandır.

Yenice: Kaz Dağı'nın eteğine kurulmuş olan Yenice, Çanakkale'nin en büyük ilçesidir. İlçenin en dikkat çeken özelliklerinden birisi bitki örtüsüdür. Ormanlık alanlarda yükseltinin dolayısıyla değişen iklim ve yetişme çevresi koşullarının etkisi ile değişik ağaç türleri ve bunların oluşturduğu karışık topluluklar vardır.

Yapılan arkeolojik çalışmalarda bölgede Truvalılar, Hititler, Bergama Krallığı, Roma İmparatorluğu ve Bizans İmparatorluğuna ait kalıntılara rastlanmaktadır.

Büyük Cami: Çanakkale'nin Gelibolu ilçesindedir. 1358 yılında Rumeli Fatih Gazi Süleyman Paşa tarafından yaptırılmıştır. Süleyman Paşa Cami olarak da bilinir. 1676 ve 1889 yıllarında onarım görmüştür. Yapı dikdörtgen planlı olup, dış duvarları taştandır. Üç girişi bulunmaktadır. Mermer mihrabın üst kısmında altınla yazılmış bir yazıt yer alır. Kesme taştan yapılmış olan tek şerefeli minaresi motiflerle süslenmiştir.

Hüdavendigar Cami: Ayvacık'ın 14 kilometre güneybatısındaki Behramkale'de Assos Antik Kenti surlarının bitişiğindedir. 14. yüzyılda I. Murat (Hüdavendigar) zamanında, bu antik kentin taşlarıyla yapılmıştır. Kesme taş duvarlı, sekiz köşeli kasnak üzerine tek kubbeli yapının alçı mihrabı kabartmalar halinde süslenmiştir. Minaresi yoktur.

Azebler Namazgâhı: 1407 yılında yaptırılmıştır. Bu tür yapıların en görkemlisi, en güzelini nitelendirilmektedir. Üstü açık, çevresi korkuluklu bir ana mekân biçimindedir. Biri külahlı, öbürü açık iki minberi, mermerden mihrabı bulunmaktadır. Mihrabın yanlarında süslü pencereler, dilimli ve Rumi süslemeli kapısı ilgi çekicidir. Yazıtından kapıyı Lâdikli Süleyman oğlu Âşık'ın yaptırdığı bilinmektedir.

Kestanbol Termal Turizm Merkezi: Çanakkale'ye bağlı Ezine ilçesindedir. Ezine ilçesine 15 kilometre Marmara Denizine ise 2 kilometre uzaklıktadır.

Saros: İstanbul'a yakınlığı dolayısıyla dalıcıların gözdesi olan Saros Körfezi, dalıcıların ilgisini çekecek birçok batık barındırmaktadır. Çanakkale Boğazı'nın çıkışındaki Kapitan Franko, Saros Körfezi'nde Kemikli'nin açığında 30 metrede yatan Lundy dalınabilecek batıklardandır. Boğazda 15 ile 30 metre derinliklerde

yeni eski her türlü kalıntıyla karşılaşılabilir. Siyah mercan da dâhil olmak üzere su altı faunası oldukça zengindir.

Pek çok turistik aktivitenin yer aldığı Bozcaada'da dalış okulu da bulunmaktadır. Bozcaada kıyıları keşfedilmeye hazır pek çok dalış noktasına sahiptir.

Çanakkale tarihi dokusu, mimarisi ve ruhuyla sizleri bekliyor.

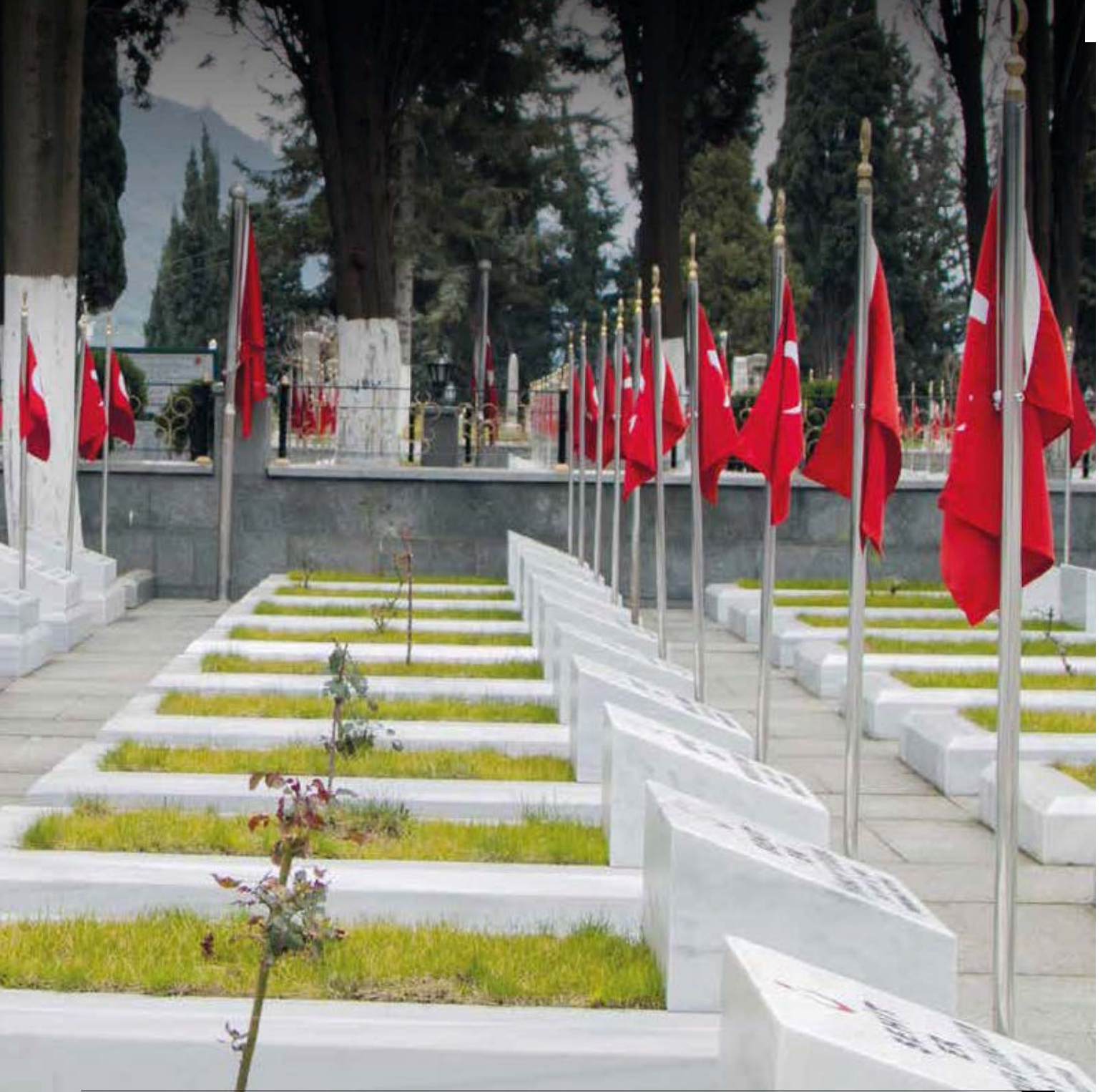

Ceza İnfaz Kurumu Personeli Her Zaman Nöbette!

HER ŞEY VATAN İÇİN

**15 gün her şeyden uzakta kurumda,
15 gün ailesinden uzakta karantinada.**

Hüseyin ÖZTÜRK
Trabzon E Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

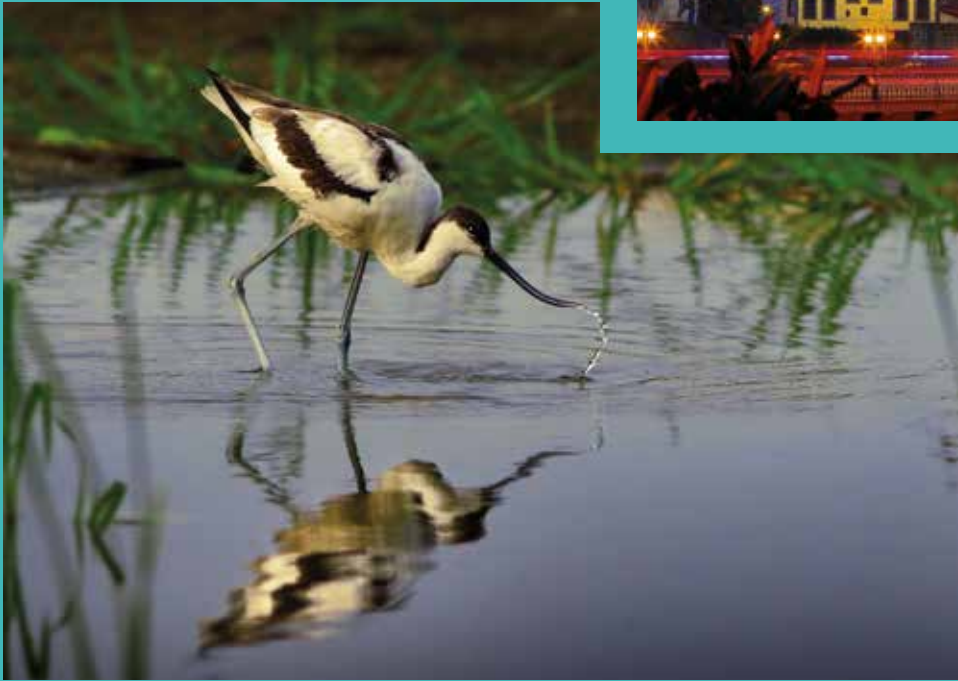
Fotoğrafçılığa Adanmış Hayatlar

2 Değer dergimizin mart sayısında fotoğrafçılık sanatına gönül vermiş ustalardan bahsetmeye devam edeceğiz. Bir önceki sayımızda büyük usta Ara Güler'den bahsetmiştik. Bu sayımızda ise hem fotoğraf sanatçısı hem ressam hem de yönetmen olan, bu üç kategoriyi harmanlayarak müthiş eserler çıkaran sanatçı Selman Uzun'dan bahsedeceğim.

Selman Uzun Kimdir?

Trabzon'da doğdu. Trabzon Lisesi Resim bölümünü bitirdikten sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümünden onur derecesiyle mezun oldu. Bir dönem eğitimcilik mesleğine Karadeniz Teknik Üniversitesinde Akademisyenlere Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinde ders vererek devam etti.

Selman Uzun, 5 kişisel sergi açtı, 285 karma sergiye katıldı. Resim ve fotoğraf dalında ödüller aldı. (*Belçika, Almanya, İtalya, Fransa ve İspanya*) da özel koleksiyonlarda eserleri bulunan sanatçının sanat alanları; fotoğraf, resim ve heykeldir. Ayrıca birçok belgesel hazırlayan Uzun, sanat yönetmenliği, yerel ve ulusal kanallarda temsilcilik, haber müdürlüğü de yaptı.

Doğada çekmiş olduğu kuşları tuvalinde çalışarak sergiler açan Selman Uzun, kuş-

ların belgesellerini çekerek insanlara hayvan sevgisini aşıyor. Şu an ki projesinde ise "Trabzon Kuşları" adı altında hem fotoğraflıyor hem de video kayıtlarını alıyor.

Özel bir sanat galerisiyle yöneticisi olduğu yeni nesil ressamlar grubuyla fuarlara katılan Uzun, son dönem resimlerinde fotoğraf sanatında görülen Monochrome çizgisini tuvaline aktarıyor. Konu olarak geyik, kuşlar, balon, tel ve insan figürleriyle sanatçı, hayvan katliamlarına

vurgu yaparak farkındalık oluşturmaya çalışıyor.

Bugüne kadar Trabzon'da 200 tür kuş fotoğraflayan sanatçı, amacının insanlara kuş türlerini tanıtmak ve bu türleri belgeleyerek gelecek nesillere bilgi bırakmak olduğunu söylüyor. Sanatçı çalışmalarını kendi stüdyosunda sürdürmeye devam ediyor.

Değerli fotoğraf sanatçısı Selman Uzun'a başarılarının devamını diliyoruz.

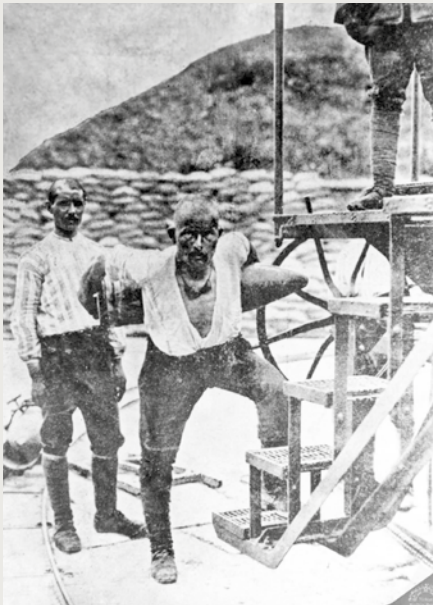
Aydın ÇOLPA
Devrek Açık ÇİK,
Din Görevlisi

Tarihe Gömülemeyen Aslanların Mücadelesi

(Dirileri Şerefli, Şehitleri Şanlı)

ÇANAKKALE

Yaşamaz ölümü
göze almayan.
Zafer, göz yunmadan
koşana gider.

Evet sevgili dostlar, hamdolsun rabbime tekrar buluştu bu bizleri bu satırlarda. **Bu yazımızda sizlerle Türk'ün kahramanlık destanı, hak ile batılın mücadelesi Çanakkale savaşlarına gitmek istiyorum.** Yokluk ve yoksulluğa rağmen içlerindeki vatan sevgisi ve kor gibi yanan imanlarıyla ecdadımızın Çanakkale'de göstermiş olduğu kahramanlık destanını anlatmak için kelimeler kifayetsiz kalır. Var oluş mücadelesi ile ilgili sadırlara dolup taşan duyguları satırlara dökmek mümkün değildir. Ancak yinede kâinat efendisinin maneviyatının ziyaret ettiği, anaların evlatlarını kınalayıp kurban olarak gönderdiği, on beş yaşında delikanlıların gözlerini kırpmadan en küçük bir tereddüt bile göstermeden canlarını feda ettikleri; kilosunun üç katı ağırlığı topu kaldırıp destanlar yazan, **Seyit onbaşı** gibi kahramanların destanından söz etmeye, anladığım bu yüce duyguları anlatmaya çalışacağım.

Çanakkale Zaferi hatıralarımızda her zaman canlı tutulması gereken, bizleri daima diri tutacak tarihi bir olaydır. Çanakkale savaşları, evlatlarımıza vatan sevgisini anlatmanın en kolay yoludur. Bu vatan topraklarını yurt yapmak için ecdadımız çok büyük bedeller ödedi. Bu vatanı bize yaşanacak bir yurt olarak teslim edebilmek için nelerden vazgeçmek zorunda kaldıklarını yeni nesillere anlatmak mecburiyetindeyiz.

Teknolojinin içine doğmuş, yokluk görmemiş, istediği şeylere çok çabuk alışmış, elindekilerle hiçbir zaman yetinmeyen, ne versek az bulan günümüz

Ecdadımızın bu vatanı bize yaşanacak bir yurt olarak teslim edebilmek için nelerden vazgeçmek zorunda kaldıklarını yeni nesillere anlatmalıyız.

gençliğine kıymet bilmeyi, kanaat etmeyi öğretmeliyiz. Bunun metotlarından biri de Çanakkale savaşlarında; ayağında yok, başında yok, yarı aç yarı susuz, bir öğün, bir tayın ile o gençlerin nasıl mücadele ettiğini anlatırsak değer bildirebilir, kanaat sahibi kılabiliriz.

Çanakkale savaşlarının tarihine kısaca bir göz atalım isterseniz. **Çanakkale'de ilk bomba 3 Kasım 1914 ve son mermi 9 Ocak 1916'da düştü. Savaş 14 ay sürdü. Çanakkale savaşlarında İngilizler 205.000, Fransızlar 47.000 kişi olmak üzere toplam 252.000 zayıat vermişlerdir. Türk ordusunun şehit sayısı ise 250.000 olarak aktarılmaktadır.**

Dünyanın en büyük donanma gücü Çanakkale Boğazından geçerek İstanbul'u almak, ülkemizi çökertmek ve parçalamak istemiştir. 29 Şubat'ta başlayan boğaziçi geçme teşebbüsü, 18 Mart 1915 günü Türk Deniz Kuvvetlerinin ve kara topçularının başarılı savunma hareketiyle bozguna uğratıl-

mıştır. Denizden boğazlarımızı geçemeyen şer güçler bu sefer karadan geçmeyi denemiş, 8,5 ay süren çatışmalara rağmen Çanakkale'yi geçememişlerdir.

Tarihe gömülmeyen aslanların mücadelesidir Çanakkale. Tıpkı *Bedir* gibi. *Bedir*'de Çanakkale gibi bir varoluş mücadelesidir. Nasıl ki *Bedir*'de kaybetseydi Allah'ın ordusu, iman ehli kalmayacaktı. Vatan şairinin diliyle;

**Şu kopan fırtına
Türk ordusudur
yâ Rabbi.**

**Senin uğrunda
ölen ordu, budur
yâ Rabbi.**

**Tâ ki yükselsin
ezanlarla
müeyyed nâmnı,**

**Galib et,
çünkü bu son
ordusudur
İslâm'ın.**

Çanakkale zaferi sayıca az olanların, sayıca çok olanlara galip geleceğinin ispatıdır. Çanakkale, mühimatsız olanların donanımlı olanlara karşı zaferidir. Mezhep-meşrep, etnik kimlik, sen ben ayrımı yapmadan birlik ve beraberlik içerisinde mücadele edildiğinde, rabbimizin izni ve yardımı ile nice azların, çoklara karşı zafer elde edebileceğinin ispatıdır Çanakkale.

Sadece tarihi bir hikâye gibi okunmamalıdır Çanakkale. Günümüze aktarmalıyız Çanakkale'yi. İman ile bezenmiş vatan sevgisinin ne gibi güzellikler kazandırabileceğini Çanakkale ile yeniden gündemimize taşımalıyız.

Bu millet bir olduğu zaman, sahip olduğu iman ve cesareti birliğiyle birleştirdiği zaman her türlü zorluğun altından kalkacak güçtedir. Çünkü "*Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez; toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.*"

Tıbbiyeyi bırakıp vatan savunması için cepheye koşan ve hayatının baharında canını düşünmeden doktor olmaktan vazgeçenlerin peygamberlerin bile hayalini kurduğu şehitlik gibi arzuları, hayalleri vardı. Çünkü **şehitlik Kur'an'da ve sünnette övülmüş bir mertebedir.** Kerim kitabımızda Yüce Rabbimiz şehitliğin önemini bizlere şöyle bildirmektedir:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayan (*henüz şehit olmamış*) kimselere de hiçbir korku olmayacağına ve onların üzülmeyeceklerine sevinirler. Allah'ın nimetine,

keremine ve Allah'ın, mü'minlerin ecrini zayi etmeyeceğine sevinirler." (A. İmran, 169-171)

Sevgili Peygamberimiz şehitlerin cennetteki durumlarını şöyle tasvir etmiştir: "*Cennete giren hiçbir kimse, yeryüzündeki her şey kendisinin olsa bile dünyaya geri dönmeyi arzu etmez. Sadece şehit, gördüğü aşırı itibar ve ikram sebebiyle tekrar dünyaya dönmeyi ve on defa şehit olmayı ister.*" (Buhârî, Cihâd 21)

Birlik ve beraberlik içerisinde, rabbimizin izni ve yardımı ile nice azların, çoklara karşı zafer elde edebileceğinin ispatıdır Çanakkale.

Çanakkale'de, milletimizin göstermiş olduğu tek vücut mücadele, dünyaya bu topraklara asla namahrem elinin değmeyeceğinin ilanıdır. Çanakkale savaşı ülkemizi işgal için gelen düşmanlarımıza, şهادeti şeref, gaziliği şan sayan ecdadımızın insanlık dersidir.

Bu vesile ile cennet vatanımız için canını vermiş aziz şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi rahmetle ve minnetle anıyoruz. Ruhları şad olsun. Yüce Rabbim devletimize dirlik, ordumuza kuvvet, milletimize birlik nasip etsin.

Bugünkü son sözümüz Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'dan: "*Zannetme ki ecdadın asırlarca uyudu, Nerden bulacaktın o zaman eldeki yurdu?*"

Selam ve dua ile...

Meltem YAMAKOĞLU
Menemen T Tipi Kapalı ÇİK,
Psikolog

Güçlü bir el silkeledi beni sonra;
Sanırım tanrının eliydi,
Sayamadım kaç ah döküldü dallarımdan,
Çok şey geçmiş gibi başımdan
Ah dedim sonra.

"Ah!" diyor Didem Madak şiiirini sonlandırırken. Ve ekliyor:

Vasiyetimdir, bin ahımın hakkı toprağa kalsın...

Zaman zaman içinizden, kendinize dair kurduğunuz cümleleri bir düşünün. **Zihninizin içinden geçen düşünceler eleştirel, şikayet etmeye yönelik kelimeler mi, yoksa dünyanızı daha güzel hale getirecek kelimeler mi?**

Madak'ın dizelerinde yer alan "ah"lar... Ya da gelin biz ona iç sesimiz diyelim. Üzüntülerimiz, pişmanlıklarımız, zihnimizden dökülmeye çalıştıklarında sesimizdeki titremelere saklanmış kederlerimiz. İç sesimizin bize söylediklerinin duygusu genellikle üzücü, kederli, pişmanlık dolu düşüncelerle var olur. Dile gelmesi kolay değildir her zaman. Bazen şiiirdeki gibi toprağa bırakılır o ahlara hakkı. Hep iç ses olarak kalır.

Kendimizi inşa etmenin bir parçası olarak **öz eleştirinin** var olması güzeldir. Ancak kendimize yönelik tüm bu eleştirel düşünce, bizi daha iyiye götürecektir, kim olduğumuzu inşa ederken yıkıcı değil, yapıcı kılacak ölçüde var olursa anlam kazanır.

Öz eleştiri ipinin ucu kaçtığında, kendimize yönelik zihnimizde dönmeye dolanan kötü, istenmeyen, olumsuz tüm düşünceler bir girdap gibi beynimizi sarmalarsa, sürekli olarak yıkıcı ve şiddetli bir şekilde kendimizi eleştirip, kendimizden ulaşılması güç beklentiler içinde olarak ve kronik bir biçimde diğer insanlar tarafından onaylanmaya çağımız ya da reddedileceğimiz kaygısı yaşarsak; işte o zaman bu gidişe bir dur demenin vakti gelmiş olacaktır.

Yetişkin "ben" in, yani bugünkü sizin kendinize nasıl davranacağı çocukluk yıllarından itibaren şekillenmeye başlar. Çocukluğumuzda içinde büyüdüğümüz ailede ya da çevrede kendi hakkımızda duyduğumuz olumsuz ifadeleri, sözcükleri, yaşantıları ister istemez içselleştiririz. Eğer çok sık eleştiren bir aile ortamında yetiştiysek, büyüdüğümüzde kendimizi acımasızca eleştiren yetişkinlere dönüşme olasılı-

ğımız yüksektir. Diyelim ki çocukken bardaktan su içmeyi istediniz. Suyu içerken bardak elinizden kaydı ve yere düştü. Yerlere su ve cam parçaları dağıldı. Eğer anneniz "Aptal çocuk seni. Sana söyledim değil mi içemezsin diye, ortalığı berbat ettin." biçiminde konuşursa siz de bu konuşma tarzından etkilenirsiniz. Anneniz olaya daha sakin de yaklaşabilir. "Şimdi içemiyorsun ama biraz büyüdüğünde tek başına bardaktan su içebilirsin." biçiminde konuşursa daha umutlu bir konuşmayı öğrenmiş olursunuz.

Gündelik hayatta kendimize verdiğimiz mesajların çok büyük gücü vardır.

Tekrar tekrar tekrarlanan herhangi bir şey gerçek olmasa bile 'gerçek' olur. Kendimize dair sürekli olumsuz şeyleri tekrar etmek benliğimizi, algılayışımızı aşağı çeker. Bu tıpkı devamlı akan su damlasının en sert taşı parçalamasına benzer. Öte yandan olumlu mesajları tekrarlamak ise istirdiyeden inci meydana gelmesi gibidir. Her bir eklenen olumlu mesaj, güveni ve yeterliliği büyütür.

İÇ SES

Olumsuz şeyleri tekrar etmek benliğimizi, algılayışımızı aşağı çeker. Bu tıpkı devamlı akan su damlasının en sert taşı parçalamasına benzer.

İç konuşmaların öğrenilmesi zamanla olur. Birkaç kerelik yapılan konuşmalardan çok, zaman içinde sürekli tekrarlanan konuşmalar daha fazla yerleşir. Çünkü öğrenmede tekrarın yeri büyüktür. Burada da yapılan **tekrarlayıcı konuşmalar olumsuz düşüncelerin yerleşmesine neden olur**. Kendi kendini sabote eden kişiler kendileriyle olumsuz iç konuşmalar yapmaktadır. Yapılan bu konuşmalar ise yaşadıkları kaygı ve üzüntüleri artırmaya yarıyor.

Psikolog **Yeşilyurt**, kendi içimizde gerçekleşen bu olumsuz iç konuşmaları değiştirmenin mümkün olduğunu, dünyadaki pek çok uzmanın bu görüşü paylaştığını söylüyor. Çocukluktan itibaren kendi kendimize yaptığımız olumsuz iç konuşmalar zaman içinde otomatikleşir. Ve kolaylıkla olumlu biçime dönüştürülemez. Bu nedenle arkadaşlar ve aileler tarafından *“Yanlış düşünüyorsun, öyle düşünme, abartma”* gibi o anki olumsuz iç konuşmalarını değiştirmeye yönelik çabalar işe yaramaz. Hatta bazen sizi daha fazla kızdırabilir. Bu nedenle eğer kendi başınıza bu sorunların üstesinden gelmekte zorlandığınızda bir uzmandan yardım almanız faydalı olacaktır.

Kendi kendinizi sabote etmekten kurtulmak için şu soruların yanıtını arayabilirsiniz:

Bu düşünce için ne gibi kanıtlarım var?

Bu durum için başka bir bakış açısı olabilir mi?

Kendinize gerçekçi olmayan standartlar mı belirliyorsunuz?

Sorunlarla baş edebilme yeteneğinizi mi küçümsüyorsunuz?

İçimizdeki acımasız eleştirmeni kabul ederek, zihin tuzaklarına karşı kendimizle olumlu konuşmayı tercih etmek kolay değildir. Ancak yine de olumlu bir bakış açısı elde etmek ve bu eleştirmenin yaralayıcı oklarının yaratacağı stresi önlemek mümkün olabilir.

Peki, içimizde yaşayan eleştirmeyle, hoşumuza gitmeyen iç sesimizle başa çıkmak için neler yapabiliriz?

Çocukluğunuzda yapıştırılan etiketlerden kurtulun:

Tamam, diyelim ki çocukken size sürekli *“beceriksiz”* denildi veya zekanız küçümsendi. Bir çocuk olarak kendi hakkınızda duyduğunuz yanlış düşüncelere inanmanız çok normaldi. Ama siz şu artık bir yetişkinsiniz. Bugün ailenizden kendiniz hakkında duyduğunuz yanlış mesajların mirasçısı olmayı reddedin. Ailenizin size yapıştırdığı etiketlere inanmaktan vazgeçin.

Olumsuz iç sesinizle mücadele etmeyin:

Kulağa belki tuhaf geliyor ama hoşunuza gitmeyen bir durumla mücadele etmek yerine, o durumu kabullendiğinizde, o durumun sizin üzerinizdeki etkileri azalır. İlk önce olumsuz iç sesinizin varlığını kabul edin. Evet, ondan kaçmak yerine onu kabul edin. Unutmayın o olumsuz iç sesinizin size söyledikleri sadece birer düşünce ve düşünceler size hiçbir şey yapamaz. Diyelim iç sesiniz size beceriksiz olduğunuzu söyledi ve bu sizi son derece rahatsız ediyor. İlk önce bu durumu derin bir nefes alıp kabullenin ve bu *“beceriksizsin”* düşüncesinden kaçmak yerine, onu serinkanlı bir şekilde analiz edin. Sizin beceriksiz olduğunuzu iddia eden bu ses aslında kimin sesi? **Çocukken kim sizi beceriksiz olmakla itham ediyordu? Sizin beceriksiz olduğunuz doğru mu?** Bu dünyada kimsenin sizi bir çocukken acımasızca eleştirmeye hakkı yoktu. Artık çocukluğunuzdaki otorite figürlerinin sizin hakkınızdaki doğru olmayan düşüncelerini içselleştirme huyunuzu geçmişte bırakın.

Olumlu özelliklerinize odaklanın:

Sürekli tekrar eden olumsuz iç ses, kişinin olumlu özelliklerini görmesini engelleyebilir. Eğer sizin de baskın bir olumsuz iç sesiniz varsa büyük bir ihtimalle olumsuz özelliklerinize odaklanmaktan, olumlu özelliklerinizi görmeyi unutmuş olabilirsiniz. Oysa bu dünyadaki herkes gibi siz de olumlu ve olumsuz özelliklerinizin bir bileşimsiniz. Kendinize gün içinde nefes alma alanları açıp biraz da olsa olumlu özelliklerinizle ilgilenmeye ne dersiniz? Bunu yapmak için işe sevdiğiniz bir deftere kendinizle ilgili olumlu bulduğunuz tüm özelliklerinizi yazarak başlayabilirsiniz. Bir dahaki sefere olumsuz iç sesiniz sizin hakkınızda negatif yorumlarda bulunmaya başladığında, kendinize olumlu özelliklerinizi hatırlatın. Bu dünyada mükemmel bir insan yok. Siz de bu gerçeği iyice özümseyerek kendinizi bir bütün olarak kabullenin ve sevin. Unutmayın; olumsuz iç sesiniz çocukluğunuzdaki otorite figürlerinin sizin hakkınızdaki yanlış düşüncelerinin bir ürünü. O otorite figürlerinin size yönelik yanlış fikirlerini, düşüncelerini kendi doğrunuz yapmaktan artık vazgeçin ve kendinize iyi davranmaya başlayın.

Kendinizle olumlu ve yapıcı konuşma pratik yapmayı gerektirir; bu, başlarda biraz zor görünebilir. Ama yapmaya devam edin. Kendi kendinize iyi olduğunuzu, bunu başaracağınızı ve bu yükselmeyi hak ettiğinizi telkin edin. Gerktiğinde kendinize güvenin. Olumlu alternatifler giderek güç kazanacaktır, çünkü gerçekte onlar çok daha fazla etki uyandırır.

Kaynaklar:

1. Kutvan, R. (2019). İç sesiniz geçmişten geliyor: Kendinizi kelimelerinizle zehirlemekten vazgeçin
2. <https://www.uplifters.com/ic-sesiniz-gecmisten-geliyor-kendinizi-kelimelerinizle-zehirlemekten-vazgecin/#ixzz6FqJ9peuD>
3. Blatt, S. J. (1995). The destructiveness of perfectionism: Implications for the treatment of depression. *American Psychologist*.
4. Blatt, S. J. (2004). Experiences of depression: theoretical, clinical, and research perspectives. Washington, DC: American Psychological Association.
5. <https://www.kendinigelistir.com/olumlu-konusmak/#ixzz6FoLDj3Y4>
6. <https://www.kigem.com/olumsuz-ic-konusmalar-sagligimizi-etkiliyor.html>

Bahadır Ahmet ATILA

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve
İyileştirme Daire Başkanlığı, Öğretmen

Hasbihâl

DEĞER

Bahar PENCERESİ

Mart, baharın habercisidir. Kışın kasvetini yavaş yavaş yeryüzünden kaldırdığı, toprağın tebessüme hazırlandığı zamanların müjdesidir. Girizgâhıdır sesin, sözün, canın, cananın...

Bahar mevsiminin ilk ayı olarak kabul edilir malumunuz mart. İlkler geçiş dönemlerine isabet eder, bundan ötürü muğlaklıklar ilklerin kaderidir. Mart bahardır ama kıştan da geri kalmaz. Yarısı yaz, yarısı kıştır.

Şubat'ın gidesi gelir, gidemez; nisan merhaba diyecek gibi olur, tam da diyemez. Kavgaya tutuşurlar, galip gelene de mart denir.

Değerli okurlarım, geçiş döneminde eskiden kalma serpintiler devam eder, gün ışıır gibi olur; bakarsınız bir aydınlık görünür ama ısıtmaz sizi. Bir de fark edersiniz ki ansızın güneş çıkmış, tam duruma alışırken geri bozmuş. Doğanın sunduğu bu denklemi atalarımız çok güzel tecrübeletirmemiş mi? Bunu dilimizden pekâlâ anlayabilmekteyiz.

Dilimizde bu aya ilişkin birçok deyim ve atasözü vardır. Geçiş ikliminin sevinci, hüznü ve muğlaklığı; bunların getirdiği zorluklar ve karmaşık duygular için “Mart havası”, “Mart ayı dert ayı”, “Mart çıkmadıkça dert çıkmaz” “Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.” gibi kalıplaşmış sözler insanımızca çokça kullanılır. Yurdum insanı zekidir, feraset sahibidir, tecrübelidir. Doğadan aldığı derslerin yansımaları gündelik hayatına aktarır. Mevsimler de insan hayatını andırır. Zira, insan hayatının bazı dönemleri mart ile çok benzer. Gelin bunlar üzerine biraz konuşalım...

İnsan dalgalı deniz gibidir dostlar. Bazen durulursunuz, bazen coşkunca çağlırsınız. Durağan yaşam yaratılışa aykırıdır. Bazen dağlarınıza kar yağar üşürsünüz bazen güneş açar ruhunuzu ısıtırsınız bazen ılık ılık esen bir rüzgârda huzur bulursunuz. **Her nefesin bir öyküsü vardır. Mart gibi işte...**

Mart, ekim ve budama zamanıdır. Toprağın can bulmaya başlayacağı günler arefesinde yeşermesi ümit olunanlar gene toprağa ekilir. Mevcutların ise daha güzel

olması, verimli hale gelmesi, kuvvetlenmesi gayesiyle budama işlemi gerçekleşir. Yetiştirmek istediklerinizi eker, verim almak, güçlendirmek istediklerinizi ise budarsınız. Her halükârda bir emek sarf edersiniz. Emeksiz, zahmetsiz herhangi bir mevcudiyet mümkün değildir. Hayatla bir bağlantı kurabildiniz mi dostlar?

Sırasıyla havaya, suya ve toprağa düşen cemreler; emek vermemiz için bize verilen fırsatın nişanesidir. Sert iklim geride kalmakta, geçiş dönemi muğlaklığı yerini yavaşça bahara bırakmaktadır.

Mart ile insan hayatının girdapları öyle özdeştir ki yorulmak, mücadele etmek, emek vermek yavaş yavaş nevrüza doğru ilerlemek değil midir? Tabiatın sürekli sirkülasyon halinde olduğu bu değişim döngüsü insan ömrüne öyle çok benzemektedir ki Hz. Mevlâna'nın: “*Ey ilkbaharın güzelliklerini görüp dudağımı ısırın, hayran olup kalan kişi! Bir de sonbaharın sararmış halini, soğukluğunu seyret!*” sözlerine atıfta bulunmadan geçmek mümkün değildir.

Hz. Mevlâna'nın dile getirdiği gibi bahar yerini

yaza bırakacak, sonra hazan mevsimi gelecek, akabinde bir bakacağız ki kış keskin yüzünü tekrar göstermiş olacaktır. Bu gerçeği unutmamak, “kalıcı olanı” hatırdan çıkarmamak gerekiyor.

Mart'ın yenilenmenin nişanesi müjdeciler bir ay oluşuna dikkat çekerken tarihimizde de namına yaraşır izler bıraktığını es geçmemek gerekir. **Mart'ın neleri sine-sine aldığını çok yüzeysel de olsa sizlerle paylaşayım değerli okurlarım.**

5 Mart 1920 Hilal-i Ah-dar'ın (Yeşilay) kuruluşu: Zararlı alışkanlıklarla mücadeleyi amaç edinen Yeşilay'ın kurulduğu 1-7 Mart tarihleri ülkemizde Yeşilay Haftası olarak kutlanmaktadır.

12 Mart 1921 İstiklal Marşının kabulü: Olağanüstü şartlarda M. Âkif tarafından kaleme alınan ve büyük bir maneviyatla ortaya çıkan eser, 12 Mart 1921'de Birinci TBMM tarafından “İstiklâl Marşı” olarak kabul edilmiştir. Akif, şiirlerinin/manzumelerinin yer aldığı yedi kitaplık Safahat isimli eserine İstiklâl Marşı şiirini koymayarak bu eserini ayırmış ve Türk milletine armağan etmiştir.

Mart, ekim ve budama zamanıdır. Toprağın can bulmaya başlayacağı günler arefesinde yeşermesi ümit olunanlar gene toprağa ekilir.

16 Mart 1920 İstanbul'un İşgali: Misak-ı Milli'nin kabulü ve ilanı İtilaf Devletleri'ni rahatsız etmişti. Nihayetinde, İtilaf Devletleri bir bahaneyle İstanbul'u 16 Mart 1920 günü işgal etmişlerdir. Bu işgal aynı zamanda mutlak bir "dirilişin" başlangıcı olmuştur.

18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Zaferi: Dünya denizlerine ambargo koymuş, dolayısıyla yenilmez armada olarak nitelendirilmiş Birleşik Krallık ve Fransa donanması Çanakkale'de bozguna uğratılmıştır. Çanakkale'de yaşanan savaşta Türk milleti kesin zafer elde etmiştir. Azim, iman ve inanç; maddeyi mağlup etmiştir.

28 Mart 1920 Antep Müdafası ve Üsteğmen Şahin Bey'in Şehadeti: Antepli Şahin Bey İstiklâl Harbi'nin aziz şehitlerindedir. Tek başına düşmana meydan okumuş, "*Düşman arabaları cesedimi çiğnemedem Antep'e giremez.*" demiştir. Şahin Bey, Kilis-Antep yolunun savunmasını üstlenerek Antep'in savunmasına katkı sağlamak için milis güçlerini organize ederek Antep Savunması kapsamında 1920 yılı başlarından itibaren

Fransız güçlerine karşı mücadeleye başlamıştır. 24 Mart'ta kalabalık bir Fransız gücü Urfa'ya harekate geçmiş, ancak milis güçleri tarafından konvoyun ilerleyişi durdurulabilmiştir. Ancak Fransızların takviye birlikler ve ağır ateş gücü sonucu Şahin Bey ve diğer Türk birlikleri geri çekilmek zorunda kalmıştır. 28 Mart'ta kendi komutasındaki birliklerce tutulan Elmalı Köprüsü'nde meydana gelen çarpışmada kahramanca şehit olmuştur.

Değerli okurlarım, liste uzayıp gidiyor elbette, ancak ben bu başlıkları tercih ettim. Kışın yolcusu, baharın müjdecisi olan ve sizlerle söyleşerek farklı boyutlardan tasvirini yapmaya çalıştığım bu geçiş ayı gördüğünüz üzere kendi gibi hüznüle karışık nice kutlu olayları, nice uyanışları barındırmış içinde...

İstiklâl Marşının kabulü gururunu ve 18 Mart Çanakkale Zaferi sevincini birlikte yaşadığımız bu ay vesilesiyle bahar tebriklerimi sizlere gönderiyorum. Esen kalınız.

Şubat'ın gidesi gelir, gidemez; nisan merhaba diyecek gibi olur, tam da diyemez. Kavgaya tutuşurlar, galip gelene de mart denir.

Kaynaklar:

1. Can, Şefik (2003). Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi, İstanbul: Ötügen Neşriyat
- 2- <http://www.gaziantep.gov.tr/sahinbey> Erişim Tarihi: 10.02.2020

Kitap Tanıtımı

RUH VE ÖLÜM

Lev Nikolayeviç
TOLSTOY

Şule Yayınları, 2019

İnsan, diğer canlılar gibi ölüme muhaliftir. Bereket versin ki, akıl süzgecinden geçirdikten sonra bir karar vererek bu muhalefetini değiştirebilir. Hatta bu değişimi "zorlamayla gerçekleşen bir uzlaşma" şeklinde değil, kendi isteğiyle "rıza" göstererek değiştirmeye gücü yeter.

Bu kitap, Tolstoy'un felsefe külliyatından ruh ve ölüm üzerine derinlemesine düşünülmüş ve söylenmiş hikmetli fikirler içermektedir. Varoluşu yeniden sorgulatan bu yillanmış fakat her dem taze sözlerin hâlâ muhatabını etkileyebilmesi ruh ve ölümün, hiçbir zaman gizemini kaybetmemiş olmasındandır. "Bu imzasız sözlerin en iyileri benim şahsıma değil cihanın büyük dâhilerine aittir." diyen Tolstoy'un mütevazı ruhuyla sizi baş başa bırakıyoruz.

PALTO

Nikolay Vasilyeviç
GOGOL

Ayrıntı Yayıncılık, 2019

"Midesi boş olsa da manevi anlamda toktu çünkü sahip olacağı paltonun düşüncesi onu doyuruyordu. Kendini, bir eşi varmış ve hayat yolculuğunu onunla tamamlamayı kabul etmiş gibi hissediyordu. Ve bu hayat yoldaşı, arkadaşı; kalın pamuk içli, dayanıklı astarlı yepyeni paltodan başkası değildi."

Gogol, uzun öyküsü Palto'da sıradan insanların acılarını, maruz kaldıkları haksızlıkları ve yaşadıkları yoksulluğu anlattı ve soylu kesimin tepkisini çekince Rus halkını aşağılamakla, onları kötü göstermekle, halkına ihanet etmekle suçlandı. Buna rağmen "Palto" klasikler arasında yerini aldı.

Abdullah KAYA
Nazilli E Tipi Kapalı ve Açık ÇİK,
Öğretmen

Tarihin Arka Sokağı

DEGER

"Bugün dünya denizlerinde görev yapmakta olan beş bini aşkın savaş gemisinden hiçbiri Nusret ve onun döktüğü mayınlar kadar harbin gidişine ve düşmanın geleceğine etkili olarak bir başarı göstermemiştir."

İngiliz Bahriye Nazırı/Winston Churchill

YIL 1915

ÇANAKKALE

Tarihin seyrini
değiştirecek olan
Nusret mayın
gemisinin en önemli
özelligi ise dar
alanlarda çok hızlı
manevra yapabiliyor
olmasıydı.

Dünya tarihinin şimdiye kadar görmediği büyük bir savaş olan I. Dünya Savaşı başlamış, 18 Mart 1915'te büyük bir donanma ile vatanın kalbine İstanbul'a yürüyen **İngiliz ve Fransız donanması** Çanakkale Boğazına büyük bir eda ile girmişlerdi. Dünya tarihinin şimdiye kadar görmediği bu büyük donanma, kolayca Çanakkale Boğazını aşıp, İstanbul'a gireceğini sanmakta, Osmanlı Devletini savaş dışı bırakacağını düşünmekteydi. Ama düşman donanmasının hesaba katmadığı bir durum vardı. O da **Nusret Mayın Gemisinin** 7-8 Mart 1915 gecesi Çanakkale karanlık koyuna döktüğü 26 adet mayın idi. Savaşın seyrini değiştiren bu geminin hikâyesini okuyacaksınız tarihimizin parlıtılı arka sokaklarında.

Çanakkale Savaşlarına damga vuran ve bir milletin makûs talihinin döndüğü yer olan Çanakkale'de, deniz savaşlarının kazanılmasında başrolü oynayan **Nusret Mayın Gemisinin** Almanya'da inşa edilmiş olup, Osmanlı donanmasına kazandırılmış idi. Tarihin seyrini değiştirecek olan Nusret Mayın Gemisinin 3 Eylül 1914 yılında Çanakkale'ye gelmiştir. Nusret Mayın Gemisinin en önemli özelliği ise dar alanlarda çok hızlı manevra yapabiliyor olması ile mayın döşenen denizlerde rahatlıkla gezebiliyor olması idi.

I. Dünya Savaşının fiilen 1914 yılı sonlarında başlaması ile stratejik önemi olan Çanakkale'ye düşman donanmaları gelmiş, ufak taarruzlarda bulunmuş idi. Bu ufak taarruzlar sonra gelecek olan büyük bir deniz savaşının ayak sesleri idi. Mali manada durumu çok iyi olmayan Osmanlı devleti

Tarihin Arka Sokağı

boğazı mayınlayacak kadar yeterli sayıda mayına sahip değildi. Ama Osmanlı komutanlarının stratejik dehası bu zor durumda devreye girecek kaybedilmesi muhtemel bir savaşı büyük bir zaferle sonuçlandıracaktı.

Kumandan Cevat Bey, 6 Mart günü Osmanlı Donanması Mayın Grup Komutanı Hafız Nazmi Bey'i yanına çağırarak şu talimatı vermiştir: "Sana çok önemli bir görev veriyorum. Vatanın selameti ve savaşın kaderi bu görevin yerine getirilmesine bağlıdır. Yarın akşam Nusret'le son 26 mayını şu gördüğün Erenköy civarında kıyıya paralel olarak döküceksin. Düşman hareketinizi seçer, size saldırıya kalkışırsa kıyı topraklarımız önceden aldıkları talimata göre hareket edecek ve sizi himaye ateşiyle koruyacaklardır. Kendinizi göstermemeye çaba harcayın. Allah yardımcınız olsun." Mayınların boğaza dik şekilde değil de kıyıya paralel olarak dökülmesi Osmanlı mayın uzmanlarının ince bir çalışmasıyla ortaya çıkardıkları mükemmel bir fikirdi. Çünkü düşman donanma gemileri Çanakkale Boğazına bölük bölük giriyor ve görevini tamamlayıp dönen gemiler arkadaki gemilerin yollarını kesmemek için Erenköy'den dönüş yapıyorlardı. Alınan karara göre bu 26 adet mayın bu manevra sahasına dökülecekti. Mayın Grup Komutanı Hafız Nazmi Bey, bir sonraki gün Nusret Mayın Gemisinin komutanlığını yapacak **Tophaneli Yüzbaşı Hakkı Efendiye** bu görevi verdi. Tarihin en zor ve en önemli görevlerinden birine başlamadan 2 gün önce kalp krizi geçiren **Yüzbaşı Hakkı Efendi**, vatan için seve seve görevi ısrarla isteyerek hareketin başına geçti.

7 Mart gece yarısı Nusret Mayın Gemisi demir alarak Çanakkale Boğazına yöneldi. Gemi daha önceden denize döşenmiş olan mayın hatlarından geçerek Erenköy'e girdi. Uzaklarda dolanan düşman devriye gemileri Çanakkale Boğazında herhangi bir hareketlilik var mı diye boğazı gözlemlemekteydiler. Ağır ağır Çanakkale Boğazının serin sularında ilerleyen Nusret, vatanın selameti için mayınları mutlaka yerine bırakmalıydı. Teker teker ve büyük bir sessizlik içinde tüm mayınlar belirlenen yerlere bırakıldı. Düşman gemileri tarihin en önemli görevlerinden birini yerine getiren Nusret Mayın Gemisinin farkına varamamıştı. Son mayında denize bıraktıktan sonra mayınların dökülüşü kadar tehlikeli olan geri dönüş yolcuğu başlamıştı. Sadece Nusret'in rotasında düşman gemileri değil daha önce denize döşenen mayınlarda bulunmaktaydı. Çok tehlikeli olan yolculuk devam etmekteydi. Düşman gemilerinin arasından gece karanlığından usulca ilerleyen Nusret bir ara düşman gemileri tarafından az daha fark edilecek bir durumla karşılaştı. Daha 2 gün önce kalp krizi geçiren kahraman komutan **Yüzbaşı Hakkı'nın o altın kalbi bu heyecana daha fazla dayanamadı. Gemide bulunan kahraman Mehmetçiğimizin gözyaşları arasında şehadete yürüdü.**

Nusret Mayın Gemisinin mayınları denize dökmesinden tam 10 gün sonra düşman donanması büyük bir saldırıya geçti. Savaş düşman kuvvetlerinin planladığı şekilde sahildeki Osmanlı kuvvetlerine ağır bombar-

Son mayında denize bırakıldıktan sonra mayınların dökülüşü kadar tehlikeli olan geri dönüş yolcuğu başlamıştı.

Yüzbaşı Hakkı Efendi

Binbaşı Nazmi Bey

dımanda bırakarak boğaza kontrollü olarak girmek idi. Boğazda ilerleyen düşman donanmasının gemilerinde büyük patlamalar meydana gelmeye başladı. Bu patlamalar denize on gün önce Nusret'in bıraktığı mayınların patlamaları idi. Düşman donanmasının yüzen kaleleri ağır zayıt alarak yavaş yavaş batmaya başlamıştı.

İngiliz ve Fransız müttefik donanmasının üç büyük savaş gemisi Irrestable, Ocean ve Bouvet Çanakkale Boğazının serin sularına gömüldü. Ayrıca üç büyük savaş gemisi de ağır zayıt alarak kullanılamaz hale geldi.

Bu başarı Nusret Mayın Gemisine dünyanın en ünlü mayın gemisi unvanını ka-

zandırdı. **Nusret Mayın Gemisi büyük başarısı ile kazanılan bu zafer, vatanımızın selametini sağlayarak, düşman donanmasının ilerleyerek Marmara'ya girmesini engellediği gibi Çanakkale Savaşının tamamen kazanılmasında büyük rol oynadı.**

Bazen başlı başına bir kişi ya da olay böyle durumlarda ordulara büyük moral ve motivasyon sağlayabilir. Nusret Mayın Gemisinin **Çanakkale Boğazına döşediği bu 26 mayın düşman donanmasının yenilgi ile geri çekilmesini sağladığı gibi Osmanlı askerlerine de büyük bir moral sağlayarak daha azimle mücadele etmelerini sağlamıştır.**

Tarihimizin arka sokaklarında kalmış bugün belki de birçoğumuzun unuttuğu büyük kahramanlar ve olaylar vardır. Asıl olan tarihimize, bu kahramanlarınıza bakıp yarınımızı şekillendirmektir. Unutulmalıdır ki hiçbir şey geçmişten bağımsız değildir ve gerçek zafer unutanların değil hatırlayanlarındır.

Ejder TOPAL

Kahramanmaraş E Tipi Kapalı ÇIK,
Öğretmen

Değerli Şahsiyetler

DEĞER

Kaşgarlı Mahmud

Kaşgarlı Mahmud'un hayatına ilişkin bilgiler, çoğunlukla onun **Divanü Lügati't-Türk'te** kendisinin verdiği bilgilere dayanmaktadır. Bu bilgiler toplandığında Mahmud'un babası Hüseyin ve dedesi Muhammed'in, Kaşgar'ın kuzeydoğusunda bir kasaba olan Barsganlı oldukları anlaşılmaktadır.

Kaşgar: Kaşgar, bu dönemlerde (XI-XIII yüzyıllar), Doğu Türkistan'daki ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlıların başkentidir ve aynı zamanda da döneminde Orta Asya'nın en önemli kültür merkezleri arasında bulunmaktadır.

Kaşgarlı Mahmud soylu bir aileden gelir. Kaşgarlı Mahmud'un doğum ve ölüm tarihleri tam olarak belli olmasa da, 1071-1074 yılları arasında **Divanü Lügati't-Türk'ü** tamamladığı zaman kendisinin ileri bir yaşta olduğu göz önünde bulundurulur, Mahmud'un XI. yüzyıl içinde yaşadığı ve aynı yüzyılın sonlarına doğru öldüğü düşünülmektedir. Soylu bir aileden gelen Kaşgarlı'nın ataları Emirler diye tanınan Karahanlı beyleridir. Yapılan araştırmalar sonucunda Kaşgarlı'nın atasının, 992'de Samanoğulları'nın merkezi Buhara'yı fetheden Harun Buğra Han olduğu, babası Hüseyin bin Muhammed'in ise onun üçüncü göbekten torunu olduğu tespit edilmiştir. Muhammed Buğra Han bin Yusuf, 1056-1057 yıllarında Doğu Karahanlıların hakamı olarak Kaşgar'da hüküm sürmüştür. Babası Hüseyin Çağrı Tigin 1056-1057 yıllarından önce Barsgan emiri (Arslanlığı) olduğu bilinmektedir.

Kaşgarlı Mahmud'un hükümdar soyundan gelmesi, farklı bir noktada onun ömrünün büyük bir bölümünü ülkesi dışında kalan ve Orta Asya'nın çeşitli bölgelerinde bulunan Türk kabile ve boylarının arasında geçmesine de neden olmuştur. Kaşgarlı'nın babası Muhammed Buğra Han bin Yusuf'un büyük oğlu Hüseyin Çağrı Tigin bin Yusuf'u veliht olarak tayin etmesi, Buğra Han'ın diğer eşinin ailenin pek çok ferdinin ortadan kaldırılacağı bir suikastlar çemberi hazırlamasına kadar gidecek bir yolu açmıştır. Bu katliamlardan kurtulan Kaşgarlı'da uzun seneler Türk kabileleri ve boyları arasında hayatını geçirmiştir.

Türk dili tarihinin yeniden yazılmasını sağlayan ve Türkçenin karanlıktaki pek çok konusunu aydınlatan **Divanü Lügati't-Türk'ü** bizlere kazandıran, Türklük biliminin (Türkoloji) kurucusu, Türk sözlükçülüğünün atası Kaşgarlı Mahmud.

Kaşgarlı Mahmud, **Divanü Lügati't-Türk'ün** yazımını bitirdikten sonra Bağdat'taki halifeye sunmuş, birkaç yıl sonra bir kervanla Kaşgar'a dönmüş ve orada sekiz yıl müderrislik yaptıktan sonra doksan yedi yaşına geldiğinde ölecek medresesinin yanına gömülmüştür. 1980'lerde yapılan araştırmalarda Kaşgarlı Mahmud'un mezarının Kaşgar'a 45 km uzaklıkta Opal köyündeki Hazret-i Mollam mezarı olduğu tespit edilmiştir.

Bugün Türk dünyasının Doğu Türkistan, Kırgız, Türkmen ve Kazak kollarının aralarında paylaşamadıkları, herbirince kendilerine mal edilmek istenen Kaşgarlı Mahmud'un Orta Asya Türklüğü'nün hangi soyundan olduğu çok farklı görüşlerin karşılaştığı tartışmalı bir konudur. Alman asıllı Rus Türkolog'u Wilhelm Radloff'tan bu yana, Uygur Türk'ü sayılmışken günümüzde ona sahip çıkan Özbek, Kazak, Kırgız ve Türkmen görüşleri de ön plana geçmiştir. Onun konuştuğu ve eserine de akseden ana dilinin doğup büyüdüğü Barsgan ve Işık Göl yöresinde yerleşik Türkes ve Yağma Türklerinin Türkçesi olduğu, soy mensubiyetinin de buraya ait bulunduğu en inandırıcı görüş durumundadır.

İktidardan İlme Kaşgarlı Mahmud

Karahanlılar ailesinde önce de sonra da iktidar mücadelesi olagelmıştır. Yaşadığı olaylar Kaşgarlı Mahmud'u siyasi hayat yerine ilim yoluna sevk etmiş olmalıdır. Öteden beri Türk topluluklarının dilini ve hayatını öğrenmeye meraklı Mahmud'u iktidar ve saltanat gibi arzularından tamamiyle yüz çevirerek kendini ilme ve araştırmaya yöneltmiş olduğu hususu gerçeğe en yakın bir kanaat olabilir. Rivayetlerin belirttiğine göre Kaşgarlı Mahmud'un annesi, Karahanlılar diyarının önde gelen ulemasından Hoca Seyfeddin Büzürgvâr'ın kızı Bübi Rabia'dır. Bu geniş kültürlü anne onun eğitimi üzerinde çok etkili olmuştur. Mektebe önce Opal'de başlayıp gençlik yıllarında Kaşgar'da yüksek sınıftan aile çocuklarının devam ettiği

Medrese-i Hamîdiyye ve Medrese-i Sâciyye'de okumuştur. Medrese yıllarında zamanının klasik ilimleri yanında Arapça ve Farsça öğrenmiştir. 1057'de babası ve aile fertlerinin saraydaki suikaste kurban gitmelerinin ardından başka ülkelerde geçen uzun gezgincilik yılları sonunda geldiği Bağdat'ta eserini tamamlayarak Halife Muktedî-Biemrillâh'a sunmuştur. 1080'de kendi ülkesine dönüp, vefatına kadar Opal'de kurduğu Medrese-i Mahmûdiyye'de müderrislik yapmıştır.

Hz. Muhammed'in hadislerine dayanarak Türklüğü yüceltme gayreti içinde olan Kaşgarlı Mahmud, Türklerin "nizâm-ı âlemi" sağlamaktaki tarihî misyonunu belirterek "Fezâil-i Etrâk" literatürüne yeni bir boyut katarken İslâm dünyasına Türklük adına bazı mesajlarla birlikte Türk dilini öğrenme yolunda bir çağrışı iletir. Türk dilinin, dillerin en zengin ve en mazbutu bilinen Arapça ile at başı yürür bir seviye ve kabiliyette bulunduğu şeklinde o zamana kadar hiçbir dilci ve lügat müellifinin telaffuz edemediği bir davayı dile getirir.

Kaşgarlı Mahmud'u kendi çağı ve onun ötesinden bu yana günümüz için de önemli bir şahsiyet kılan en mühim tarafı, kendisine kadar hiç ele alınmamış ana dilinin söz servetini ve onu yöneten kurallarını meydana çıkarıp tespit etmesidir. Bu ihtiyacı çok öncelerden hissederek bu uğurda içine girdiği büyük çalışmanın yanı sıra Türkçe'nin üstünlüğüne ve İslâm âlemi için evrenselliğine inancını cesaretle ortaya koymasındır. Önünde daha önceleri yapılmış bir deneme, hazır bir örnek olmaksızın ana dilinin geniş bir coğrafi yayılım içindeki kol ve şubelerinden derlediği ve mukayeseli bir şekilde işlediği malzemeyle yarattığı eseri, **Kaşgarlı Mahmud'a Türk dilinin bilinebilen ilk söz-**

lüğünün müellifi ve en eski Türk dili araştırmacısı pâyesini verir. Gerçekten Kaşgarlı Mahmud hazırlığı çok kuvvetli, metot sahibi, ileri bir fonetik dikkat ve hassasiyetle ağır farklarını tespit eden, derlediği malzemeyi değerlendirmesini iyi bilen, devri için çok erken olan mukayeseli dilciliğin öncüsü olmak gibi meziyetlerle mücehhez bir dil bilginidir. Onun, "dil sahasında devri için orijinal modern bir filolog zihniyeti ile çalışan ve nispeten yeni olan mukayeseli dil tetkiki tarihinde mühim bir yer almaya hak kazanmış olan bir Türk âlimi olduğu" ifadesi (Reşit Rahmeti Arat, Kutadgu Bilig, I, Metin, İstanbul 1947, Önsöz, s. XX) bu hakikati salâhiyetle yansıtır.

Divan-ü Lügati't-Türk

Kaşgarlı Mahmud'un bilinen iki dev eseri bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, "Türk Dil Kamusu" olarak da çevrilebilecek olan "Divanü Lügati't Türk" ve ikincisi ise "Türk dilinin sentaksı (sözdizimi cevherleri) ayni, cümle yapısı bilgileri" diye çevrilebilecek olan "Kitabu Cevahirü'n-nahvi Lügat-it Türk"tür. Her ne kadar bu ikinci eser günümüze kadar ulaşmamış olsa da, Kaşgarlı Mahmud lüğatinde bu kitaptan söz etmiş olduğundan dolayı, kitabın mevcut olduğu kabul edilmektedir.

Türk dilinin ilk sözlüğü sayılan Divanü Lügati't-Türk, aslında çeşitli Türk boylarından derlenmiş bir ağızlar sözlüğü olarak kabul edilmektedir. Ancak bu özelliğinin yanı sıra, eserde Türkçe'nin XI. yüzyıldaki dil özelliklerini belirten, ses ve yapı bilgisine ışık tutan gramer kuralları; Türk tarihi ve coğrafyası, mitolojisi, folklor ve halk edebiyatına dair zengin bilgilerin bulunduğu ve döneminin tıp ve tedavi metotlarına da ışık tutan geniş bir kaynak hüviyetindedir. Bu

döneme ait başka herhangi bir eserinde bulunmaması Divan-ı değeri biçilmez bir kaynak durumuna getirmiştir. Diğer taraftan Kaşgarlı'nın yukarıda bahsedilen ve günümüze ulaşmayan diğer eseri ise gramer üzerinedir. Kaşgarlı Divan-ı Lügati't-Türk'ü 1072 yılında yazmaya başlamış ve 1074 yılında tamamlamıştır. Ancak, Kaşgarlı'nın eserini Kaşgar'da mı yoksa Bağdat'ta mı yazdığı belli değildir. Eseri yazabilmek için Türk dünyasını adım adım dolaştığı, eserin içerisindeki bilgilerden anlaşılmaktadır. Kaşgarlı elde ettiği bu bilgileri daha sonra toplayarak bir sözlük haline getirmiştir. Eser, isminden de anlaşıldığı üzere, aslında Araplara Türkçe öğretmek üzere kaleme alınmıştır. Dolayısıyla eser, Türkçe'den Arapça'ya hazırlanmış ve eserin çeşitli izahlarında ise Arap dili kullanılmıştır. Türkçe kelimelerin ve bunlarla ilgili örneklerin manaları da Arapça olarak verilmiştir. Yine aynı sebeple, yani Araplara Türkçe öğretmek maksadı güdüldüğünden o zamanki Arap lügatçilik anlayışına uyulmuş ve Türkçe kelimeler, Arapça kelimelerin hususiyet ve vezinlerine göre sıralanmıştır.

Kaşgarlı, eserini yazarken aynı zamanda Türk ve Arap dilinin karşılaştırmasını da yapmayı ihmal etmemiş ve böylelikle de Türk kültürünün o çağın İslam topluluğu içindeki yerini de göstermiştir.

Kaşgarlı, eserinde çeşitli bahislerle Türklerin tanrı katında, yalvarıcımız (Peygamberimiz) katında ne denli yüce bir ulus olduğunu ifade eden hadisleri kullanmaktadır. Bu hadislerden bir tanesi, "Türk dilini öğreniniz çünkü onlar için uzun sürecek egemenlik vardır." Böylelikle her Müslümanın Türkçe öğrenmesi de kutsal bir görev olarak kabul edilmiştir. Kaşgarlı Mahmud, eserini bitirdikten sonra Bağdat'ta devrin halifesi Ebü'l Kasım Abdullah'a sunarken, Arapçanın bütün İslam dünyasında, kültür dili olarak hâkim olduğu bir dönemde: "Tanrı yeryüzündeki erki (gücü) Türklerle vermiştir. Bunların dilini öğrenmekte yarar vardır. Bu kitabı Araplara Türkçe öğretmek için ve Türk dili ile Arap dilinin at başı beraber yürüdükleri bilinsin diye yazdığımı" söylerken de Türklük sevgisini vurgulamıştır.

İçerisinde aynı zamanda Karahanlı devlet teşkilatı ve saray gelenekleri hakkında geniş bilgilerde bulunan eserde; Türk boyları, coğrafi bölgelerin özellikleri, Türk yazısı, alfabesi, Türk, Yunan, İran, Çin ve Arap tarihleri ile ilgili bilgiler, Türk atasözleri, şiirleri, Türk ağızları, dil kuralları, inanışlar, doğumlar ve çocuk eğitimi, Türk takvimi konularına değinilmektedir. Tüm bu konularla birlikte eser, XI. yüzyıl Türk kültür tarihini pek çok yönleri ile aydınlatılabilen bir kaynak eser vasfı kazanmıştır.

Kaşgarlı Mahmud'u ve eserini geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe köprü olan ve yön veren, güçlü bir kültür hazinesi ve kaynağı olarak görmemiz, sahip çıkmamız ve neslimize bilinç kazandırma gerekmektedir. Bu hususta kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler ve medya organları sorumluluk alarak, çeşitli faaliyetlerle bu önemli görevi yerine getirmelidirler.

Mehmet GÖKÇE
Kocaeli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü,
Öğretmen

Barınma, giyinme, uyku ve beslenme ihtiyacı temel ihtiyaçlarımızdandır. Bu temel ihtiyaçlardan besin ihtiyacını gidermek için insanlar, önceleri avcılık ve toplayıcılık ile ilgileniyorlardı. Sonraları tarımı öğrendiler ve ardından değirmenleri yaptılar.

İnsanoğlunun tarımı öğrenmesi, yiyeceğe olan ihtiyacının karşılanması için önemli bir icattır. **Tarımı icat eden insanoğlu, bir sonraki aşama olarak beslenmenin temel maddesi olan özellikle buğdayın öğütülmesi için değirmen sistemini de icat etti.** Kullanılan enerjiye göre başlıca değirmenler; el değirmeni, yel değirmeni, su değirmeni ve son olarak da günümüzde yaygın olarak kullanılan elektrikli değirmenlerdir.

El değirmenleri: Ortası delik, kalınlığı az, iki silindirik taştan oluşur. Daha çok evlerde kullanılan el değirmenleri, üstteki taşın takılan kolun elle çevrilmesi ile döndürülür. Bir kişi tarafından rahatlıkla kullanılabilen el değirmenleri ile mısır ve bulgur türleri öğütülür. Böylece dışarıdaki değirmenlere gidilmeksizin evin ihtiyacı da karşılanmış olur. Bu değirmenler, Anadolu'da 1970'li yıllara kadar kullanılmıştır.

Yel değirmenleri: Rüzgâr enerjisine bağlı olarak çalışan büyük pervaneli ve çarklı bir değirmen türüdür. Yel değirmeninin ilk Araplar tarafından kullanmaya başlandığı ve daha sonraları Çin'de kullanıldığı ve oradan da Avrupa'ya yayıldığı tarihi belgelerde yer alır.

Yel değirmeninin model ve çalışması rüzgârın hızına, yönüne ve yüksekliğine bağlıdır. Rüzgârın ortalama saatteki hızı 29-40 km olan yerler, yel değirmenleri için uygun yerlerdir. Saatte 8 km hızı olan hafif rüzgârlar yel değirmenini çalıştıramazlar. Güçlü rüzgârlar ve fırtınalar ise yel değirmeni çalışırken mekanik aksamı hasara uğratabilir.

Yel değirmenleri, eskiden buğday öğütmek ve su pompalamak için kullanılırdı. Şimdilerde ise tarihi ve turistik mekân olarak yerini koruyor. Ülkemizde: Bodrum, Marmaris, Yalıkavak, Datça Kızlan, İzmir Foça, Aydın Didim, Bursa Gölyazı ve Balıkesir Cunda yel değirmenleri, gezilmesi ve görülmesi gereken önemli tarihi ve turistik değirmenlerimizdir.

TARİH HAZİNEMİZ DEĞİRMENLERİMİZ VE DEĞİRMEN KÜLTÜRÜ

*Değirmen gibidir
zaman dediğin,
Oluktan düşünce
çark edemezsin.
Döndürür başını
sonsuzla değin,
Ömrünü öğütür
fark edemezsin.
Geçerken art arda
baharlar, kışlar,
Bir soluk almadan
döner kayışlar.
Taşların derinden
ezgisi başlar,
Ebedî makamı terk
edemezsin!*

Salih ERDEM

Su değirmenleri: Hidrolik güç (su gücü) kullanan bir değirmen türüdür. Genel olarak yerleşim yerinin biraz uzağında ve su kaynağına yakın yerlerde kurulur. Sert bir kayadan elde edilen değirmen taşının öğüten yüzeyi, çekiçlenerek pürüzlü hale getirilir. Değirmen, yüksekten hızla akan suyun değirmenin altındaki pervaneye çarpması ve pervaneye bağlı mekanizmanın değirmen taşını döndürmesi ile çalışır.

Ülkemizde Karadeniz yöreleri başta olmak üzere hemen hemen her yörede su değirmeni örneklerini görmek mümkündür. Yani Anadolu'da, günümüze kadar ulaşmış halen kullanılabilir durumda olan çok az değirmen kalsa da tarihi kayıtlarda, aslında çok sayıda su değirmeninin yapılmış ve kullanılmış olduğu mevcuttur.

Değirmen Taşının Dönme Hızı Azaldıkça Lezzet Artıyor

Elektrik veya mazotla çalışan modern değirmenlerde işleyişin daha kolay olmasına rağmen **su değirmenlerinin tercih edilmesinde geleneksel beslenme kültürümüzde önemli bir yer tutan lezzet olgusunun rolü vardır.** Değirmenlerde öğütülen unun lezzetinin nereden geldiği sorusu değirmen taşının dönme hızı ile ilgili olarak cevaplandırılabilir. Taşların dönme hızı çok fazla olmadığı için öğütülen un, uzun vadede elde edilse bile yöresel tabirle yanmamakta ve bu nedenle lezzetli olmaktadır. Su değirmenlerinde öğütülen unlar, aynı zamanda insan sağlığı açısından şifa kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Unun kepeğinden tam olarak ayrılması sebebiyle bu undan yapılan yiyeceklerin hazmı daha kolay olmaktadır. Bu sebeple de özellikle mide hastalıklarına iyi geldiği söylenmektedir.

**Değirmenim terse döndü bu sene,
Bulgura mı yanam ben una mı yanam.
Yar orada kanser oldu ben burada verem,
Ben bana mı yanam ona mı yanam.**

Usta Değirmenciler Değirmen Taşının Dilinden İyi Anlar

Su değirmenlerine yoğun talep olduğunda karışıklığı önlemek için değirmen sırası denilen ve herkes tarafından özenle uyulan bir sıra takip edilirdi. Bu sıranın da hakkı vardır. Değirmeni iyi kullanabilen, başka bir deyişle değirmen taşının dilinden anlayan değirmencinin müşterisi çok olur. Geçmiş dönemlerde değirmenlere götürülen ürünlerden öğütülen unlar, kısa sürede geri verilemediği için ürün sahipleri birkaç gün değirmende vakit geçirmek zorunda kalabilirlerdi. Bu durumlarda farklı yerlerden gelen ve birbirlerini tanımayan insanlar, yiyecek ve içecek paylaşırlardı. Türküler söylenir, sohbetler edilir ve böylece kaynaşmalar olurdu. Değirmenler ayrıca yörede evlilik kurumunun ilk temellerinin atıldığı yerlerden biri olarak da önemli mekânlardı. Değirmenlerde geçirilen zamanlarda gerek evlilik çağındaki kişiler gerekse aile büyükleri tarafından görüp beğenilen adayların seçimi buralarda yapılabilirdi.

Kültürümüzde Değirmenler ile İlgili Birçok Deyim ve Atasözü Bulunuyor

Türk kültürü içinde değirmenlerle ilgili pek çok deyim ve atasözünün bulunması, değirmenlerin toplum hayatında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bütün güçlükleri yenen ve tehlikeli durumlardan yıpranmadan çıkan güçlü insan için **"Değirmen taşının altından diri çıkma."**, işi veya durumu bozulup hâlâ ayrıntılarla uğraşan kişiyi belirtmek için **"Değirmen sele gitmiş cakcaklısını (şakşaklısını) arıyor."** Kendisini ilgilendirmeyen işlere karışıp birilerine satışmakta olan kişi için **"Değirmende unu yok, nöbet diye baş yarar."**, bir işin yürütülmesi için gerekli paranın nereden geldiğini belirtmek için **"Değirmenin suyu nereden geliyor?"** ifadeleri kullanılmıştır. **"Ben saçımı değirmende ağartmadım."** sözü; çok çalıştım, çabaladım anlamındadır. **"Tanrının değirmeni yavaş işler ama ince öğütür."** sözü; ilahi adaletin eninde sonunda tecelli edeceği ve sabırlı olunması gerektiği anlamında kullanılmıştır. Olmayacak işler, olsa bile sonuca varılmayacak, yarım yamalak işler anlamında ise **"Taşıma suyla değirmen dönmez."** ifadesi kullanılır.

Halk mimarisi ürünlerinin ve özellikle geleneksel konutların gelişen teknoloji ve modernleşme çabaları karşısında hızla yok olmaya yüz tuttuğu bir dönemi yaşıyoruz. Özellikle elektrik enerjisi teknolojisiyle çalışan değirmenlerin kullanılmaya başlanması ile geleneksel değirmenler işlevselliğini yitirmiş ve kaderleri ile baş başa bırakılmıştır. Bu tür tarihi yapıların yaşatılması ve ayakta durması için devletimizin yetkili organları tarafından birtakım restorasyon çalışmaları yapılmaktadır. Böylece bu değirmenlerde, tarihi ve turistik amaçlı ziyaretler yapılmaktadır. Bazı küçük köy ve mezralardaki değirmenler ise ahır ve küçükbaş hayvan barınağı olarak kullanılmakta ve keşfedilmeyi beklemekteler. Günümüzde artık çok az sayıda su değirmeni çalışır durumdadır.

Değirmen Kültüründe "Değirmen" de "Değirmenci Hakkı" da Kutsal Sayılır

Değirmenler, dönemlerinin mimari özelliklerini taşımalarının yanı sıra buralara geliş gidiş, buralarda bekleme ve değirmenlerden elde edilen ürünlerin kullanımı aşamasında yapılan pek çok geleneksel uygulama ile yöre kültüründe kalıcı izler bırakmıştır. Böylece tahılın öğütüldüğü değirmen ve öğütme işinin etrafında oluşan gelenekleri, inanışları kapsayan bir değirmen kültürü oluşmuştur.

Geleneksel kültürümüzde nimet olarak nitelendirilen, ekmeğin yapımında kullanılan, unun üretildiği yer olması nedeniyle de kutsal yerler olarak görülen değirmenlere girilirken kıyafetlerin mümkün olduğu kadar temiz olmasına dikkat edilir. Değirmenlerden içeri girilirken mutlaka besmele çekilmekte ve unun etrafa saçılmamasına, üzerine basılmamasına özen gösterilmektedir.

Anadolu insanı buğdaylarını öğütmek için at, eşek ve katır sırtında kilometrelerce yol kat ederdi. Değirmene getirilen ürünlerin tamamı değirmenci tarafından öğütülür, ürün sahipleri öğütme işine karışmazdı. O zamanlar değirmene öğütülmek üzere buğday götürüldüğünde, değirmenci elde edilen unun bir bölümünü ücret (hak) olarak kendine ayırırdı. Anadolu'da buğday, un ve ekmeğin kutsal kabul edildiğinden değirmenci hakkı da kutsal sayılırdı. Bu nedenle öğütülen un değirmenden çıkmadan önce değirmenci hakkının verilmesi bir gelenek haline gelmiştir. **"Hakkımı istiyorum."** diye dayatanlara, **"Hak, değirmende olur."** sözü de bu adetten gelmektedir.

Derleyen: Mustafa Recep KOLCU
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yetişkin
Eğitim Bürosu, İnfaz ve Koruma Memuru

Sinema

DEĞER

GÜRKAN
UYGUN

UMUT
KURT

BERRAK
TÜZÜNATAÇ

STEPHEN
CHANCE

BEN
WARWICK

SİZE DAHA ÖTESİ YOK

ÇANAKKALE YOLUN SONU

Filmin başında “Ulak geliyor, ulak geliyor!” diyerek sesini köy ahalisine duyurmaya çalışan çocuğun ardı sıra insanlar köy meydanına toplanmaya başlıyor. Cepheden gelen ulak atıyla hızlı bir giriş yaptığı köyün meydanında yüksekçe bir yere çıkararak cepheden gelen mektupları yakınlarına teslim ediyor. “Hüseyin oğlu Sait!” Kalabalığın içinden bir ses, “ben dedesiyim.” diyerek mektubu alıyor. “Ali oğlu Ramazan!” Kalabalığın içinden bir kadın çıkıp, “ben anasıyım, kurban olurum kokusuna.”

diyerek mektubunu alıyor. “Şaban oğlu Osman!” Bir kadın çıkıp, “ben karısıyım, biliyordum yaşadığını.” diyerek mektubu alıyor. Ve ulak şehadet mertebesine erenlerin isimlerini okumaya başlıyor: “Musa oğlu Ali, İsa oğlu Mustafa, Metin oğlu Cemal...” Köylüler şehitlerin isimlerini duydukça oldukları yere bir bir çöküyorlar. Oğulsuz kalan analar, kocasız kalan kadınlar, kardeşini kaybetmiş adamlar oracıkta kalakalıyorlar. Gözyaşları, yalnızca yakınlarını kaybedenlerin gözünden akıyor...

Ulak, seferberlik emir ilanının asılmasını söyler ve gider. Seferberlik emri bir nevi kara haberlerin ilanındır.

Karşısına cansiparane dikildiğimiz düşman neferlerini İngilizler olarak bilmekteydik. Fakat kara tenlisi, sarı tenlisi, çekik gözlüsü ile türlü millet bir olmuş üstümüze gelmekte-ler. Karşımızda İngiliz ordusu değil, bin bir milletin nesliyle harmanlanmış haçlı ordusu var adeta. Lâkin bilmedikleri en büyük hakikat şudur:

“İnanç, iman ve vatan sevgisi mukaddes birer emanet gibi neferlerimizin göğsünde saklıdır. Eli silah tutan son neferimiz hakkın rahmetine kavuşmadan bu vatanın bir karış toprağı haramdır onlara. Tüm namüsaıt koşullara, imkânlarımızın kısıtlı kudretine rağmen muvaffak olacağımıza inancım sonsuzdur. Bilirsin, bu inanç, boş bir rüya değildir Ekrem. Bu haysiyetli vatan müdafaasında seninle omuz omuza muzaffer olmak en büyük arzumdur kardeşim. Lâkin kaderden ötesine geçilmiyor. Vatan uğruna ferini kaybettiğin aziz gözlerinden hasretle öperim. Dostun, Yüzbaşı İbrahim Adil.”

Filmin başrolünde Kurtlar Vadisi dizisinden Memati rolüyle tanıdığımız **Gürkan Uygun** (*Onbaşı Muhsin*) var. **Onbaşı Muhsin gönüllü olarak kardeşi Hasan'la birlikte cepheye gider.** Muhsin, Anzak koyuna vardıklarında onları Balkan cephesinden komutanı olan **Yüzbaşı İbrahim Adil** karşılar. Muhsin'in cesaretini bilen Yüzbaşı onu ve Onbaşı Şeref'i keskin nişancı olarak vazifelendirir. Muhsin ve Şeref düşman sathına gizlice varacak ve özellikle komutanları hedef alacaklardır. Bu vazifelerinde de fazlasıyla başarılı olur ve Anzak askerlerine korku salmayı başarırlar.

“Çanakkale Yolun Sonu” filmi teknik özellikleri bakımından başarılı bir film. İngiliz hastadan tutun da kapıdaki düşmana kadar pek çok başarılı filmi akla getiren sahneleri var. Özellikle Gürkan Uygun, gözü pek keskin nişancı rolünde adeta döktürmüş. Türkler ve Anzaklar'ın yokluk-varlık tezati çok güzel aktarılmış. Anzaklar'ın şımarık tavırlarının yanında Türk askerinin sert, zeki, mert ve vakur duruşu filmin alt metinlerine yansıyor. Filmde ana konunun yanında **Mekteb-i Sultan-i öğrencilerinden 15'inin savaşa katıldığı ve geriye 2 kişinin kaldığı**

da anlatılıyor. Bu öğrencilerin savaştaki görevleri, İngilizce ve Fransızca'yı iyi bilmeleri nedeni ile savaşta düşmanın moralini bozmak için İngilizce ve Fransızca yazılmış el ilanlarını yazarak çoğaltmalarıdır. Bu el ilanlarında şöyle yazmaktadır: “Aç, Susuz, Acı İçinde Öleceksiniz!” Filme, Onbaşı Muhsin'in iki repliği damgasını vuruyor. Birincisi “Sevdikleri için ölümü göze almayanların sevmeye de, ölmeye de hakları yoktur.” ikincisi ise filmin finalinde düşman komutanına söylediği “Çanakkale Gelibolu, sizin için yolun sonu. Size daha ötesi yok!”

Anzak çıkarma sekansı için Çanakkale'nin Ezine ilçesinde birebir Anzak'ların çıkartma yaptığı koy ve Türk siperleri iki ay süren bir çalışma sonucu oluşturuldu. Çıkarma sahnesinin provaları 200 kişilik figürasyon ekibiyle bir hafta prova edilmeye başlandı. Çekimler aralıksız iki hafta sürdü. Çıkarma sahnesi için makineli tüfekler çalışır hale getirildi ve döneme uygun 25 adet filika yapıldı. Çekimler sırasında 200 kişilik teknik ekip, 25 kişilik özel efekt ekibi ve 20 kişilik dublör ekibi çalıştı. Çıkarma sahnesi için hazırlık aşamasında Türkiye'den ve Avustralya'dan elde edilen gizli kalmış görsel materyaller tarandı ve sahnenin birebir tarihteki gerçekliği yansıtıldı.

Filmin sonunda düşmanın taarruz hazırlığında olduğu istihbaratını alan kumandan, hazırlıkların yapıp sabaha doğru düşman cephaneliğinin havaya uçurulmasını emreder. Ama bu pek kolay bir iş değildir. Yaralı olan **Onbaşı Muhsin'in** artık kolunu kullanamayacak durumda olduğu söylene de kardeşi Hasan'ı ayrı bırakmaz ve birlikte düşman sathına varırlar. İçeri sızma gerçekleşip ilerleme kaydedildiğinde tüm askerlerle taarruza geçilecektir. Taarruzdan önce Hasan bir patlamada şehit olurken **Onbaşı Muhsin** el bombası ile cephaneliği patlatmak için düşman koyuna sızar. Silahsız ve savunmasız kalan Muhsin düşman komutan tarafından yakalanır fakat Muhsin teslim alınamaz. Çünkü elindeki bombanın pimini çeker ve “Gelibolu yolun sonu. Size daha ötesi yok!” diyerek bombayı patlatır.

Cephaneliğin büyük bir gürültüyle patlamasının ardından Türk askerleri Allah Allah nidalarıyla taarruza geçerler.

Çanakkale cephesi binlerce acılı hikâyenin gömülü olduğu yerdir. Bu acılar üzerine inşa edilen vatanımız da tohum gibi toprağa serpilenden meyvesidir. Allah tüm şehitlerimize rahmet etsin.

Tüllenen mağribi, akşamları sarsam yarana... Yine bir şey yapabildim diyemem hâtrana.

Mehmet Akif Ersoy

Deniz ÖZYÖRÜK

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı,
Sosyolog

Filmin Müziği

Müzik, sinema alanında çeşitli işlevlere büründü. Bazen bir öyküyü birleştirdi, bazen zıtlıkları vurguladı, bazen bir atmosfer yarattı, bazen kültürü anlattı, bazen de bir olayı yorumladı.

Film müziği, filmin atmosferini tamamlayan, daha çok görünenle aktarılmak istenen duygusal etkiyi pekiştiren, seyirciyi büyüleyendir. Görüntüyle iş birliği yapan ve gerçekliği destekleyendir. İzlenen sahnelerdeki doğallığı, zamanı, gerilimi, canlılığı ve birçok duyguyu yaşarsın bu müziklerle. Bir nevi duyguların müzikle anlatılmasıdır bir sinema filminde. Bazen bir film için mükemmel bir yardımcı unsurdur. Hatta Oscar Ödülleri'nden iki tanesinin de bu alana ayrılmış olması boşuna değildir. Evet, film(in) müziğinden bahsediyoruz yani en genel haliyle bir filmle uyum içinde kullanılmış bütün besteler bütününden.

Antik Yunan Medeniyetinde başlayan müzik ve dramının ilişkisi yüzyıllar sonra perdede hareket eden görüntülerle ona eşlik eden müzik arasında da sürdü. Müzik, sinema alanında çeşitli işlevlere büründü. Bazen bir öyküyü birleştirdi, bazen zıtlıkları vurguladı, bazen bir atmosfer yarattı bazen kültürü anlattı, bazen de bir olayı yorumladı. Sinemada görselin yanı sıra işitsele hitap eden trajik bir trombon notasıyla gece karanlığı yoğunlaştı, duygusal bir sahneye

eşlik eden ince bir keman solosuyla insanlar aşkı hissetti. Yani **müzik görüntüyü pekiştirdi**. Kısacası sahneye giren müzik izleyicinin içine, ruhuna işledi; kâh ağlattı kâh neşelendirdi.

Türkçede tam karşılığı bulunmadığı için genellikle film müziği olarak kullanılan, İngilizce kökenli bir kelimedir Soundtrack. Kimi zaman görüntüyle beraber akar kimi zaman görüntüyü peşi sıra sürükler. Kaliteli, insanın ruhunu zenginleştiren, hayal gücünü güçlendiren **soundtrackler** neredeyse sinemanın vazgeçilmezi olmuştur. Belki de kendine has etkisini oluşturan izlediğimiz filmle beraber dinlemektedir. Sonuçta derin bir hikâyenin ve kurgunun gücünü alır.

Bir filmin göze ve kulağa yönelik bir iletişim aracı olduğu gerçeğinden hareketle müzik ve sinema aynı yolda birlikte yürüyeceklerdir. Bir başka deyişle müzik, coğrafi, kültürel ve sosyal çağrışımlarıyla filmin ses evrenini oluşturan bileşenlerden biri olmaya devam edecektir. Bu sebeptendir ki ben de ülkemizde film müziği alanında yapılan çalışmaların artmasını temenni ediyorum, "Selvi Boylum Al Yazmalım" adlı filmin unutulmaz müziğinin bestecisi nice Cahit Berkaylar'ın yetişmesini diliyorum.

Derleyen: Muhsin KURT
Akşehir T Tipi Kapalı CLK,
İnfaz ve Koruma Memuru

Ayın Önemi

DEĞER

Ulusal Yaşlılar Haftası

Her yıl 18–24 Mart tarihleri arasında "Yaşlılara Saygı Haftası" olarak kutlanmaktadır. Yaşlanma; organizmanın giderek biyolojik verimliliğini yitirmesi, çevresine uyumda güçlük çekmesi ve direnç mekanizmalarında gerileme olarak tanımlanabilir.

insanoğlu her canlı gibi doğar, büyür, yaşlanır ve ölür. Bebekliğinde ailesinin yakın ilgisine muhtaçtır. Çocukluk ve gençlik yaşlarında annesi, babası, devlet, sosyal çevre hayata hazırlanmasını sağlar. Yetişkin bir insan olunca bir işi, mesleği olur. Bir aile yuvası kurar, çocukları olur. Onları besler, büyütür, eğitir, hayata hazırlar.

Yaşlılık; kendine özgü fizyolojik ve ruhsal değişimlerin ortaya çıktığı, bilgi ve deneyimlerin sentez edildiği, genç kuşaklara aktarıldığı, yalnızlık ve uyum sorunlarının yaşandığı dünya hayatının son evresidir. Yaşlılık; algılama, bellek ve kısmen bile olsa üretme yeteneklerinin azalmasıyla kendini belli eder. **Yaşlılık, ruhsal yönden çevreye karşı ilgisizlik, içe kapanma, hayattan zevk almama gibi değişimlerle kendini belli eder.**

Yaşlı insan, bu döneme tecrübe kazanarak gelmiştir, güngörmüştür, dünyada bir şekilde görevini yapmış, çocuklarını yetiştirmiş, okutmuş, evlendirmiş, iş sahibi yapmıştır, sorunları olmuştur. Hayatının bu son dönemini, çocuklarının yanında torunlarını severek geçirmek, saygı görmek, iltifat edilmek ister. En büyük korkusu bir kenara itilmek, yalnızlığa terk edilmektir. Vücudunun yıpranmış ve birtakım hastalıklara yakalanmış olması, yaşlılık döneminin önemli problemlerinden-

dir. Eskiden büyük ailelerde yaşlılar çocukları ile birlikte aynı evde yaşarlar, sevgi ve saygı görürlerdi. Modern hayat, yaşlıları kendi evlerinde yalnız yaşamaya veya huzur evlerinde kalmaya mahkûm etmiştir. İslâm; yaşlıya saygı, sevgi, ilgi, şefkat, merhamet ve hizmet edilmesini ister.

Peki, biz yaşlılarımıza neler yapabiliriz?

Markete gittiğimiz zaman alışveriş yapan ve elindeki torbaları taşımakta zorluk yaşayan yaşlı insanların ellerindeki poşetleri taşımalarına yardımcı olabiliriz. Toplu taşıma araçlarındayken yaşlı insanların ayakta durdurmamalı, onlara yer vermeliyiz. Yolun karşısına geçmek isteyen yaşlı bir insanın kolundan tutarak yardım etmeliyiz. Elinde ağır yükler olan yaşlı insanların yüklerini evlerine kadar taşımamızdır. Bu şekilde yaşlı insanların yaşamlarını kolaylaştırabilir ve daha güzel bir yaşam sürmelerini sağlayabiliriz.

Yaşlılar tecrübeleriyle geleceğimizdir. Bir gün bizlerinde yaşlanabileceğimizi unutmamak gerekir. Ülkemizin ve bizlerin geleceği için birçok fedakârlık gösteren büyüklerimize olan bağlılık duygularımızın yalnızca bu gün ile sınırlı olmaması dileği ile tüm yaşlılarımıza, bugünlerimizin mimarı olan değerli büyüklerimize sağlık, mutluluk ve esenlik dilekleriyle ellerinden öpüyorum.

İnsanda hayallerin yerini anılar almaya başlamışsa, yaşlılık başlamış demektir.

(James Brewer)

Size ne kadar genç görüdüğümüzü söyleyenler, böylelikle yaşlanmış olduğumuzu da ima ederler.

(Gary Grant)

Kırk yaş, gençliğin yaşlılığı, elli yaş, yaşlılığın gençliğidir.

(Victor Hugo)

Gençlik ilkbahar gibidir, yaşlılık ise kışa benzer, öyle bir kış ki, arkasından bahar gelmez

(Firdevsi)

Gençlerin aynada göremediklerini, yaşlılar bir tuğla parçasında okurlar.

(Mevlana)

Esaret ve Cesaretle Bir Minik Kelebek ve Koskocaman Bir Dev

Şimdi, şu an gözlerimizi kapatıyoruz. Gözlerimizin önünden geçiyor gözlerimiz, bildiklerimiz. Bakınca içimizi titretenlerimiz, burnumuzda tütenlerimiz. Hani diyor ya Özdemir Asaf: "Sana güzel diyorlar, sakın olma..." Sakın olma dediklerimiz.

Şimdi, şu an gözlerimizi kapatıyoruz. Bir minik kelebeğe kocaman bir devin çiçek bahçesinin hikâyesini izliyoruz, sessizce. "Ben" diyor kelebek, "Ben sizin çekim alanınıza girmiş bir kelebektan başkası değilim. Size ulaşana kadar." diyor minik kelebek, "Size ulaşana kadar çok yaraladım kendimi, bereledim..."

Üzülmelisiniz efendim. Kanatlarında minik renkli mektup benekleri vardı, anlamlı ve hisliydi her biri. Uzun ve yorucuydu kelebeğin geldiği yol. Açtı kocaman gözlerini devin gözlerine bıraktı sözlerini. Dev suskundu, susunca anladı sandı kelebek. Usulca bıraktı avuçlarını avuçlarına. Dev, sevmeleri bilmiş, öğrenmiş biriydi. Kaç teslim oluş, kaç teslim alış biriktirmişti, binlercesine birini daha sessizce ekledi. "Aşk" dedi dev,

"Kelebeğim, aşk." Aşkla beslenmişti dev, aşk kadar kocamandı elleri, gözleri. Aşk kadar kocamanlıktan sığamadı eve köye. Öyle kurdu maziden çiçek bahçesini. Dev, aşktan doğmuştu bir kere, öyle esiyor, kükrüyordu, öyle kördü, öyle güzel seviyordu. "Aşk" dedi kelebeğe dev. Kelebek şaşkıncı, kelebek minikti, suskundu. Kelebek narındı, hassastı, şiiirdi kelebek. "Benden güzel dost olunur." dedi, "Arkadaş, kardeş. Ama bilmediğim bir mecrada nasıl sevdalı olunurum. Yakışır mı üstüme, yakışır mı saçıma başıma, kanatlarıma." dedi. Dev, "Kelebek sen bakir bir topraksın, ne ekilirse kat kat sunarsın." İnanası geldi kelebeğin, "Şimdi" dedi belim, sırtım, ayak tabanım. Şimdi dizim, ense... Şimdi en küçük serçe parmağım, gizim, gizlim, benim beni bana inandıran güzeller güzeli devim. Dev, aşk dedi, sustu. Başka da bir şey bilmiyordu.

Kelebek pırpır bir kalple uçtu devin aşklı bahçesinde. Bir şeyler eksikti, aramıyordu ama eksikti. Bilmiyordu böyle olunur mu? Bulunur mu? Bulduğunda nasıl dolunurdu? Bilmiyordu. "Bulduk," dedi, "buluştuk, toplanacak mıyız?" diye sordu. Sorularına nadediren bir cevap geliyordu. Her yer renkliydi, misler gibi kokuyordu. Dev, aşktan doğmuş, aşk kokuyordu. Her halini devin avuçlarına bırakan kelebek, nasıl şefkat ve merhametle sevilir, dev, bunu biliyordu. Havada asılı kalmış bir nefes vardı hissediyordu. O nefesi kelebek de hissediyordu. Devine bakınca içi titriyordu. Düşü, hayali ayıklayarak baş başa belki hiç dokunmayarak, belki hiç bakışmayarak uzun uzun teslim ediyordu deve minicik,

incecik kanatlarını. İki ruh gibi her duygudan soyunarak iyi-kötü, güzel-çirkin, her duyguyu ayırt ederek saf, sek ve sırf bir varoluşla olmak diyordu kelebek; uykusunda, iki rüya arasında... Saf, sek, sırf...

Yabancıydı buraların kelebek... Patır kütür atan kalbi buraları ona vatan yapmıştı. Yabancıydı lakin yine de. Korkağı, kaçığıydı. İlk defa bir cesaretle uzatmıştı ellerini kelebek, bu çiçek bahçesindeki esaretine. Özgür olmamış, yerini bulamamış, devin dur dediği yerden çıkamamış bir kelebek çıktı. Dev biliyordu telaşını kelebeğin. Bu sevdiğine sevgi gösterme derdine düşmenin öpülmüş düşleriydi.

Dev, ilk kez bir çocuk gibi açmıştı avuçlarını kelebeğin avuçlarına, şeker toplamıştı sözlerinden. Tatlı sözleri kelebeğin, devin kaba dudaklarına değmişti.

Günlerden bir gün aşktan doğan, aşkla olan deve inanıvermişti kelebek. Eğer bu bir sanrıysa... demişti, "Susunuz o zaman sanınız. O zaman alınız elimi, ellerinize sahip kılınız, uzanınız. Açılmamış sayfa, okunmamış satır bırakmayınız. Yazılmamış heceleri siz tamamlayınız." deyivermişti minicik kelebek. Dev, bu adanışı görmüştü. Hiç dokunmadan sevmişti kelebeğinin kanatlarını. Kocaman elleriyle hiç dokunmadan, kanatlarındaki minik minik renkli mektup beneklerini sevmişti.

Demişti ki dev, "Bu mucizede söz hakkım var mıydı?" "Evet" demişti, kelebeğimin gözlerindeki ışık, annemin ılık sütünün dudaklarımda bıraktığı hazdır. Dev ilk kez bakışlarını devirmişti göğün yüzüne, öyle sarılıvermişti kelebeğine. Dev, ilk kez bir çocuk gibi açmıştı avuçlarını kelebeğin avuçlarına, şeker toplamıştı sözlerinden. Tatlı sözleri kelebeğin, devin kaba dudaklarına değmişti. Dev, kelebeğe: "Durup dururken kalktın geldin, beni tanıyor gibiydin." demişti. Sonsuzluktan biraz daha uzun gelmişti bu duygunun derinliği, öyle yükselmişti. Kelebek demişti, "siz çöksünüz. Ancak," demişti "çok olan biri hiç olur, hiç olabilen kişi sonsuzlaşır. Yağmaya durmuş bir gök gibi damla damla akacak sesiniz, bundan çiselemeleriniz devim. Sizin buğunuz lakin" demişti, yağmurdan ölmeler biriktirir kanatlarımda. Kelebeğin sözleri yaşamak için istenen yasal izinler gibiydi. Kelimeleriyle sevmişti en çok dev, kelebeğini çok sevmişti.

Bu anlarda güvensizlikle dinliyordu dev. "Gizim, sırrım benimle. Yaşadıklarını ve yaşayacaklarımı kabul ettim." demişti. O an ateşkes ilan etmişti dünyayla. Demişti ki kelebek, "savaşmadan ateşkes boyun eğmektir, korkmanın kendisidir. İnsanlar buna barış der, oysa imtiyaz der aşkı bilen tüm kalpler." "Ben" demiş dev, "imtiyaz tanıdım o vakit sizin dilinizle."

Arada ne yaşandı bilinmez, geçmiş günler o yaşayışlarda. Günler bitmiş. Dev, dev gibi sevmiş kocaman, kelebek bir kelebek gibi sevmiş, kanat tozları saçarak renk renk.

Şimdi şu an gözlerimizi kapatıyoruz. Bir minik kelebeğin ve koskocaman bir devin bahçesinde onların ayak izlerinde dolaşıp kanat izlerinde uçuşuyoruz. Biliyoruz ki böyle bu hikâyeler, bu doluşlar, bu bitişler. **Kendiliğine çekilebilmiş mi dev? Ya kelebek uçup gidebilmiş mi?** Hepimiz farklı sonlar yaşadık muhtemelen. Hepimizin yaşanmışlığında kâh kelebek kâh dev olduk. Herbirimiz farklı sonlar yaşar hikâyelerinde. Ancak hepimiz kendiliğimizin aşka, sevgiye yetmeyeceğini tecrübe etmişizdir. Sonra her hikâyede kendimizi bulmaya çıkmış, "ya" ve "ya" bağlaçlarıyla alternatifler değerlendirmişizdir. Yani kelebek diyor ya iki rüya arasında, iki ruh gibi her duygudan soyunarak iyi-kötü, güzel-çirkin, her duyguyu ayırt ederek saf, sek ve sırf bir varoluşla olmak, böyle yaşamak düşün payımıza. Maskesiz günler dileklerimizle.

Arada ne yaşandı bilinmez, geçmiş günler o yaşayışlarda. Günler bitmiş. Dev, dev gibi sevmiş kocaman, kelebek bir kelebek gibi sevmiş, kanat tozları saçarak renk renk.

A. Gül AŞIK

Karabük Denetimli Serbestlik Müdürlüğü,
Psikolog

Hayatın İçinden

DEĞER

Özür dilerim...

Affetmek, incinen kişinin kendisini inciten kişiye yönelik olumsuz duygu ve davranışlarının azalması olarak ifade edilmektedir. Bir yazımda affetmenin kendimize verdiğimiz değer bir parçası olduğundan ve kendimiz için affederek olumsuz duyguların yükünden kurtulmaktan bahsetmişim. **Peki, nasıl affediyoruz?** Bu yazımda konuyu biraz daha başa almak istedim. Gelin şimdi de özür dileme üzerine biraz sohbet edelim.

Birbirimizle iyi iletişim kurmanın en önemli yanı karşımızdakine verdiğimiz değeri hissettirebilmektir. Birbirimizin duygularını önemsemek, onları incittiğimizde özür dilemek bunun bir göstergesidir.

Hepimizin zaman zaman hataları olmuştur. Hiç istemsek de anne ve babamızı, kardeşlerimizi hatta kendimizi dahi incittiğimiz anlar vardır. **Kimimiz hatalarımızdan sonra özür dileyebilirken, kimimiz özür dileyecek bir durum olmadığını düşünür ya da o cesareti gösteremeyerek özür dilemekten vazgeçeriz.**

Diyelim ki bir yakınımızın kırılmasına neden olan bir davranışta bulduk. **Nasıl özür dileriz? Özür dilemek kolay mıdır?**

Özür dilemek bizlere hep zor gelir. Kolay da değildir nitelik. **Özür dilemenin zor yanı hatayla yüzleşilme kısmıdır. Çünkü özür dilemeden önce kişinin hatasını kabul etmesi, hatasını kendi**

içinde değerlendirmesi gerekir.

Özür dilemenin bir yenilgi olduğunu düşünürüz. Bir davranışta bulunduğumuzda öncelikle bunun hata olup olmadığının farkında olmamız gerekir. Bir hata yaptığımızda hemen kendimizi haklı bulur, çevremize bu olayı danışıp onay almaya çalışırız. Hatayla yüzleşmemiz başladığında içimizde bir huzursuzluk hissederek, suçluluk hissini kabullenmediğimizden hatalı olduğumuzu inandırmak isteriz kendimizi. Yaşadığımız olayı birçok açıdan düşünür, değerlendirir ve zihnimizde yeniden yaşarız. Yeniden yaşadığımızda artık öfkenin yavaş yavaş dindiğini fark eder, yaptığımızın yanlış olduğuyla ilgili suçluluk duymaya başlarız. Böylece içimizde özür dileme süreci başlamış olur. Karşı tarafın neden bizden özür beklediğini, onu neden kırmış olabileceğimizi anlamaya çalışırız. Acaba biz de onun yerinde olsak özür bekler miydik? Bazen özür

dileyecek bir durum olmadığını, karşımızdakinin gereksiz bir alınganlık gösterdiğini düşünürüz. Aslında burada aklımıza getirmemiz gereken onun duygularına saygı duyabilmek ve bizim için ne kadar önemli olduğunu düşününebilmek olmalıdır. O da bize değer vermese dediklerimizi önemseyip üzülmezdi değil mi?

Özür dilemek, hem özür dileyen tarafta hem de karşı tarafta olumlu etkiler bırakır. Samimi bir şekilde tüm içtenlikle ve zamanında dilenen özür, kişiler arasındaki olumsuz duyguların ortadan kalkmasını sağlar. Bu sayede ilişkiler düzeler, özür dileyen tarafın hissettiği suçluluk duygusu özür dileğinin kabul edilmesiyle yavaş yavaş sona erer.

Özür dilemek için en doğru zamanın seçilmesi, karşı tarafın hazır olup olmadığının değerlendirilmesi önemlidir. Özür diledikten sonra da karşı tarafa biraz zaman verilmesi gerekir.

Özür dilemek, "Bu yaptığının seni kırdığının farkındayım." mesajını verebilmektir. Ayrıca farkında olarak ya da bilmeden incittiğimiz kişiye verdiğimiz değer bir göstergesidir.

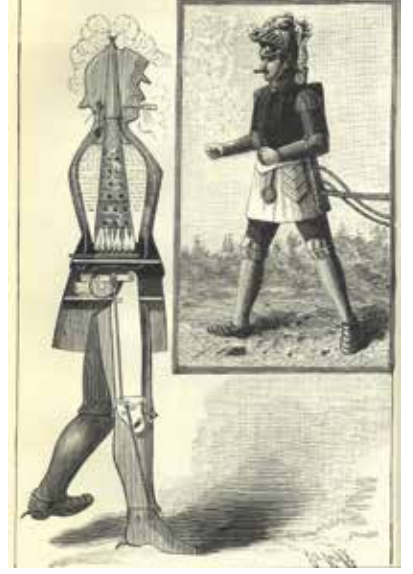

ROBOT TARİHİ

Robot terimini duyunca hayal ettiğimiz durum "Ben Robot" filmindeki gibi duyguları ve hayalleri var olan robotlar. Ancak bu robotları yakın gelecekte bile görmeye uzağız.

Robotların tarihi MÖ 3000 yılına kadar uzanmaktadır. Mısır ve Yunan medeniyetlerinde otomatik su saatleri, yürüyen mekanik aslan gibi robotlar. Homeros'un İlyada eserinde insan yapımı kadın hizmetçiler anlatılmaktadır. MÖ 100 yıllarında yaşamış olan İskenderiyeli bir mühendisin otomatik açılan kapılar, fiskiyeler vb. düzeneği su ve buhar gücü ile çalışan sistemler geliştirmiştir, bunlar geçmişin ilk robot teknolojileriydi.

Günümüzde ise bilgisayarlar da aslında robot kategorisine giriyor. Video oyunları, hareket eden oyuncaklar, mutfakta kullandığımız küçük ev aletleri bile robot olarak tasnif edilir. Ancak insanların akıllarındaki robot tanımı George Moor'un icat ettiği, iki bacağı üzerinde hareket eden makinelerdir.

Robot Kelimesinin Tarihi

- Robot kelimesinden ilk kez 1920'li yıllarda Çekoslovak Karel Capek tarafından yazılan bir tiyatro eserinde bahsedildi.
- Tarihler 1942'yi gösterirken Profesör Isaac Asimov ilk robotik kavramını tanımladı.

Robot Kronolojisi

- 1953'te Japon firması Seiko farklı tipte saat parçasının montajını yapan minyatür robot geliştirdi.
- 1962'de General Motors ilk endüstriyel robotu üretmeyi başardı.
- 1963'te bilgisayar denetimli ilk yapay kol geliştirildi.
- 1964'te ise ilk kez yapay zekâ araştırmaları başladı.
- 1976'da Viking 1 ve Viking 2 uzay araçlarında robot kollar kullanıldı.
- 1998'de Furby isminde robot oyuncaklar üretildi.
- 1999'da Sony bir ev hayvanı olarak geliştirdiği robotik Aibo'yu piyasaya sürdü.
- 2000 yılında Honda, humanoid robotu Asimo ile tüm dünyanın merakını çekti.
- 2008 yılında NASA'nın Phoenix robotu Mars'ta araştırmalara başladı.
- 2016 yılında Boston Dynamics, iki ayağı üzerinde yürüyebilen, dünyanın en gelişmiş iş robotu Atlası tanıttı. Yine aynı yıl Hunson Robotics Sofia adlı robotu geliştirdi.

Gelişen dünyada ilerleyen zamanlarda robotların daha ileri düzeyde hayatın içinde yer alacağı uzmanlar tarafından sıklıkla dile getiriliyor.

Derleyen: Ferhat ÇELİKER

Van M Tipi Kapalı Çık, Öğretmen

Spor

Türk Sporunda KADIN

Halet Çambel (solda) ve Suat Fetgeri (sağda), Türk eskrimcilerimiz. 1936 Berlin Olimpiyatlara katılan ilk Türk kadınlarımız oldu. İkili aynı zamanda Oyunlar tarihindeki ilk Müslüman kadınlardı.

Günümüzde sporda erkek egemenliğinin olduğu yadsınmaz bir gerçektir. Kadınların spora ve spor organizasyonlarındaki durumunu geçmişe oranla kıyaslayacak olursak, gelinen nokta yeterli değildir fakat eskiye oranla çok iyi olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların spordaki serüvenine bakacak olursak, kadınlar spor alanlarına izleyici olarak dahi alınmayarak eski Yunan'da olimpiyatlara başlamıştır. 20. yüzyıl başlarında modern olimpiyatların başlamasına öncülük eden Baron De Coubert da kadın sporculara karşı çıkmasıyla bu sığ düşünceyi devam ettirmiştir. **Baron De Coubert'a göre, kadının spordaki tek yeri erkek sporcuların başarısını takdir etmek amacıyla düzenlenen madalya töreninde olduğu ve olimpiyatların sadece erkeklerle ayrılması gerektiği düşüncesi hâkimdir.** 1925'li yıllarda kadın sporcuların tasnif dışı halk yarışmalarına katılmaları uygun görülmemiş ve bu tarihlere spor yapan kadınlar birkaç branş dışında spor yapmaları uygun görülmemiştir. **Kadınların spor yapmalarını kolaylaştıran olaylarından biri 1970'li yıllarda Avrupa'nın başı çektiği feminist hareketlerdir.**

Kadınlarda sporun yaygınlaşması için spora bakış açısının değişmesi ve eğitim seviyesinin yükselmesi gerekmektedir. Nasıl ki okullarda bazı dersler eğitimin temeli olarak görülüyorsa, spor da eğitimin ve insan hayatının önemli bir parçası olarak görülmelidir. Kadınların spora olan ilgileri desteklenmeli, gerekli ortam ve olanaklar sağlanmalıdır. Kadınlar artık her başarının arkasındaki gizli kahramanlıktan sıyrılarak başarının direkt kendisi olduklarını göstermelerinde yardımcı olunmalıdır.

Esasen bakıldığında ülkemizde de kadınların spora katılımı üst düzeyde olmasa da önceki dönemlere göre sporcu sayısında büyük bir artışın olduğu ve kadınlarımızın olayı boş zamanları değerlendirme aktivitesi olarak görmediği, ailelerin de kız çocuklarını spor branşları konusunda desteklediklerini görmekteyiz. **Sporda tam anlamıyla gelişme sadece kazanılan başarılarla değil kadın sporcuların sayısının ne kadar çok olduğuyla da ilişkilidir.** 2000 yılına ait istatistik verileri bakıldığında il bazında bazı illerde kadın sporcuların olmadığı görülmektedir.

Lale Orta, Türkiye'de futbol üzerine doktora yapan tek kadındır. Avrupa'nın ilk FIFA kokartlı kadın hakemidir. "Dünyada ve Türkiye'de futbol organizasyonları üzerine analitik bir yaklaşım" teziyle, ilk kadın futbol doktoru oldu.

Kadınların spora olan ilgileri desteklenmeli, gerekli ortam ve olanaklar sağlanmalıdır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü'nün İnternet sitesindeki verilerine bakacak olursak; **Türkiye'de lisanslı 4.907.955 sporcu bulunmakta bunların 1.646.102'i kadın sporcu, 3.261.853 erkek sporcudan oluşmaktadır.**

Kadın sporcuların en çok ilgi gösterdiği spor dalları:

1. Satranç
2. Voleybol
3. Taekkwondo
4. Atletizm
5. Halk Oyunları
6. Yüzme
7. Karate
8. Basketbol
9. İzcilik
10. Hentbol
11. Masa Tenisi
12. Jimnastik
13. Badminton
14. Judo
15. Kick Boks

Kadın sporcuların en az ilgi gösterdikleri spor dalları:

1. Curling
2. Kızak
3. Otomobil Sporları
4. Bedensel Engelliler
5. Geleneksel Sporlar
6. Görme Engelliler
7. Triatlon
8. Kürek
9. Modern Pentatlon
10. Motosiklet
11. İşitme Engelliler
12. Bilardo
13. Ragbi
14. Brıç
15. Halter

Türk sporunda kadının her geçen gün değeri bilinmekte ve kadın sporcularımızın ulusal ve uluslararası müsabakalarda elde ettiği başarılarla adlarını Türk Spor tarihine altın harflerle yazdırmaktadırlar. Mustafa Kemal Atatürk'ün: "Dünyada hiçbir milletin kadını, Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar hizmet gösterdim diyemez." vecize sözüyle Türk kadınının arzu ederse neleri başarabileceğini ve vatani için canını seve seve feda edeceğini vurgulamaktadır.

Kadın sporcularımız sadece bireysel sporlarda değil, takım sporlarında da başarılar göstererek kız çocuklarına örnek olmuştur.

Filenin Sultanları lakaplı Kadın Voleybol Milli Takımımız 2003 yılında Türkiye'de düzenlenen Avrupa Voleybol Şampiyonası'nda gümüş madalya kazanırken, 2012'deki şampiyonada bronz madalyaya uzanmıştır.

Kadın Basketbol Milli Takımımız Potanın Perileri Avrupa Basketbol Şampiyonaları'nda kürsüde yer alarak göğsümüzü kabartmıştır.

Tarihe Geçen Kadın Sporcularımız

Yasemin ADAR
(Güreş)

Spora gülle atmayla başlayan Adar, spor hayatına güreşle devam

etti. 2013 Akdeniz Oyunları'nda altın madalyayı ülkesine kazandıran milli sporcu, 2016'daki ve 2017'deki Avrupa Şampiyonaları'nda da altın madalyayı Türk sporuna kazandırdı. 2017 Dünya Güreş Şampiyonası'nda da 75 kg'da birincilik kürsüsünün sahibi olarak bayrağımızı Paris'te dalgalandırdı.

Serap Özçelik ARAPOĞLU
(Karate)

2013 Akdeniz Oyunları ve 2015 Avrupa Oyunları'nda altın madalyanın sahibi olan başarılı sporcu,

2018 Akdeniz Oyunları'nda ise bronz madalya kazandı. Milli sporcu en büyük başarısını 2018'de Madrid'de

düzenlenen Dünya Karate Şampiyonası'nda gümüş madalyanın sahibi olarak kazandı.

Yasemin ANAGÖZ
(Okçuluk)

2016 Rio Olimpiyatları'nda Türk sporunu temsil eden

Anagöz, 2018 Akdeniz Oyunları'nda bronz madalyanın sahibi oldu. Milli okçu Dünya Okçuluk Federasyonu tarafından 2018'de Yılın Kadın Okçusu ödülüne layık görüldü.

Zübeyde SÜPÜRGEÇİ
(Para Atletizm)

2018 Para Atletizm Avrupa

Şampiyonası'nda T54 kategorisinde 200 metrede 30.96'lık derecesiyle altın madalyaya uzanan Süpürgeci, aynı zamanda şampiyona rekorunun da yeni sahibi oldu.

Şahika ERCÜMEN
(Serbest Dalış)

Sualtı hokeyi ve sualtı ragbisi gibi branşlarda da milli

formayı giyen Ercümen, Antarktika'da dalış yapan ilk Türk sporcu olma unvanını da elde etti. 2019 yılında yaptığı dalışta paletsiz kategoride 90 metre sınırını aşarak kadınlar dünya rekorunu kırdı.

Nisanur ERBİL
(Eskrim)

İspanya'da düzenlenen 2018 Akdeniz

Oyunları'nda ve Arjantin'deki 2018 Yaz Gençlik Olimpiyat Oyunları'nda ay-yıldızı taşıyan Erbil, 2019'da

Avrupa Yıldızlar ve Gençler Eskrim Şampiyonası'nda altın madalyayı Türk sporuna kazandırmayı başardı.

Nur TATAR
(Tekvando):

2012 Londra Olimpiyatları'nda gümüş madalya alan

Nur Tatar, 2016 Rio Olimpiyatları'nda da üçüncülük kürsüsüne çıkarak iki olimpiyat oyunlarında madalya kazanan tek Türk kadın sporcu unvanını taşıyor.

Sümeyye BOYACI
(Paralimpik Yüzücü):

Sümeyye Boyacı, 2018 yılında Avrupa Şampiyonası'nda altın madalya, 2019 yılında

Dünya Paralimpik Yüzme Şampiyonasında dünya ikincisi olarak büyük bir başarıya imza atmıştır.

NAZMIYE MURATLI
(Paralimpik Halter)

2012 ve 2016 Paralimpik oyunlarında altın madalya alarak İstiklal Marşımızı dinletmiştir.

ANADOLU'NUN TAPUSU

MİRYOKEFALON

"Sizi sarayımda yeniden görmek ne güzel... Bunu neye borçluyuz?"

"Kardeşim Melik Arab, Konya'yı kuşattı. Bana yardımcı olursanız sevinirim."

"Bu gece benim misafirimsiniz. Size gerekli miktarda para ve askeri destek sağlayacağım."

Kendisine gerekli desteği alan Sultan Mesut, Emîr Gazi'nin yanına gider. İki birlikte büyük bir orduyla Ankara ovasına 1126'da kardeşi Melik Arab'ın üzerine yürürler. Arab'ın ordusu yenil-

miştir. Ankara'yı Melik Arab'dan alırlar. Esir düşen Melik Arab'ı, Ermeni hâkimi I. Toros'un yanına gitmeye mecbur ederler. 1128 yılında Melik Arab hayatını kaybeder.

1130'da Emîr Gazi ile Sultan Mesut ve Bizans imparatorunun kardeşi Isaakios Malatya'da toplanıp kışı orada geçirirler. Ertesi sene Sultan Mesut, Uluborlu'ya kadar sokulmuştur. Fakat askerleri açlıktan dolayı hiçbir şey yapamayınca şehri alamamış ve kırsal kesimi yağmalayıp Konya'ya geri dönmüşlerdir. Emîr Gazi, 1134 tarihinde hayatını

kaybeder. Ölümünde Fırat'tan Sakarya boylarına kadar uzanan Anadolu'nun büyük bir kesimi idaresi altında bulunmaktadır. Emir Gazi'nin vefatından sonra en büyük oğlu ve halefi Muhammed, Sultan Mesut'la ittifak yapar.

Sultan Mesud'un Kılıçarslan, Şahinşah ve Dolat (Devlet) adlı üç oğlu, Halep Hükümdarı Nüreddin Mahmud Zengî, Danişmentli Zünnün, Danişmentli Yağıbasan ve Bizans imparatorunun Müslüman olan yeğeni Ioannes ile evli olan dört kızı vardır.

Emir Gazi ile Sultan Mesut ve Bizans imparatorunun kardeşi Isaakios Malatya'da toplanıp kışı orada geçirirler. Ertesi sene Sultan Mesud, Uluborlu'ya kadar sokulmuştur. Fakat askerleri açlıktan dolayı hiçbir şey yapamayınca şehri alamamış ve kırsal kesimi yağmalayıp Konya'ya geri dönmüşlerdir. Bir gün Emir Gazi, hastalanır ve hayatını kaybeder. Ölümünde Fırat'tan Sakarya boylarına kadar uzanan Anadolu'nun büyük bir kesimi idaresi altında bulunmaktadır.

Emir Gazi'nin vefatından sonra en büyük oğlu ve halefi Muhammed ile Sultan Mesud arasında vaset meselesi yüzünden ihtilâf çıkar. Melik Muhammed bazı tavizlerde bulunarak Sultan Mesud'la ittifak yapar.

Danişmentli Melik Muhammed vefat edince hanedan mensupları arasında saltanat mücadelesi başlar ve Danişmentli Devleti merkezi Kayseri, Sivas ve Malatya olmak üzere üç kısma ayrılır. Böylece Anadolu'da Sultan Mesud için uygun bir durum meydana gelmiştir. Emir Gazi'nin ölümüyle Danişmentli hâkimiyetinden kurtulan Mesud, Melik Muhammed'in ölümünden sonra da üç Danişmentli beyinin metbûu olmuştur.

Mesud, Sivas Meliki Yağıbasan'ı mağlûp ederek Sivas'a girer. Ardından, 1144 yılında Malatya Meliki Aynüddeve'ye karşı yürüyüp Elbistan yöresini eline geçirir. Sultan Mesud, sağlığında kazandığı toprakları üç oğlu arasında paylaşır:

"Bundan sonra biline ki oğlum Kılıçarslan hem veliahdım hem de Elbistan yöresi melikidir. Ortanca oğlum Dolat, Kayseri ve yöresi Meliki, Küçük oğlum Şahinşah ise Ankara, Çankırı ve Kastamonu Melikliğinden sorumludur."

Sultan Mesud, yeniden Kilikya'ya (Adana) yürür ve bu defa güçlük çekmeden şehre girer. Misis ve Anazarba'dan sonra Toprakkale'ye kadar ilerler. Oradan oğlu Kılıçarslan'a bağlı emirlerden Yâkub Bey'i üç bin kişilik bir kuvvetle Antakya yöresine akına gönderir. Fakat Yâkub Bey ve askerleri, Haçlı Templier şövalyeleriyle Toros'un kardeşinin kumandasındaki Ermeni askerleri tarafından pusuya düşürülür ve büyük bir kısmı şehit edilir.

Kilikya seferinden döndükten sonra hastalanan Sultan Mesud öleceğini anlayınca Elbistan Meliki olan oğlu Ki-

lıçarslan'ı ve tüm aile eşrafını Konya'ya, yanına çağırır. Herkesin huzurunda oğlu II. Kılıçarslan'ı tahta oturtur ve başına tacını koyup, herkesin ona biat etmesini söyler. Bir süre sonra 1156'da vefat eder. Cenazesi Konya Alâaddin Camisi avlusundaki türbeye defnedilir.

Konya'ya gelerek tahta geçen II. Kılıçarslan, önce sultanlığına tehlike arz eden kız kardeşinin kocası Sivas meliki Yağıbasan üzerine yürür. Bizans toprakları üzerine düzenli olarak saldırılar düzenler. Bizans İmparatoru I. Manuel Komnenos ona karşı geniş bir birlik kurmuştur.

1159'da Musul Atabegi Nureddin Zengi ile yöredeki Haçlı Devletleri ve kardeşi Şahinşah, kayınbiraderleri Yağıbasan, Zunun ve Malatya Meliki Zülkarneyn bu birliğe katılmışlardır. Kılıçarslan uzlaşma çareleri arar. Önce Yağıbasan'a bir elçi gönderir ve barış ister, sonra bunun karşılığında Elbistan'ı ona vermeyi teklif ettiyse de her iki girişimden de sonuç alamaz. Kızını

Konya'dan Erzurum Melikine gelin olarak göndermekte iken gelin alayı Yağıbasan tarafından baskına uğratılıp, kızı Zunun ile nikâhlanır. Buna bir karşılık vermek için Kılıçarslan Yağıbasan'a hücum ettiyse de mağlûp düşer.

II. Kılıçarslan devletini ayakta tutabilmek için önce Bizans İmparatorluğu ile barış yapmanın yollarını arar. 1162'de İstanbul'a gidip orada 80 gün kalarak Bizans ile bir antlaşma yapar. Buna göre karşılıklı yardımlaşma yapılacağı gibi Türkmenler de Bizans'a akınlarda bulunmayacaktır.

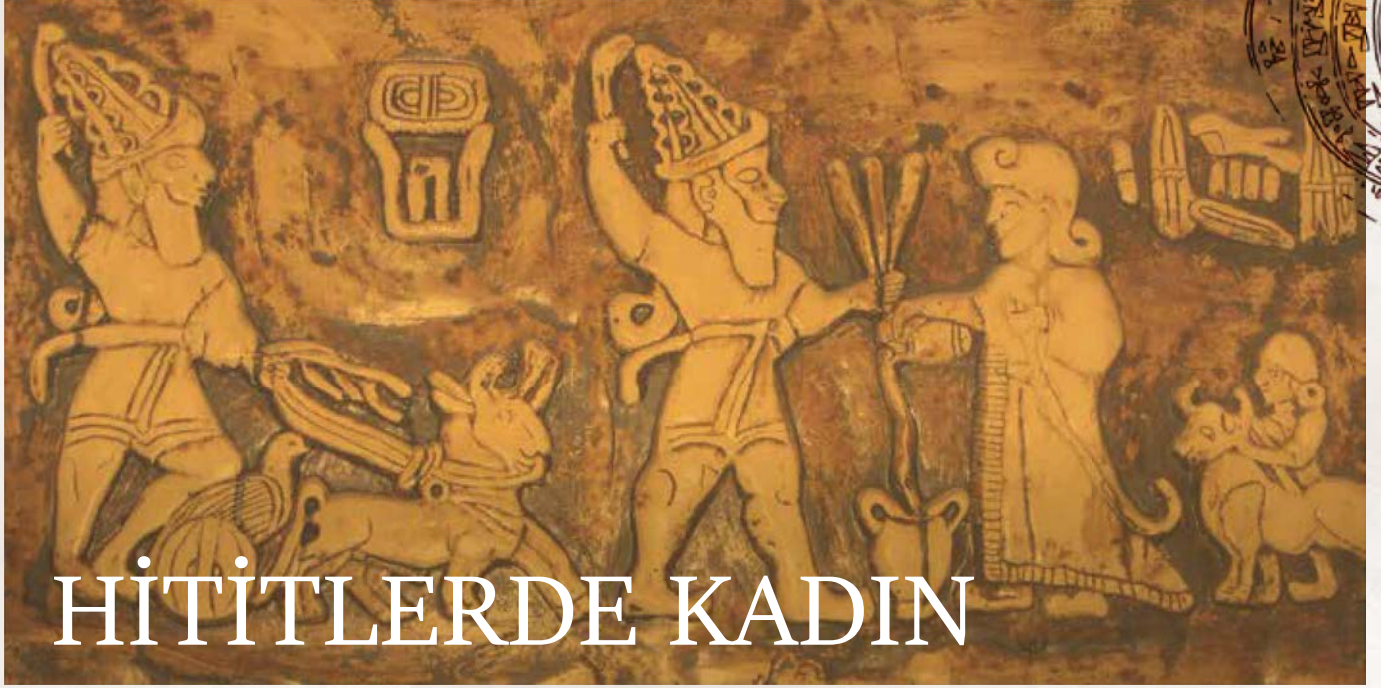
II. Kılıçarslan Artuklular ile anlaşmış birlikte Yağıbasan üzerine yürür. Bağdaşıkları Fırat'ı geçerek Malatya meliki Zülkarneyn'e hücumla geçerken Kılıçarslan da Yağıbasan'dan Sivas'ı alır. Yağıbasan, Şahinşah ile birleşmek üzere Çankırı'ya kaçsada 1164'te orada ölür.

II. Kılıçarslan Ankara ve Çankırı üzerine giderek bu yöreleri kardeşi Şahinşah'tan alır. En son olarak Kayseri alınır. Fakat Şahinşah ve Zunnun Nureddin Zengi'ye sığınır ve Malatya'nın alınmasına Nureddin Zengi karşı olduğu için bu kale alınmaz. Kılıçarslan'ın amcası Göksun Meliki Gökarslan da Nureddin Zengi'ye katılır ve Nureddin Zengi 1173'te Maraş ve Göksun'u Türkiye Selçuklularından alır.

Tam o yıl Sivas'da büyük bir açlık ortaya çıkar. Sivas Meliki olan II. Kılıçarslan'ın kız kardeşi ve ölen Yağıbasan'ın kansı, yeni kocası ile halka zahire yardımı yapmaktan çekinir ve ortaya çıkan bir halk isyanı sonucunda halk tarafından öldürülürler. Halk Nureddin Zengi'ye sığınmış olan Zunnun'un melik olmasını ister ve Zunnun'da Musul'dan gelerek Sivas Melikliği görevini yüklenir. Fakat açlık ve şiddetli hava şartları dolayısıyla iki taraf bir antlaşmaya varırlar. Nüreddin Zengi eline geçirdiği şehirleri iade eder ve II. Kılıçarslan da Zunnun'un Kayseri Meliki olarak atanmasına razı olur.

Tarihte Kadın

HİTİTLERDE KADIN

Uygarlığın beşiği Anadolu'nun binlerce yıl geriye giden tüm kültürlerinde kadının güçlü imgesi ve üretkenliği öne çıkmıştır. MÖ 2 bin yılında Anadolu'da büyük bir devlet kuran Hititler, kadına tanrıça, kraliçe, eş ve ana kimlikleri gibi kimlikler atfetmişlerdir. Sadece siyasi olarak değil bu yönüyle de tarihte kalıcı izler bırakmış olan Hititler, günümüz Anadolu kadınının kimliğinin oluşmasına da etki etmiştir.

Bu makalemizde Hitit Çağı'nda kadının sosyal yaşamdaki yeri ve önemini irdeleneceğiz. Hititlerde, kadının toplumdaki rolünü belirleyerek kişiliğini çizmek, kadın erkek arasındaki benzerlik ve farklılıklar ile bunun yanında sahip olduğu hakları ortaya koymaya çalışacağız.

Hititlerde, günümüzde Anadolu'da olduğu gibi başlık parası ödenmesinin var olduğu bilinmektedir. Kız ise buna mukabil yine Anadolu'da halen varlığını sürdüren ivaru yani çeyiz getirirdi.

Hititlerin Kökeni

Hititler MÖ 2 binlerin başlarında Asur Ticaret Kolonileri döneminde ortaya çıkan kavimlerden biridir. İlk olarak isimleri, Tevrat'ta '*Het Oğulları*' şeklinde söz edilmiş olup yapılan araştırmalara göre Kayseri yakınlarındaki Kültepe Höyüğü'nde kuruldukları bilinmektedir. **Hitit öncesi Anadolu kadınının siyasi anlamda erkekle eşit statüye sahip olduğu, kocası veya veliahtla birlikte ülkesini yönettiği, ayrıca kraliçe olarak devletini tek başına idare ettiği de görülmektedir.**

Hititlerde Kadının Önemi

MÖ 2 binlerin başlarında Orta Anadolu'da "*küçük krallık*" veya "*beylikler*"den oluşan bir siyasi yapı bulunmaktaydı

ve "*şehir devletleri*" niteliğindeki krallıklar mevcuttu. Bu şehirlerin başında **rubaum** (*kral/bey*) unvanı alan yöneticiler ile yanlarında **rubatum** (*kraliçe*) unvanının verildiği eşleri vardı. **İlk hükümdar çiftin adı Labarna ve Tavananna'ydı.** MÖ 15. yüzyıldan sonra ise bütün Hitit kral ve kraliçeleri için bu unvanlar kullanılmaya başlandı.

Hititlere ait yazılı belgelerde rubatumların yani kraliçelerin dönemin ticari faaliyetlerine ve devlet yönetimine katıldıklarını bildirmektedir. **Anadolu'da Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda,** rubatumların hapis cezaları verdikleri ve bu sahip oldukları yetkilerini kullanarak Asurlu tüccarların mallarına el koydukları da yazılı belgelerde aktarılmıştır. Böylece üst ta-

baka kadını temsil eden rubatumların şehirlerin başında, hükümdarlık makamında otorite ve egemenliğe sahip oldukları görülmektedir.

Orta Anadolu'da Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Anadolu'da, hür kadınların yalnız ev kadını olmayıp ekonomiye katkı sağladıkları, ticaret işlerinde erkek gibi çalıştıkları ve üretim yaptıkları bilinmektedir.

Tarihe Mührünü Vuran Kadın

PUDUHEPA

Adını Hitit panteonunun baş tanrıçası Hepat'dan alan **Puduhepa**, Hitit İmparatorluk Döneminin en önemli hükümdarlarından biri olan III. Hattuşili'nin eşi idi. III. Hattuşili, kardeşi Muwattali döneminde gerçekleşen Kadeş Savaşı sonrası tanrısına kurban adamak için Lawazantiya kentine geldi. Burada tanrının isteği üzerine bir Hurri rahibi olan Pentipşarri'nin iştir rahibesi olan kızı **Puduhepa** ile evlendi. III. Hattuşili gönülsüzce, sadece tanrının buyruğu ile **Puduhepayı** zevceliğe aldı. İlerleyen yıllarda kocası ile birlikte Hitit tarihinin en etkin kraliçesi olacaktır.

Puduhepa, yaklaşık olarak altmış yaşına kadar Egemen Kraliçe/Tavananna olarak yaşamını sürdürdü. Onu Önasya tarihi açısından önemli kılan ise diplomasie olan merakı ve bu konudaki üstün becerileriydi. Kocası III. Hattuşili, önemli bir imparator olmasına karşın çocuk yaşlardan itibaren sağlık sorunları ile

uğraştı. Evliliği sürecinde zaman zaman artan sağlık sorunları nedeniyle taht kısmen **Puduhepa** tarafından yönetildi. III. Hattuşili, karısı **Puduhepa**'nın üzerine fazlaca düşmesi sonucunda, bugün tıp biliminde hypochondriac olarak adlandırılan hastalığa yakalandı. Böylelikle **Puduhepa** bu dönemde devlet ve din işlerine ilgi duyması ile kadın-erkek eşitlik ilkesine dayanarak ülkenin yönetiminde, özellikle de dini konularda söz hakkı edindi.

Yukarıda belirtildiği üzere diplomatik ilişkiler, **Puduhepa**'nın uzmanlık alanlarından bir diğeri. **Puduhepa**, kocası III. Hattuşili'nin hasta olduğu dönemlerde imparatorluğu yöneterek siyasi bir kimlik kazandı. Onun kendisine ait ve kocası ile ortak kullandığı ayrı ayrı mühürleri bulunmaktadır. **Puduhepa**'nın diplomatik ilişkilerdeki etkin rolü Kadeş Savaşı sonrası gelişen Hitit-Mısır ilişkilerinde net olarak anlaşılmaktadır. Bu süreç içerisinde düşman toplumlardan kardeş ülke konumuna gelen Mısır ile yazışmaların bir kısmını bizzat **Puduhepa** yaptı. Bu yazışmalar **Puduhepa**'nın uluslararası siyasi konumunu göstermesi açısından son derece önemlidir.

Mısır Firavunu II. Ramses ve Mısır Kraliçesi Neptera tarafından Hitit sarayına gönderilen metinde **Puduhepa**'dan "kız kardeşim" olarak bahsedilmektedir. İki ülke birbirlerine kutlama mektupları ve hediyeler göndermişlerdir.

III. Hattuşili'nin karısı muhteşem **Puduhepa**, II. Ramses'le bir tutulan ve uluslararası saygınlığı olan şahsiyet olarak görülmektedir. Mısır ülkesi ile

Hititler arasında eşitlik Kadeş Savaşı'ndan 15 yıl sonra yapılan ve devletler hukuku alanında dünyanın ilk örneği olan "Kadeş Antlaşması" Hattuşili ile birlikte **Puduhepa**'nın mührünün olması buna örnektir. III. Hattuşili ile Mısır Firavunu II. Ramses'in aralarındaki yaptıkları bu antlaşma metnini birer gümüş tablet üzerine yazdırarak birbirlerine gönderdikleri bilinmekte olup, Boğazköy'de bulunan kil tablet üzerindeki kopyası İstanbul Eski Şark Eserleri Müzesi'nde sergilenmektedir.

Hızla gelişen Mısır ilişkilerinde Kadeş Antlaşması'ndan sonra II. Ramses'in 46 yıl hüküm sürmesi etkili olmuştur. II. Ramses'in, Hattuşili'nin ve **Puduhepa**'nın kızı Şauşganu ile evlenmesi de eklenince hanedanlar arası akrabalık bağları kuruldu. Hatta II. Ramses bir mektubunda Hitit İmparatorluğuna veliht olma istediğini dile getirdi. Mısır ile Hitit kralları arasındaki mektuplaşmadan evlenen prenseslerin çeyizinin hazırlanması ve **Puduhepa**'nın çocuklarının da bizzat siyasi evlilikler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Prenselerin çeyiz pazarlıklarının uzun sürmesi ve **Puduhepa**'nın düşün işlerini olabildiğince geciktirmesi dedeleri yaşındaki II. Ramses ile evlendirmesinde sadece politik çıkarların olduğu anlaşılmaktadır.

Puduhepa, her ne kadar kullanmayı sevmese de Tavananna unvanı ile kocasının ölümünden sonra Hitit tahtında etkin bir güç oldu. Oğlu IV. Tuthaliya döneminde, gelininin entrikaları sonucu imparatorun hastalığına sebep olmak suçundan yargılandı. Yine de bu olaydan aklanarak siyasi gücünü korudu ve ülke içerisinde kimi davalarda yargıç olarak görevler almaya devam etti.

Fıratın kaya kabartması: Sağda **Puduhepa** tanrıça Hepat'a ve solda III. Hattuşili Firatın tanrısına adak adarken tasvir edilmiştir.

Hititlerde Evlilik, Aile ve Kadın Erkek Eşitliği

Hitit yasalarına göre evlenmenin birkaç aşamadan oluştuğu, birinci aşamanın sözlülük, ikinci aşamanın nişanlılık olduğu görülmektedir. En son aşamasının ise evlilik olduğu bilinmektedir. Hititlerde, günümüzde Anadolu'da olduğu gibi başlık parası ödenmesinin olduğu bilinmektedir. Kız ise buna mukabil yine Anadolu'da halen varlığını sürdüren ivaru yani çeyiz getirirdi. Ayrıca evlilikte hür insanlar ile kölelerin de evlenebildiği, ancak medeni hukuk maddelerinin aynı kaldığı belirtilmektedir.

Hititlerde gelinin kendisine de babası tarafından -büyük olasılıkla gelinin babasının mülkündeki payının karşılığı değerli bir armağan olarak- çeyizin hediye verildiği anlaşılmaktadır. Çivi yazılı belgelerde kızların çocuk yaşta nişanlandırıldıklarına dair beşik nişanı/beşik kertmesi gibi adetlere rastlanıldığı bu adetlerin Anadolu'nun Orta, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde sürdürüldüğünden bahsedilmektedir. Hititlerde tek eşli evliliğin geçerli olduğu ve bir sözleşme çerçevesinde (evlilik sözleşmesi) yapılan bu tür evliliklerin varlığından söz edildiği görülmektedir. Hititlerde boşanmaya yönelik haklar yine kanunlar çerçevesinde garanti altına alınmaktadır. Kanunlarında 31. maddede hür bir erkekle bir cariye (köle) evlenip geçinemeyecek ayrışmaları halinde sadece bir çocuk anneye verilirken, diğer çocukların babaya bırakıldığını, malın aralarında ortak paylaşıldığı bilinmektedir.

Kaynaklar:

1. ALP, S., (2003), Hitit Güneşi, Ankara: Tübitak Yayınevi.
2. BRANDAU, B., & SCHICKERT, H. (2015), Hititler Bilinmeyen Bir Dünya İmparatorluğu, çev. Nazife MERTOĞLU, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
3. ÇELEBİ, B., (2007), Anadolu'da Hitit Sosyal Yaşamında Kadın Yeri ve Önemi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eski Çağ Bilim Dalı, Ankara.
4. DARGA, M., (1976), Eski Anadolu'da Kadın, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
5. ERDAN, E., (2015), İÖ, 24-9. Yüzyıllar Arası Önasya'nın Kadın Yöneticileri, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 15-26.
6. İNAN, A., (1987), Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
7. ÖZDEMİR, G., (2018), Kraliçe Puduhepa'nın Hitit Devleti'ne Siyasi ve Sosyal Etkileri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eski Çağ Bilim Dalı, Afyon.
8. SEVİN, V., (1999), Anadolu Arkeolojisi, İstanbul: Der Yayınları.
9. ÜNAL, A., (2005), Hititler Devrinde Anadolu III, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları

YENİ KORONAVİRÜS RİSKİNE KARŞI

#14 KURAL

Ellerinizi sık sık su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca oarak yıkayın.

Öksürme veya hapşırma sırasında ağız ve burunu tek kullanımlık mendille kapatın, mendil yoksa dirseğin iç kısmını kullanın.

Soğuk algınlığı belirtileri gösteren kişilerle aranıza en az 3-4 adım mesafe koyun.

Yurt dışı seyahatlerinizi iptal edin ya da erteleyin.

Bulduğunuz ortamları sık sık havalandırın.

Kapı kolları, armatürler, lavabolar gibi sık kullandığınız yüzeyleri su ve deterjanla her gün temizleyin.

Kıyafetlerinizi 60-90°C'de normal deterjanla yıkayın.

Tokalaşma, sarılma gibi yakın temaslardan kaçının.

Ateş, öksürük, nefes darlığı gibi şikayetleriniz varsa, maske takarak bir sağlık kuruluşuna başvurun.

Soğuk algınlığı belirtileriniz varsa yaşlılar ve kronik hastalarla temas etmeyin, maske takmadan dışarı çıkmayın.

Ellerinizi gözlerinize, ağızınıza ve burnunuza dokunmayın.

Hiçbir kişisel eşyanızı (havlu gibi gündelik eşyaları) ortak kullanmayın.

Yurt dışından dönüşte ilk 14 günü evinizde geçirin.

Bol sıvı tüketin, dengeli beslenin, uyku düzeninize dikkat edin.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

KARE BULMACA

SOLDAN SAĞA

1. "Selvi Boylum Al Yazmalım" isimli eserin Cengiz isimli yazarı - Telli bir çalgı
2. Bir nota - Su değirmenlerindeki basıncı sağlayan su yolu - Kısaca numara
3. Ünlü bir şarkıcımız
4. Kastamonu'da bir kanyon - Bir binek hayvanı
5. Tane- Kuruluşların sembolü
6. Lantanın simgesi - Halk dilinde çok erken vakit
7. Masal kuşu - Eski bir tahıl ölçüsü
8. Ağzda çıkan yaralar - Resmi kurumların internet adresi uzantısı
9. Ayakkabı bakım salonu - Dans
10. Bir ülke - Bir işte görevlendirmek
11. Büyük Hun İmparatoru - Kazakistan'da bir nehir

YUKARIDAN AŞAĞI

1. Fotoğraftaki ünlü yazar
2. Rab, yaratıcı - Uzakta bulunan yer
3. İspanyol sevinç ünlemi - Osmanlıca küçükbaş hayvanların arka ayaklarının düz olması
4. Bir ilimiz - Türkiye Kömür İşletmeleri (Kısaltması)
5. Trakya ağzıyla hitap sözcüğü - Utanma duygusu
6. Demirin işlenilmesi için gelmesi gereken durum - Aktif
7. Tuşlu bir çalgı - Uzaklık belirtir
8. Vaaz verme işi - Eski Mısır tanrısı
9. Kağıt katlama sanatı
10. Tahıl tozu - Altının simgesi - Yerel, bölgesel
11. "Suç ve Ceza"nın yazarı

SUDOKU

			5	3	9			
			4	9		8	3	
	3		1					5
	4	1	2		7	9		
		5	7	4		2	3	
2	7		8	1				
7	8		5		9	3		4
1	5				2	6	8	9
		6	1	3		2		7

Kolay

	5	2	9					3
4		9		3	5			
6			8		2	9		5
2	6		3		9		8	1
1			2		7	5		9
9		5			4	6	2	7
5	9		4	2		8		
3	2	6						
7	8			1	6		9	

Orta

	1			6		8		9
		5	2				6	7
3	6	7	8		4			
6	4		7			3		
	7	3	9		1	6	4	8
9		1		4	6		2	5
4				7			8	
						2		6
	2		6			5	1	4

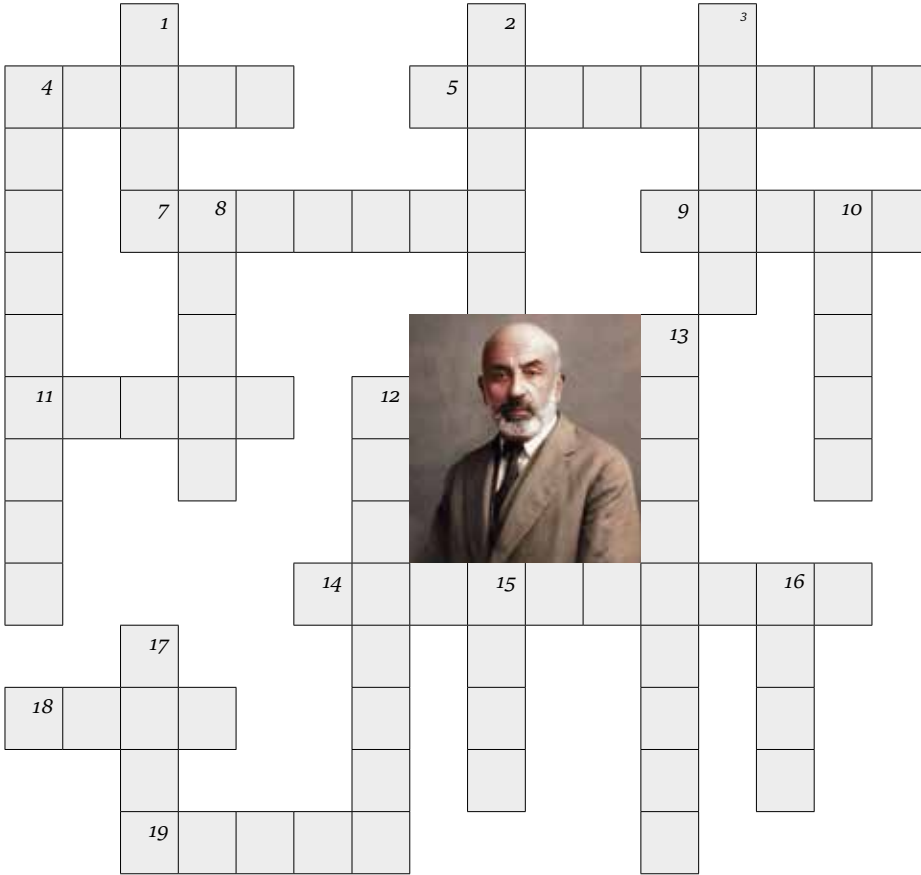
Zor

Bulmaca

MANTIK BULMACA

- 1 Gece saat 8'de yattınız ve guguklu saatinizi sabah 9'a kurdunuz. Buna göre kaç saat uyursunuz?
- 2 Doktorunuz size 3 hap verir ve bunları yarımşar saat arayla almanızı tavsiye ederse, ilaçların tamamını bitirmeniz ne kadar sürer?
- 3 Bir çiftçinin 17 koyunu vardı. Sürüde salgın hastalık oldu, dokuzu ağır hastalandı, diğerleri öldü. Çiftçinin kaç koyunu vardır?

SARMAL BULMACA

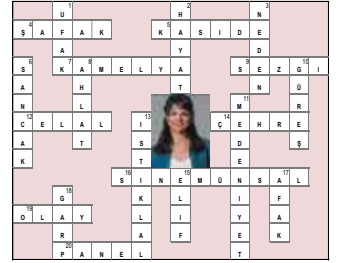
SOLDAN SAĞA

4. Kutsal yurt toprağı
5. "Bayrağı bayrak yapan üstündeki kandır." mısralarının sahibi Asya soyadlı şairimiz
7. Yozgat'ın bir ilçesi
9. Asya'da bir göl
11. Dört halifeden biri
14. İstiklal Marşımızın yazarı Ersoy soyadlı vatan şairimiz
18. Kur'an-ı Kerim'in ayetlerden oluşan her bir bölümü
19. Karadeniz'e özgü bir tür balık

YUKARIDAN AŞAĞIYA

4. "Karnından konuşan" da denilen ağzını oynatmadan konuşabilen
1. Nurullah isimli şairimiz
17. Siirt'in bir ilçesi
8. Giysi, kıyafet
12. Feodal yönetimlerdeki yönetici
2. İri taneli bezelye
15. Batı Afrika'da bir ülke
13. Beypazarı ilçesinde turistik bir kanyon
3. Afyon'un bir ilçesi
16. İnanç, itikat
10. Bir rüzgar türü

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLERİ

Ç	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	D	I	L	A	V	E	R	A	S	A	
2	U	K	A	L	A						
3	Y	A	L	A	N	K	O	Z	N	A	
4	G		E	M				A	U	T	
5	U	R	Z	A				D	I	E	T
6	Y	U	A	N				E	T	E	
7	E	T	R	A				T	I	R	
8	T	Ü			E	K	I	N	O	K	S
9	İ	B	R	E	T	A	M	İ	Z	İ	
10	Ş	E	A	M	E	T		D	A	N	
11	T	İ	M	İ	H	A	N	İ	K		

7	5	1	4	8	9	6	3	2			
8	6	9	2	1	3	4	7	5			
2	4	3	7	5	6	8	1	9			
3	1	6	9	7	2	5	4	8			
5	2	8	6	4	1	7	9	3			
4	9	7	8	3	5	1	2	6			
1	3	4	5	2	8	9	6	7			
9	8	2	1	6	7	3	5	4			
6	7	5	3	9	4	2	8	1			

1	4	8	7	2	6	5	9	3			
5	7	6	9	8	3	2	1	4			
9	2	3	4	1	5	7	6	8			
2	9	4	3	6	8	1	7	5			
7	6	1	2	5	4	8	3	9			
3	8	5	1	9	7	4	2	6			
8	3	2	5	7	9	6	4	1			
6	1	9	8	4	2	3	5	7			
4	5	7	6	3	1	9	8	2			

8	7	9	1	6	4	3	2	5			
4	1	2	3	5	9	8	6	7			
6	5	3	8	7	2	1	9	4			
7	2	4	6	8	1	9	5	3			
1	8	6	5	9	3	7	4	2			
9	3	5	2	4	7	6	8	1			
3	6	8	7	2	5	4	1	9			
2	9	1	4	3	6	5	7	8			
5	4	7	9	1	8	2	3	6			

MANTIK BULMACA CEVAPLARI

- 1 Bütün aylarda 28 gün vardır.
- 2 Kibrit.
- 3 Kişilerden biri büyükkanne.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar.

Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.

ULUSUN, KORKMA!

Nasıl böyle bir imânı boğar,

'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

İstiklal Marşı'nın Kabulü
12 Mart 1921

ÇANAKKALE

ZAFERİN 105. YILI

DEĞER

www.cte.adalet.gov.tr

Fotoğraf: Gökhan SARI